

የእስልምና

ሃይማኖት

ቁርአን እና ከሰዎች ሁሉ ምርጥ የሆኑት ነብይ ሓዲሃች
እንደገለጹት

አዘጋጅ:-

ፈሀድ ቢን ሐመድ አል ሙባረክ

شركاء التنفيذ:

المحتوى الإسلامي

رواد الترجمة

جمعية الربوة

دار الإسلام

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900

ceo@rabwah.sa

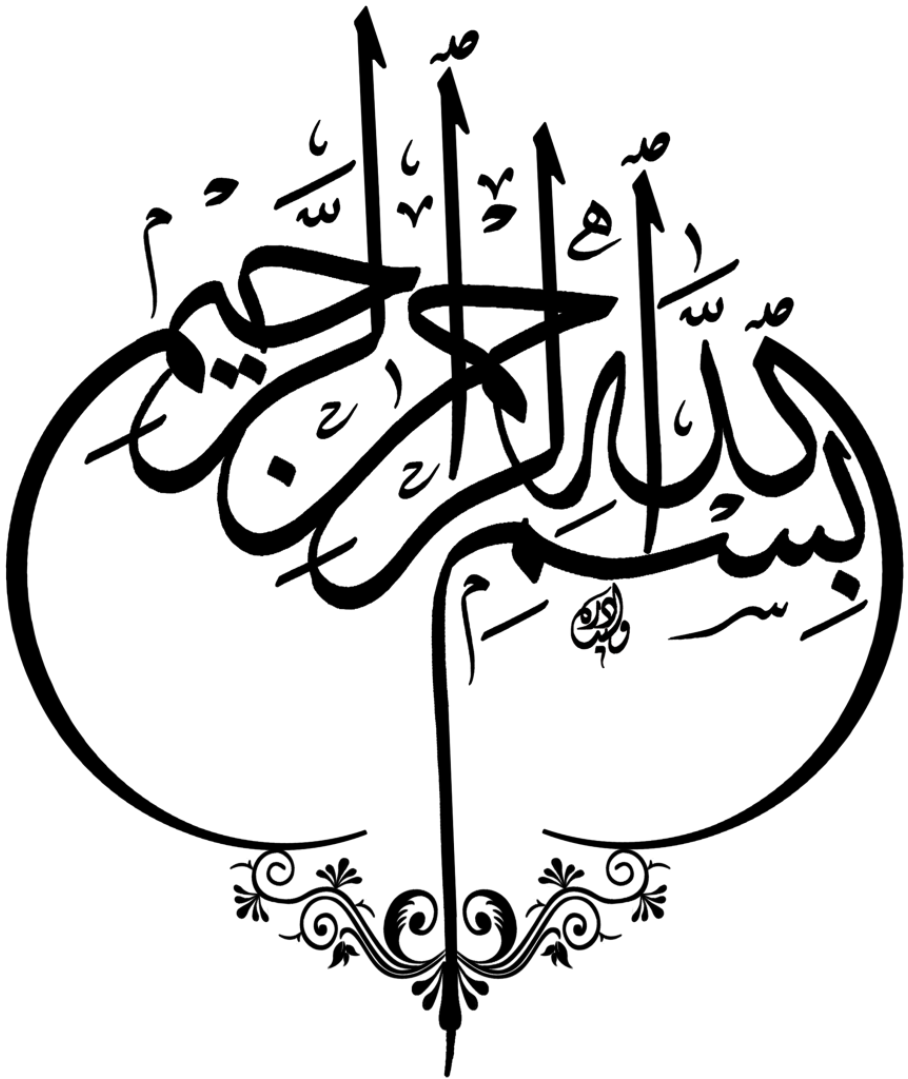
P.O.BOX: 29465

RIYADH: 11557

www.islamhouse.com

መቅደ-ም

ምስጋና ለአላህ የተገባ ነው፤ እናመስግነዋለን፤ በእርሱም እንታገዛለን፤ ምህረትንም እንጠይቀዋለን፤ ከንፍሳችን ተንኮሎች እና ከስራችን ክፋት በአላህ እንጠበቃለን፤ አላህ የመራው እርሱ የተማራ ነው፤ ያጠመመውን የሚያቀናው መሪ አታገኝለትም፤ ከአላህ በስተቀር በእውነት አምልኮት የሚገባው እንደሌለ እመሰክራለሁ፤ ሙሐመድም የአላህ ባሪያ እና መልእክተኛው መሆናቸውንም እመስክራለሁ፤ አላህ በእርሳቸው ላይ የላቀ ውዳሴ እና ሠላም ያውርድባቸው።

በመቀጠልም፡-

አሁን ባለንበት ወቅት ስለ እስልምና ሃይማኖት፣ በእምነቱ ወይም በአምልኮቱ ወይም በማህበራዊ ግንኙነትም ይሁን በስርዓቱ ሆነ በሌሎቹ ዘርፍ ያለውን (ሁለንተናዊነት) አቃፊነትን እና አካታችነትን የሚዳስስ ቀላል እና አጭር ጥንቅር አስፈላጊነቱ የጎላ ነው። ጥንቅቅና፣ አንባቢው ስለ እስልምና ሃይማኖት የተሟላ፣ አጠቃላይ እና ግልጽ ግንዛቤ እንዲኖረው፤ ወደ ኢስላም የገባ ሰውም ስለ እስልምና ሃይማኖት፣ ስለ ሕግጋቶቹ፣ ስለ ስርዓቶቹ፣ ስለ ትእዛዛቶቹ እና ክልከላዎቹ ለመረዳት የመጀመሪያ ዋቢ የሚሆነውን የሚያገኝበት እንዲሆን ነው። በመሆኑም ይህ መጽሐፍ ወደ አላህ የሚጣሩ ዱዓቶች እጃቸው ላይ ይሆን እና ወደ ሁሉም ቋንቋዎች ይተረጎምና ስለ ኢስላም ለሚጠይቁ ብሎም ወደ ኢስላም ለሚገቡ ሰዎች በቀላሉ በማበርከት አላህ ለቅኑ የስኬት መንገድ ያበቃው ለስኬቱ ይበቃ ዘንድ፤ ለጠመሙት እና ለሳቱት ደግሞ ማስረጃው ይደርሳቸው ዘንድ በማሰብ ነው።

ይህንን ጥንቅር መጻፍ ከመጀመሪያ አስቀድሜ፣ የዚህ መጽሐፍ ዋና ዓላማ እና ግብ ይሳካ ዘንድ፣ ጸሃፊው የሚጓዝበትን መስመር እና ደንቦች ማስቀመጥ የግድ ይላል። ከእነዚህም ደንቦች የሚከተሉትን እንጠቅሳለን፡-

ይህ ሃይማኖት መቅረብ ያለበት፣ ከተከበረው ቁርኣን እና ከጠራው ነብያዊ ሐዲስ ማስረጃዎች እና ጥቅሶች ነው እንጅ፣ ከሰው የአገላለጽ ስልት አልያም በውይይት እና በማሳመን መስክ ላይ የፈላስፋዎችን ስልት በመጠቀም አይደለም፤ ይህም በተለያዩ ምክንያት ነው፡-

ሀ- ከፍ ያለውን የአላህን ቃል በመስማት እና መልእክቱን በሚገባ በመረዳት፣ አላህ ለስኬት ሊያበቃው የሻውን ለስኬት እንዲያበቃው እና እንዲመራው። አልያም አመጸኛ ለሆነ ጠማማ ደግሞ ማስረጃው ይደርሳቸው ዘንድ ነው፡ ከፍ ያለው ጌታ አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَآجَرُهُ فَآجِرُهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَةَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغُهُ مَا مَنَّهُ...﴾

[التوبة: 6]

{ከአጋሪዎችም አንዱ ጥገኝነትን ቢጠይቅ፣ የአላህን ቃል ይሰማ ዘንድ አስጠጋው፤ ከዚያም ወደ መጠበቂያው ስፍራ አድርሰው፤ ይህ እነሱ የማያውቁ ሕዝቦች በመሆናቸው ነው።} [አተውባ፡6]

ምናልባትም በአብዛኛው ለጉድለት እና ለክፍትት በተጋለጠው በሰው የአገላለጽ ስልት አልያም የፈላስፋዎች ፍልስፍና ማስረጃ ላይረጋገጥ እና መልእክት ላይደርስ ይችላል።

ለ- አላህ ሃይማኖቱን እና ራእይን እንደወረደ እንደናስተላልፍ ነው ያዘዘን እንጅ፣ የሰዎችን ልብ የምንማርክ መስሎን፣ የፍልስፍና አካሄድን ቀምረን እነሱን ለመምራት እንድንጓዝ አላዘዘንም፤ በመሆኑም የታዘዝንበትን ትተን ባልታዘዝነው ነገር ራሳችን ለምን ይሆን የምንወጥረው?

ሐ- ሌሎች የዳዕዋ ዘዴዎች ለምሳሌ ስለ ተቃዋሚዎች በእምነት፣ በአምልኮ፣ በስነምግባር፣ በሥነ ስርአት፣ በኢኮኖሚክስ ረገድ ያለባቸውን ስህተት በስፋት መናገር እና ለእነሱ ምላሽ መስጠት፤ ወይም የአላህን ህልውና -ግፈኞች ከሚሉት እጅጉን የላቀው- ጌታችን አላህ ህልውና ዙርያ፣ በኦሪትና በወንጌል ውስጥ ወይም በሌሎች እምነቶች ሃይማኖታዊ መፅሀፎች ላይ ስላሉ ግጭቶችና ተቃራኒዎች

እንዲሁም ውድቅነት በመሰብሰብ ጉዳዮች አጅምሯዊና ምልክታዊ አመክንዮዎችን በመጠቀም ማውራት እና መሰል ዘዴዎች፤ ተቃዋሚዎች ያሉበትን የተሳሳተ አቋምና የተሳሳተ እምነት ብልሹ መሆኑን ለማጋለጥ እንዲሁም -ባለማወቁ የማይገደቡት ከመሆኑም ጋር ለሙስሊሙም የብስለት ስንቅ ሊሆኑት ይችላሉ። ይሁን እንጅ ወደ አለህ ለሚደረግ ጥሪ የሚቆምበት መሰረታዊ ዋልታ እና መነሻ (መንደርደሪያ) ተደርጎ ሊያዝግን አይችልም።

ሙ- በእነዚህ ከላይ በተገለጹት ዘዴዎች ዳዕዋ ተደርጎላቸው ወደ እስልምና የገቡ ሰዎችም ያለ ጥርጥር እውነተኛ ሙስሊም ይሆናሉ ማለትም አይደለም። ምክንያቱም ምናልባት አንዳንድ በተነገረው ውስን ጉዳይ ተመስጦ ወደ እስልምና ገብቶ ነገር ግን ከሃይማኖቱ መሰረቶች ምናልባትም በአንድ የማያምን ሊሆን ይችላል። ለምሳሌ በኢስላማዊ የኢኮኖሚ ሲስተም ተመስጦ በመጨረሻው ዓለም ላያምን፤ ወይም በጂኖቸና ሽይጧኖች ህልውና የማያምን ሊሆን እንደሚችለው ማለት ነው።

የዚህ ዓይነት ሰዎች ለእስልምና ከሚያበረክቱት አስተዋፅኦ ይልቅ የሚያስከትሉት ጉዳት የበዛ ነው።

ረ- ቁርአን ነፍሶችንና ልቦችን የመቆጣጠር ስልጣን አለው። የትኛዎም ንፁህ ህሊና ለቁርአን ብቻ ነጻ ከሆነች፣ ጥሪውንም ትቀበለዋለች፤ በኢማንና በተቅዋም ትፋፋለች። ታዲያ በቁርአንና በሷ መካከል ጋሬጣ መሆኑ ለምን አስፈለገ?!

ይህ ዲን ሲቀርብ አፀፋዊ ምላሾች፣ የተጨባጩ ጩናዎች እና የቀድሞ ዳራዎች መሰል ስሜቶች ጣልቃ መግባት የለባቸውም። ይልቁንም ይህ ሀይማኖት መገለፅ ያለበት ልክ በወረደበት መልኩ ሰዎችን የሚያነጋግርበትን ስልት በመከተል በፅናት ጎዳና ነው መቅረብ ያለበት።

መጽሐፉን ለመያዝም ይሁን በሰዎች መካከል ለመቀበብል ቀላል እንዲሆን የአጻጻፍ ዘይቤን ከማስፋት ይልቅ አጠር ማለቱ በተቻለ መጠን በጽሑፉ ትኩረት ተሰጥቶታል።

እንበልና ይህንን ሥራ አጠናቀን፤ መጽሐፉንም ተርጉመን፤ አሥር ሚሊዮን ቅጂዎችን አሳትመን አሥር ሚሊዮን ሰዎች እጅ ላይ ብንደርስና በዚህ መልኩም በውስጡ ባሉት የቁርአን አንቀጾችና ሐዲሶች አንድ በመቶው ብቻ ቢያምን ከመቶ

ዘጠና ዘጠኙ ደግሞ ክዶ ጀርባውን ቢሰጥ፤ አንዱ በመቶ ብቻውን አላህን ፈርቶ ኢማንና ተቅዋን ፈልጎ ወደ እኛ ቢመጣ፣ ራሱ አስበሀዋል የተከበርክ ወንድሜ! ይህ አንዱ ፐርሰንት ማለት እኮ በመቶ ሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች የእስልምናን ሃይማኖት ተቀላቀሉ ማለት እኮ ነው?! ይህ ደግሞ ታላቅ ስኬት መሆኑ የማያጠራጥር ነው። አላህም አንተን ሰበብ አድርጎህ አንድን ሰው ቢመራልህ ለንተ ከቀያይ ግመሎች የተሻለ ነው።

እኒ እንደውም ከእነዚህ ዳዕዋ ከተደረገላቸው ሰዎች አንዳቸውም ባያምኑና ሁሉም ለዚህ ሃይማኖት ጀርባቸውን ቢሰጡ ራሱ እኛ አደራችንን ተወጥተን አላህ የሰጠንንም ኃላፊነትም አድርሰናል።

ወደ አላህ ጥሪ የሚያደርጉ ሰዎች ይበልጥ የሚያሳስባቸው ሰዎችን በዚህ ሃይማኖት ማሳመን ወይም - እንደ ቁርአን አገላለፅ - ለመመራታቸው መጓጓት አይደለም።

﴿إِن تَحْرِصْ عَلَىٰ هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَن يُضِلُّ وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ﴾ [النحل:

[37

{በመመራታቸው ላይ ብትጓጓ (ምንም ልታደርግ አትችልም) ። አላህ የሚጠመውን ሰው አያቀናውምና።} [አን_ነሕል: 37]

ይልቁን የእነሱ ዋነኛ ተልእኳቸው ልክ በልዑልና ኃያል ጌታቸው እንዲህ እንደተባሉት ነብያቸው ﷺ በተከታዩ አንቀፅ የተገለፀው ነው፡-

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ...﴾ [المائدة: 67]

።አንተ መልእክተኛ ሆይ! ከጌታህ ወዳንተ የተወረደውን አድርስ። ባትሠራም መልክቱን አላደረስክም። አላህም ከሰዎች ይጠብቅሃል።} [አል-ማኢዳህ: 67]

ሁላችንም የአላህን ዲን ለመላው ሰው በማድረስ የምንተባበር፤ እንዲሁም የመልካም ነገር ቁልፎችና ወደዛም ተጣሪዎች፣ የክፋትንም በር በፊት ለፊቱ የሚዘጉ መዝጊያዎች እንዲያደርገን፣ ከፍ ያለውን እና የላቀውን አላህን እንማፀነዋለን። አላህ ይበልጡን ያውቃል፤ የአላህ ሰላትና ሰላም በነብዩ ሙሐመድ ላይ ይስፈን።

ውድ አንባቢ ሆይ፡-

ይህ እጅ ላይ የሚገኘው መጽሐፍ ቀለል ባለና ሁሉንም ገፅታዎች (እምነቱን - አዳቦቹን - ህግጋትን - ሁሉንም ትምህርቶቹን) ባካተተ መልኩ ከእስልምና ሀይማኖት ጋር ያስተዋውቆታል።

- በርካታ ዋና ዋና ነገሮች ግምት ውስጥ ለማስገባት ሞክሬያለሁ፡-
- አንደኛ፡ ሃይማኖቱ የተመሰረተበትን መሰረተ-ሃይማኖቱ ላይ ማተኮር።
- ሁለተኛ፡- በተቻለ መጠን አጠር ማድረግ።

ሶስተኛ፡- አንባቢው በቀጥታ የእስልምና ዋና ምንጮች ፊት ለፊት ሆኖ መመሪያውንና አስተምህሮቱን ይጎነጩ ዘንድ፣ እስልምናን ከመነሻ ምንጮቹ (ከተከበረው ቁርኣን እና ከመልእክተኛው የአላህ ሰላት እና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን ሀዲስ) በማቅረብ።

ውድ አንባቢ ልክ መፅሀፉን እንዳጠናቀቅክ ራስህን ስለ እስልምና ሀይማኖት ግልጽ የሆነ ምልክታ ኖሮህ ታገኘዋለህ። ከዚያም በሂደት ስለዚህ ሀይማኖት ያለህን የእውቀት ድልብ ታሳድግበታለህ።

ይህ በእጅግ የሚገኘው መጽሐፍ በዋናነት የእስልምናን ሀይማኖት ለመቀበል እና እምነቱን፣ ሥርዓቱን እና ፍርዱን መማር ለሚፈልጉ ሰዎች በግምባር ቀደምት ብሎም ከዛም በላይ ላሉ በረካታ ማህበረሰብ አንገብጋቢ ነው።

በተጨማሪም ስለ ሀይማኖቶች ለማወቅ ፍላጎት ላላቸው በተለይም በመቶ ሚሊዮኖች የሚቆጠሩ ሰዎች ስለተቀበሏቸው ሀይማኖቶች ማወቅ ለሚፈልጉ እንዲሁም ለእስልምና ጥሩ ቀረቤታ ላላቸውና በእስልምና አንዳንድ ነገሮች አድናቂዎች እና ምናልባትም ባለማወቃቸው የእስልምና ጠላቶችና ኢስላም ጠል ለሆኑ ለእስልምና ጠላቶች እና ተቃዋሚዎቹ ታሰቢ አድርጎ የተዘጋጀ ነው።

በዚህ መጽሐፍ ላይ በከፍተኛ ሁኔታ ታሰቢ ከተደረጉ መካከል የእስልምናን ሀይማኖት ለሰዎች ለማስረዳት የሚፈልጉ ሙስሊሞችም ተጠቃሽ ናቸው። ይህ መጽሐፍ ጥረታቸውን የሚያሳጥርላቸው እና ስራቸውንም የሚያቀልላቸው ይሆናል።

እናም ውድ አንባቢ ሆይ! ስለ እስልምና ሀይማኖት መነሻ የሚሆን ጠቅላላ እውቀት ከሌለህ በዚህ መጻሕፍ ውስጥ የተካተቱትን ትርጉሞች ለማወቅ ከፍተኛ ትኩረት እና ጥንቃቄ የተሞላበት ንባብ እንደሚያስፈልግህ ተረዳ። እንዲህ ስለተባልክ ደሞ አትሰላች። ለጥያቄዎችህ መልስ የሚሰጡ ብዙ ኢስላማዊ ድረ-ገጾች ስላሉልህ ማለት ነው።

1- የተውሒድ ቃል (ላ ኢላሃ ኢላላህ)

የእስልምና ሀይማኖት መሰረታዊው ህገ መርህ ቃለ-ተውሒድ (ላ ኢላሃ ኢላላህ) ነው። ይህ ጠንካራ መሰረት ከሌለ ከፍ ያለው የእስልምና ህንፃ ሊገነባ አይችልም። ወደ እስልምና ሀይማኖት የሚገባ ሰው በእርሱ አምኖበት በሁሉም ትርጉሞቹ እና ፍቺው አምኖበት ሊናገረው የሚገባ የመጀመሪያው ቃል ነው። ታዲያ “ላ ኢላሃ ኢላላህ” ማለት ምን ማለት ነው?

“ላኢላሃ ኢላላህ” ማለት፡-

ከአላህ በቀር ምንም ፈጣሪ የለም።

በዚህ ዓለም ውስጥ ከአላህ በቀር ባለቤትም ሆነ አስተናባሪ ምንም የለም።

ከአላህ በቀር አምልኮ የሚገባው አምላክ የለም።

ይህንን ሰፊ፣ ውብ፣ አምሳያ የለሽ የሆነውን ዩኒቨርስ የፈጠረው አላህ ነው። ይህች ሰማይ ካላት ድንቅ ከዋክብት እና በየምህዋራቸው በተራቀቀ ስርአት እና አስደናቂ እንቅስቃሴ የሚዘሩ ፕላኔቶች ጋ አላህ ብቻ ነው የሚይዘቸው። ይህች ምድር ተራሮችና ሸለቆዎች፣ ኮረብቶችና ወንዞች፣ ዛፎችና እርሻዎች፣ አየሯና ውኃዎ፣ የብሷና ባሕሯ፣ ሌሊትና ቀኑ፣ በውስጧ ከያዘቻቸው ነዋሪዎችና የሚመላለስባትም ሁሉ አላህ ያላንዳች የፈጠራቸውና ያስገኛቸው የአላህ ፍጡራን ናቸው።

የላቀው አላህ በተከበረው ቁርኣን እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾﴾ [يس: 38-40]

{ፀሐይም ለእርሷ ወደ ሆነው መርጊያ ትሮጣለች። ይህ የአሸናፊው የዐዋቂው አምላክ ውሳኔ ነው። * ጩረቃንም የመስፈሪያዎች ባለቤት ሲኾን እንደ ዘንባባ አሮጌ ቀንዘል እስኪኾን ድረስ (መኽዱን) ለካነው። * ጩረቃን ልትደርስበት አይገባትም። ሌሊትም ቀንን (ያለ ጊዜው) ቀዳሚ አይኾንም። ሁሉም በመዘሪያቸው ውስጥ ይዋኛሉ።} [ያሲን: 38_40]

﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٧﴾ تَبْصِرَةً
 وَذُكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنْ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ
 الْحَبِيدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾﴾ [ق: 7-10]

{ምድርንም ዘረጋናት። በእርሷም ውስጥ ጋራዎችን ጣልንባት። በውስጧም ከሚያስደስት ዓይነት ሁሉ አበቀልን። * (ይህንን ያደረግነው) ተመላሽ ለኾነ ባሪያ ሁሉ ለማሳየትና ለማስገንዘብ * ከሰማይም ብሩክን ውሃ አወረድን። በእርሱም አትክልቶችንና የሚታጩድን (አዝመራ) ፍሬ አበቀልን።* ዘምባባንም ረዥሹም ለእርሷ የተደራረበ እንቡጥ ያላት ስትኾን (አበቀልን).} [ቃፍ: 7_10]

ይህ ሁሉ ጥራት ይገባውና የልዑል ኃያሉ አላህ አፈጣጠር ነው። ምድርን መርጊያ አደረጋት፤ የመሬት ስበትንም ለህይወት በሚመጥን መልኩ አደረገላት፤ እላፊ ሄዶ በእርሷ ላይ ለመንቀሳቀስ አስቸጋሪ በሚሆንበት መልኩም ሳይሆን በውስጧ የያዘቻቸው ሕይወት ያላቸው ነገሮች እስኪበሩ ቀንሶም ሳይሆን የተመጠነ የመሬት ስበት አደረገላቸው። ሁሉም ነገር እርሱ ዘንድ በልክ ነው።

ከእርሱ ውጭ ህይወት የማትቆምበት የሆነውን ንጹሕ ውሃን ከሰማይ አወረደ።

﴿... وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ﴿٣٠﴾﴾ [الأنبياء: 30]

{ሕያው የሆነንም ነገር ሁሉ ከውሃ ፈጠርን።} [አል-አንቢያእ: 30]

በውኃውም እፅዋትና ፍራፍሬን አወጣ፤ እንስሳትንና ሰዎችንም አጠጣ፤ ምድሪቱንም ጠብቃ እንድታኖር አድርጎ አመቻቻትና ለምንጭነትና ወንዝነትም ገራት።

በዛውም ማራኪ ውበት ያላቸው ዛፎች፣ አበቦች፣ ጽጌረዳዎችን እና አትክልቶችን አበቀለ። ያ ሁሉንም ፍፁም አድርጎ የፈጠረው አምላክ የሰውን ፍጥረት ከጭቃ ጀመረው።

የመጀመርያው ሰው ሆነው የተፈጠሩት የሰው ልጆች ሁሉ አባት አደም ዓለይሂ ሰላም ሲሆኑ፣ ከጭቃ ነው የተፈጠሩት። ከዚያም አስተካከላቸው፣ ቀረፃቸውና ከነፍስም እስትንፋስን እፍ አለባቸው። ከዛም ጥንዳቸውን ከጎናቸው ፈጠረ። ከዚያም ዘራቸውን ከተንጣላላ ከደከመ ውኃ አደረገ።

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٤﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا النَّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْلًا فَكَسَوْنَا الْعِظْمَ لَحْمًا ﴿١٥﴾ ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٦﴾﴾ [المؤمنون: 12-14]

{በእርግጥም ሰውን ከነጠረ ጭቃ ፈጠርነው። * ከዚያም በተጠበቀ መርጊያ ውስጥ የፍትወት ጠብታ አደረግነው። * ከዚያም ጠብታዋን (በአርባ ቀን) የረጋ ደም አድርገን ፈጠርን። የረጋውንም ደም ቁራጭ ሥጋ አድርገን ፈጠርን። ቁራጭንም ሥጋ አጥንቶች አድርገን ፈጠርን። አጥንቶቹንም ሥጋን አለበስናቸው። ከዚያም (ነፍስን በመዝራት) ሌላ ፍጥረትን አድርገን አስገኘነው። ከሚቀርጹትም ሁሉ በላጭ የሆነው አላህ ላቀ።} [አል-ሙእዲኑን: 12-14]

የላቀው አላህ እንዲህም ይላል፡-

﴿أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾ ءَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿٥٩﴾ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾ عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئَ لَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾﴾ [الواقعة:

[61-58

{(በማኅፀኖች) የምታፈሱትን አያችሁን? * እናንተ ትፈጥሩታላችሁን? ወይስ እኛ ፈጣሪዎቹን ነን? * እኛ ሞትን (ጊዜውን) በመካከላችሁ ወሰንን። እኛም ተሸናፊዎች አይደለንም። * ብጤዎቻችሁን (መሰላችሁን) በመለወጥና በዚያ በማታውቁትም (ቅርጽ) እናንተን በመፍጠር ላይ (አንሸነፍም)። } [አል_ዋቂዓህ: 58_61]

እስኪ አላህ አንተን የፈጠረበትን የአፈጣጠር ስርአት አስተውል። አይደለም የመቆጣጠር ችሎታው ሊኖርህ ቀርቶ ስለ አሠራራቸው ራሱ ጥቂቱን እንጅ በማታውቀው መልኩ ባለ ረቂቅ መሳሪያዎች እና የተዋጣለት ስርዓቶችን ያቀፈ ድንቅ ሆኖ ታገኘዋለህ። ይህ የምግብ ውህደት ስርዓትን እስኪ ተመልከተው፣ እጅግ የተሟላ ስርዓት ነው። ምግቡን በቀላሉ ፈጭቶ ለማዋህድ እንዲመች በትናንሽ ቁርጥራጮች መቆራረጡ ከአፍ ይጀመራል። ከዚያም ጉሮሮ ጉርሻውን ወደ ማንቁርት ይወረውረውና ሀብላ ድምፅ (እንጥል) የምግብ በርን ከፍቶ የመተንፈሻ ቱቦን ከዘጋው በኋላ ጉርሻው በምግብ ቱቦ በኩል ወደ አንጀት ይመዝገዘጋል። በአንጀትም ውስጥ የምግብ ውህደት ሂደቱ ይቀጥላል። ምግቡም ወደ ፈሳሽነት ይለወጣል። ከዚያም በሆድ ውስጥ ያለው መግቢያ ቀዳዳ ይከፈትለትና የምግብ ውህደቱ የምግብ ጥሬ እቃው ለሰውነት የሚበጅ ወደሆነ ንጥረ ነገር ተለውጦ ሌላውን የሰውነት አካል ተስማሚ ይሆን ዘንድ ወደ ሴሎችም ያመራል። ከዚያም የምግብ ውህደቱ ወደሚጠናቀቅበት ወደ ትንሹ አንጀት ያመራል። በዚህም ሁኔታ ምግቡ በአንጀት ውስጥ በሚገኘው ፀምረ አንጀት በመመጠጥ ከደም ዝውውር ጋር አብሮ ሊዘዋወር የሚመች ይሆናል። ይህ በተወሰነው ደም ወሳጅ ቧንቧዎች ውስጥ ለሚዘረጋው የደም ዝውውር የተቀናጀ ስልት ነው። እነሱን ብትለያቸውና ብትነጣጥላቸው ርዝመታቸው ወደ ሺዎች ኪሎ ሜትር የሚደርስ ነው። ልብ

ከሚባል ማዕከላዊ የደም ቱቦ ጣቢያ ጋር የተገናኘ ነው። ይህም ጣቢያ ደሙን በደም ወሳጅ ቧንቧዎች በኩል ለማጓጓዝ የማይታክት የማይሰለች ነው።

ሌላ ደሞ የመተንፈሻ ስልት አለ። አራተኛው ነርቭ አለ፤ አምስተኛው ደግሞ የትርፍ ነገር ማውጫ አለ፤ እና ስድስተኛው፤ ሰባተኛው ... አስረኛው እና በየአለቱ ይበልጥ እያወቅን የምንሄዳቸው ነገሮች ሁሉ አሉ። ይህም ሆኖ በውስጣችን ከምናውቀው ይልቅ የማናውቀው ይበዛል። ይህንን የሰው ልጅ እንዲህ በተራቀቀ መልኩ ከአላህ በቀር ማን ፈጠረው?!

ስለዚህም ነው ከኃጢአት ሁሉ የከፋው አላህ ፈጥሮህ ሳለ፣ ከአላህ ጋ ተጋሪ ማድረግህ የሆነው።

እስኪ በክፍት ልቦና እና ግልጽ (ቅን) በሆነ መንፈስ ሆነህ ዐይንን የሚያሳውር ቀለም ሳይኖረው ከየቦታው ሁሉ እየሳብክ ስለምትተነፍሰው አየር አስተውል፤ ለጥቂት ደቂቃዎች ቢቋረጥብህ ህይወትህም ቀጥ ብላ ትቆማለች ማለት እኮ ነው። ይህ የምትጠጣው ውሃ፣ ያ የምትበላው ምግብ፣ ይህ የምትወደው ሰው፣ የምትራመድባት ምድር፣ የምትመለከተው ሰማይ፣ ዓይንህ የሚያየውና የማያየው ትልቅም ይሁን ትንሽ ፍጡራን ሁሉ፣ ሁሉም ፈጠሪና አዋቂ ከሆነው አላህ ፍጥረታት ናቸው።

ስለ አላህ ፍጥረታት ማሰላሰል፣ የአላህን ታላቅነትን እና ኃያልነትን ያስገነዝብናል። እጅግ ከሚደንቁ ሞቾች፣ የድንቁርና እና የጥመት ሰዎች መካከል ይህንን እጅግ ልዩ፣ ታላቅ፣ የተቀናጀ እና ፍፁም የሆነ እንዲሁም አስደናቂ ጥበብና የላቀ ችሎታን አስረጅ የሆነ ፍጥረትን እየተመለከተ፣ ያላንዳች (አምሳያና አጋዥ) በፈጠራት ፈጠራዎ የማያምን ከሃዲ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا

يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ [الطور: 35-36]

።ወይስ ያለ አንዳች (ፈጣሪ) ተፈጠሩን? ወይስ እነርሱ ፈጣሪዎች ናቸውን? * ወይስ ሰማያትንና ምድርን ፈጠሩን? አይደለም አያረጋግጡም።። [አጥ-ጡር 35-36]

የትኛዎም ጤናማ አእምሮ መማር ሳያስፈልጋት የላቀውን ከፍ ያለውን አላህን ታወቀዋለች። ገና ከአፈጣጠኙ ጀምሮ ወደ እርሱ መቅጣጫትን እና መመለስን ፈጠሮላታል። ነገር ግን ከእርሱም የሚያጠማትና የሚያርቃት ነገር ይገጥማታል።

ስለዚህም እኮ ነው ጥፋት፣ ወረርሽኝ ወይም ከባድ ጭንቅና መከራ ሲገጥማት፣ እንዲሁም በምድርም ሆነ በባህር ላይ ሊደርስ የሚችለውን አደጋ ሲጋረጣባት፣ ካለችበት ጭንቅ ለመገላገል፣ እርዳታን ለማግኘትና ለመትረፍ በቀጥታ መጠጊያዎን ወደ አላህ ነው የምታደርገው። እናም የላቀው አላህም ተጨንቀው ለሚማፀኑት መልስ ይሰጣል፤ ክፋትንም ያስወግዳል።

ይህ ታላቅ ፈጣሪ ከሁሉ የሚበልጥ ታላቅ ነው። እንደውም ፍጡራኑን ከእርሱ ጋ ፈጽሞ ማነፃፀር አይገባም፤ እርሱ ታላቅነቱ ወሰን የሌለውና ማንም በእውቀት ሊያከብበው የማይችል ታላቅ ነው። ከፍጥረታቱም በላይ ከሰማያትም በላይ መሆኑ መገለጫው ነው።

﴿... لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾﴾ [الشورى: 11]

።የእርሱ አምሳያ ምንም የለም እርሱ ሰሚ ተመልካች ነው።። [አሽ ሹራ: 11]

ከፍጥረታቱ ምንም አምሳያ የለውም፤ በአእምሮህ ውል ያለብህ ሁሉ ምንም ይሁን አላህ እንደዚያ አለመሆኑን እወቅ።የላቀው (አላህ) ከሰማያት በላይ ሆኖ ያየናል እኛ ግን አናየውም።

﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ [الأنعام: 103]

{ዓይኖች አያገኙትም፤ (አያዩትም)። እርሱም ዓይኖችን ያያል። እርሱም ረገራኔው ረቂቁ ውስጠ ዐዋቂው ነው።}[አል_አንዓም: 103]

ይልቁንም ህዋሶቻችንም ይሁን ችሎታችን በዚህ ዓለም እርሱን ለማየት አቅሙ የላቸውም።ይህንንም ከአላህ መልዕክተኞች መካከል አንዱ የሆኑት ሙሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን) አላህን በአጥ-ጡር ተራራ ላይ ሆኖ ሲያናግራቸው አላህን ለማየት ጠይቀው ነበር፡- “ጌታዬ ሆይ ወደ አንተ እንድመለከት አሳዩኝ” አሉ። ከዚያም የላቀው አላህ እንዲህ አላቸው፡-

﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ وَقَالَ رَبِّ أَرِنِي إِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَرٰنِي وَلَا كُنَّا نَنْظُرُ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرٰنِي فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحٰنَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ [الأعراف: 143]

{(አላህም)፡- «በፍጹም አታዩኝም ግን ወደ ተራራው ተመልከት። በስፍራውም ቢረጋ በእርግጥ ታዩኛለህ» አለው። ጌታው ለተራራው በተገለጸ ጊዜ እንኩትኩት አደረገው። ሙሳም ራሱን ስቶ ወደቀ። በአንሰራራም ጊዜ «የላቅከው ጌታ። ወዳንተ ተመለስኩ። እኔም (በወቅቱ) የምእምናን መጀመሪያ ነኝ» አለ።} [አል_አዕራፍ: 143]

አላህ ለተራራው በመገለጡ፣ ታላቁና ከፍ ያለው ግድብ ተራራ ተንኮታኩቷል ተሰነጣጥቋል፤ ታዲያ ሰው እንዴት ነው በደካማ አቅሙ ማየት የሚችለው።የላቀው

አላህ ከመገለጫ ባህሪያቱ መካከል አንዱ እርሱ ነገሩን ሁሉ ማድረግ ቻይ መሆኑ ነው።

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا

[فاطر: 44]

{አላህም በሰማያትም ሆነ በምድር ውስጥ ምንም ነገር ለማድረግ አይቻልም።} [ፋጢር: 44]

ሕይወትና ሞት በእጁ ነው። ፍጡራን ሁሉ ከእርሱ ፈላጊ ናቸው፤ እርሱ ከፍጡራኑ የተብቃቃ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ [فاطر: 15]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! እናንተ (ሁል ጊዜ) ወደ አላህ ከጃዮች ናችሁ። አላህም እርሱ ተብቃቂው ምስጋኑ ነው።} [ፋጢር: 15]

የለቀው አላህ ከባህሪያቱም መካከል ሁሉንም ነገር ያካበበ እውቀቱ ይገኝበታል።

﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنَ سَحَابٍ إِلَّا نُزُلًا وَسَاءَ مَا يَحْكُمُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ ذَكِيمٌ﴾ [الأحكام: 59]

[الأحكام: 59]

{የሩቅ ነገርም መክፈቻዎች እርሱ ዘንድ ናቸው። ከእርሱ በቀር ማንም አያውቃቸውም። በየብስና በባሕር ያለውንም ሁሉ

ያውቃል። ከቅጠልም አንዲትም አትረግፍም የሚያውቃት ቢኾን እንጅ። ከቅንጣትም በመሬት ጨለማዎች ውስጥ የለም ከእርጥብም ከደረቅም አንድም የለም ግልጽ በኾነው መጽሐፍ ውስጥ (የተመዘገበ) ቢኾን እንጅ።} [አል-አንዓም: 59]

አንደበታችን የሚናገረውንና አካሎቻችን የሚሠሩትን ብሎም ልቦናዎቻችን የሚደብቁትን ሁሉ ያውቃል።

﴿يَعْلَمُ خَائِبَتَهُ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾ [غافر: 19]

{(አላህ) የዓይኖችን ክዳት ልቦችም የሚደብቁትን ሁሉ ያውቃል።} [ጋፊር: 19]

የለቀው አላህ ስለኛ ሁሉን ነገር ያውቃል። ሁኔታዎቻችንንም ጠንቅቆ የሚያውቅ፤ በምድርም በሰማይም ምንም ነገር የማይሰወርበት፤ የማይዘነጋ፣ የማይረሳና የማይተኛ ነው።

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ [البقرة: 255]

{አላህ ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም። ሕያው ራሱን ቻይ ነው። ማንገላጆትም እንቅልፍም አይዘውም። በሰማያት ውስጥና በምድር ውስጥ ያለው ሁሉ የርሱ ብቻ ነው። ያ እርሱ ዘንድ በፈቃዱ ቢኾን እንጅ የሚያማልድ ማነው? (ስለ ፍጡሮች)

ከፊታቸው ያለውንና ከኋላቸው ያለውን ሁሉ ያውቃል። በሻውም ነገር እንጂ ከዕውቀቱ በምንም ነገር አያካብቡም (አያውቁም)። መንበሩ ሰማያትንና ምድርን ሰፋ። ጥበቃቸውም አያቅተውም። እርሱም የሁሉ በላይ ታላቅ ነው።} [አል-በቀራህ: 255]

እንከን ወይም ነውር የሌለበት የተሟላ ፍጹምነት ባህሪ ባለቤት ነው።

እጅግ የተዋቡ ስሞች እና ምሉዕ ባህሪያት አሉት። የበላይ የሆነው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ۖ وَذُرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَبِيحًا مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [الأعراف: 180]

{ለአላህም መልካም ስሞች አሉት። (ስትጸልዩ) በእርሷም ጥሩት። እነዚያንም ስሞቹን የሚያጣምሙትን ተውዋቸው። ይሠሩት የነበሩትን ነገር በእርግጥ ይምመነዳሉ።} [አል_አዕራፍ: 180]

የላቀው አላህ በግዛቱ (በንግስናው) ምንም ተጋሪ፣ አቻ ረዳት የለውም።

የላቀው (አላህ) ባለቤትና ልጅ ከመያዝም የላቀ ነው። ይልቁንም እርሱ ከዚህ ሁሉ የተብቃቃ ነው። የበላይ የሆነው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾﴾

[الإخلاص: 1-4]

{«እርሱ አላህ አንድ ነው። በል * «አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው። * «አልወለደም፤ አልተወለደምም። * «ለእርሱም አንድም ብጤ (አቻ እና መሳይ) የለውም።»} [አል-ኢኸላስ 1-4]

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِيَ الرَّحْمَنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾﴾ [مریم: 88-93]

{«አልረሕማንም ልጅን ያዘ (ወለደ)» አሉ። * ከባድ መጥፎን ነገር በእርግጥ አመጣችሁ። * ከእርሱ (ከንግግራቸው) ሰማያት ሊቀደዱ፣ ምድርም ልትሰነጠቅ፣ ጋራዎችም ተንደው ሊወድቁ ይቃረባሉ። * ለአልረሕማን ልጅ አልለው ስለአሉ። * ለአልረሕማን ልጅን መያዝ አይገባውም። * በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ (በትንሣኤ ቀን) ለአልረሕማን ባሪያ ኾነው የሚመጡ እንጂ ሌላ አይደሉም።} [መርየም 88-93]

የላቀው (አላህ) በግርማ ሞገስ (ታላቅነት)፣ በውበት፣ በኃያልነት፣ በታላቅነት፣ በኩራት፣ በንግሥናና በመለኮት የሚገለጹ የላቀ ጌታ ነው።

የልግስና፣ የይቅር ባይነት፣ የእዝነት እና የቸርነት ባህሪያትም አሉት፤ እርሱ እዝነቱ ሁሉንም ነገር ያካተተ እጅግ መሐሪ ነው።

(አዛኝ) ርህራሄውም ቁጣውን የሚቀድም ርኅሩኅ ነው።

ልግስናው ገደብ የለሽ የሆነ ለጋስ፤ ካዝናውም ማለቂያ የሌለው ጌታ ነው።

ስሞቹ ሁሉ መልካምና ያማና ናቸው፤ ለአላህ ብቻ ካልሆነ በቀር ለሌላ የማይገቡ የሙሉዕነትና የፍጹምነት መገለጫ የሆኑት ባህሪያትንም ያመለክታሉ።

ጥራት የተገባውን አላህ፣ ባህሪያቱን ማወቅ፣ ልቦና ለእርሱ ያላትን ፍቅር፣ ማለቅ፣ ፍርሃትንና አክብሮትን ይጨምራል።

ስለዚህም "ላ ኢላሃ ኢላላህ" የሚለው ቃል ፍቺው ከአምልኮት የቱንም ቢሆን ከአላህ ውጭ ላለ አካል ስለማይሰጥ ከአላህ በቀር በእውነት አምልኮ የሚገባው የለም ነው። የአምላክነት እና የፍጹምነት ባህሪያት ያለው እርሱ ነውና። ፈጣሪ፣ ሲሳይ ለጋሽ፣ ፀጋ የሚሰጥ፣ ሕይወት ሰጪ፣ ሕይወት የሚነሳው፣ ለፍጡራኖቹ በጎ የሚውል እርሱው በመሆኑ ለአምልኮ የሚገባው ተጋሪ የሌለው ብቸኛ እርሱው ነው።

የአላህን መመለክ ያልፈለገ ወይም ከአላህ ሌላ የሚገዛ ሰው ሽርክንና ክህደትን ፈፀሟል።

ስለዚህም ሱጁድ መውረድ፣ ማጎብደድ፣ መዋረድ እና ሰላት ለአላህ ካልሆነ በቀር ለሌላ አይሆንም።

ወደ አላህ ካልሆነ በቀር የድረሱልኝ ዱዓ አይደረግም፤ ወደ አላህ እንጂ በዱዓ እ አይዘርም፤ ከአላህም ካልሆነ በቀር ጉዳዮችን (እንዲፈጽምልን) አይከጀልም፤ መቃረቢያን፣ መታዘዝንና አምልኮንም ወደ አላህም ካልሆነ በቀር ላማንም አይደረግም።

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾﴾ [الأُنْعَام: 162-163]

{«ስግደቱ፣ መገዛቱም፣ ሕይወቱም፣ ሞቱም ለዓለማት ጌታ ለአላህ ነው» በል። * «ለእርሱ ተጋሪ የለውም። በዚህም (በማለቅ) ታዘዝኩ። እኔም የሙስሊሞች መጀመሪያ ነኝ» (በል)።}

[አል_አንዓም፡162-163]

ለ- አላህ ለምን ፈጠረን?

የዚህ ትልቅ ጥያቄ መልስ እጅግ በጣም አንገብጋቢ ነው። ይሁን እንጂ መልሱን ከወሕይ (ከመለኮታዊ መገለጥ) ማግኘት ግድ ነው። ምክንያቱም የፈጠረን አላህ ነውና እኛን የፈጠረበትን ዓላማ የሚነግረንም እርሱ ነውና። ልዑሉ አላህ እንዲህ ብሎናል፡-

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: 56]

["ጋኔንንና ሰውንም ሊግገዙኝ እንጅ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም።]
[አዝ-ዛሪያት፡ 56]

ስለዚህም ባሪያነት (አምልኮ) ተቆጥረው የማይዘለቁትን ፍጡራን ሁሉ የሚያካልል መገለጫ ነው። የተከበሩት ፍጥረታትም (መላእክት) ይሁኑ ሌሎቹም እስከ ብርቅዬ ድንቅ ፍጡራኖቻችን ጭምር ህይወታቸውን ለአምልኮና የዓለማዊ ጌታ አላህን ለማወደስ የተመቻቹ ሆነው ነው የተፈጠሩት።

﴿تَسْبِيحٌ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُوَ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ [الإسراء: 44]

{ሰባቱ ሰማያትና ምድርም በውስጣቸውም ያለው ሁሉ እርሱን ያልቃሉ። ከነገርም ሁሉ ከማመስገን ጋር የሚያልቀው እንጂ አንድም የለም። ግን ማላቃቸውን አታውቁትም። እርሱ ታጋሽ መሓሪ ነው።}[አል_ኢስራእ፡ 44]

ልክ የሰው ልጆች ለእስትንፋስ እንደተገኙት ሁሉ መላእክቶቻችንም አላህን ለማወደስ የተገኙ ናቸው። ነገር ግን የሰው ልጅ ለፈጣሪው ያለው ተገዥነት በውዴታ እንጂ በግዴታ ላይ የተመሰረተ አይደለም። (ውዴታ እና ግዴታ)

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [التغابن:

2]

{እርሱ ያ የፈጠራችሁ ነው፤ ከእናንተም ከሓዲ አልለ፤ ከእናንተም አማኝ አልለ፤ አላህም የምትሠሩትን ሁሉ ተመልካች ነው።} [አተ_ተጋቡን፡ 2]

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالْدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُّكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ [الحج: 18]

{አላህ በሰማያት ያለው ሁሉ፣ በምድርም ያለው ሁሉ፣ ፀሐይና ጨረቃም፣ ከዋክብትም፣ ተራራዎችም፣ ዛፎችም፣ ተንቀሳቃሾችም ከሰዎች ብዙዎችም፣ ለርሱ የሚሰግዱለት መሆኑን አታውቁምን ብዙውም በርሱ ላይ ቅጣት ተረጋገጠበት። አላህ የሚያዋርደውም ሰው ለእርሱ ምንም አክባሪ የለውም። አላህ የሻውን ይሠራልና። } [አል_ሓጅ፡18]

አላህ የፈጠረን እርሱን እንድናመልከው እና ይህንን አምልኮ በማሳካቱ ረገድ ያለንን ስኬታማነት ሊፈትነንም ነው። በዚህም መሰረት አላህን የሚያመልክ፣ የሚወድ፣ የሚግገዝ፣ ትእዛዙንም የሚፈጽም እና ከተከለከለው የሚርቅ ሰው የአላህን “ሪዲ” (ወዶ መቀበሉን)፣ እዝነቱን እና ውዴታውንም ያገኛል፤ በመልካሙም ይመነዳዋል። የፈጠረውንና ሲሳይ የሚለግሰውን ጌታ ተመላኪነት ያልተቀበለ፤ ከአምልኮም የሚኮራ፤ ለአላህ ትእዛዛትና ክልከላ ማጎብደድን ያልተቀበለ የአላህን ቁጥና በቀል እንዲሁም አሳማሚ ቅጣቱን ነው የሚያተርፈው። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ በከንቱ አልፈጠረንም በከንቱም አልተወንም። እጅግ

ድንቁርናቸውና ክፋነታቸው ከበረታባቸው ሰዎች መካከል አንዱ ወደዚህ ዓለም ወጥቶ የመስማት፣ የማየትና የማመዘዝን ችሎታም ተሰጥቶት ከዚያም ጊዜያቶችን ቆይቱ ወደ ዱኒያ የመጣበትን ምክንያትም ይሁን ወደ የትስ እንደሚሄድ ሳያውቅ የሞተ ነው። የለቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ [المؤمنون: 115]

«የፈጠርናችሁ ለከንቱ መኾኑን እናንተም ወደኛ የማትመለሱ መኾናችሁን ጠረጠራችሁን» (ለከንቱ የፈጠርናችሁ መሰላችሁን) }
[አል-ሙእሚኑን: 115]

አላህ ዘንድ ከኛ መካከል በእርሱ ያመነ፣ መመኪያው አላህን ያደረገ፣ ወደርሱም የተፋረደ፣ የወደደ፣ ጥልቅ ክብርንም የሰጠ፣ በአምልኮ ወደ እርሱ እየተቃረበ በሁሉም ቦታ የአላህን ደስታ የሚፈልግ የሆነ ሰው እና ፈጥሮ የቀረፀውን ጌታውን የሚክድ፣ በአንቀጾቹ እና በሃይማኖቱም የሚያስተባብል ለአላህ ማጎብደድንም የማይቀበል የሆነ ሰው እኩል አይደለም።

የመጀመሪያው መከበርን፣ መልካም ምንዳን፣ መወደድን እና ስራው ተቀባይነትን የሚያገኝ ሲሆን፤ ሌላኛው ደግሞ በቀልን፣ ቁጣን እና ቅጣትን ነው የሚያገኘው።

ሰዎች ሞተው ከተቀበሩ በኋላ አላህ ከመቃብራቸው አስነስቶ ከነሱ መካከል በጎ ያደረገውን በጀነት ፀጋው ውስጥ ደስታን እና ክብርን የሚያጎናፅፍበት እና አላህን ያመፀውን ትዕቢተኛ ደግሞ በጀህነም የቅጣቱ ሀገር የሚቀጣበት ነው።

እስኪ የበጎ አድራጊ ክብር እና መልካም ምንዳ ታላቅነትን አስበው ይህ ሽልማት እና ክብር ከአለም ከተብቃቃውና ቸር ከሆነው አምላክ ሲሆን ያም ልግስና እና እዝነቱ ገደብ የለሽ እንዲሁም ሀብቱም ከማያልቀው ጌታ መሆኑን ደሞ አስበሀለሁ?! ይህም መልካም ምንዳ የማያልቅ እና የማያቋርጥ የፀጋ ጥግ ይሆናል (ይህን ደግሞ ወደ ኋላ የምናወራበት ይሆናል)።

ልክ እንደዚሁ ካፈረ የሚጠብቀውን ብርቱና ከባድ የስቃይ ቅጣትም ማሰብ ይኖርብላል። ይህም ሁሉን አሸናፊ፣ ታላቅና ኩሩ ከሆነው ኩራትና ኃያልነቱ ገደብ የሌለው ከሆነው አምላክ የመጣ ቅጣት ነው።

2- ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው።

በሙሐመድ ሰላሊሁ ዓለይሂ ወሰለም መልእክተኝነት ማመን - ከእስልምና መሠረታዊ ምሰሶዎች ሁለተኛው ክፍል እና ዲነል ኢስላምም የተገነባበት ዋናኛው መሠረት ነው።

የትኛውም ግለሰብ ሙስሊም የሚሆነው በሁለቱ የምስክርነት ቃላቶች ሸሃዳ ከሰጠ ነው። ይኸውም ከአላህ በስተቀር ሌላ በእውነት የሚመለከ አምላክ እንደሌለ እና ሙሐመድም የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን በመመስከር ነው።

ሀ- የመልእክተኛው ትርጉም ምንድን ነው? ሙሐመድስ ማን ናቸው? ከእርሳቸውስ ሌላ መልእክተኞች አሉን?

በእነዚህ ገጾች ውስጥ ለመመለስ የምንሞክረውም ይህንኑ ነው።

የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በንግግራቸው እውነተኝነት እና በመልካም ስነ-ምግባራቸው ከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሱ ሲሆን፤ አላህ ከሰዎች መካከል የመረጣቸው እና ከሃይማኖታዊ ትእዛዛት ወይም ከሩቅ ምስጢር ጉዳዮች የሻውን ገልጦላቸው ለሰዎች ለማድረስ በተልእኮ የሚመርጣቸው ናቸው። በመሆኑም ለሰዎች የተላኩ የአላህ መልእክተኛ ሰው ናቸውና እንደማንኛውም ሰው ናቸው፤ ሰዎች እንደሚበሉት ይበላሉ፣ እንደሚጠጡት ይጠጣሉ፣ የሰው ልጅ የሚያስፈልገው ነገር ሁሉ ያስፈልጋቸዋል። ከእነርሱ የሚለዩት ታዲያ ከአላህ ዘንድ በሚመጣላቸው ወሕይ (የሚገለጥላቸው መለኮታዊ ራእይ) ነው። ይኸውም ስለ ሩቅ ምስጢርም ይሁን ሃይማኖታዊ ሥርዓቶች ያሳውቃቸውን ለሰዎች ያደርሳሉ። በተጨማሪም አላህ ለእርሳቸው በከባድ ኃጢአት ላይ ከመውደቅ እንዲሁም የአላህን መልእክት ለሰዎች ከማስተላለፍ በሚጥስ ጉዳይ ላይ ከመውደቅ ባለው ጥበቃም ይለያቸዋል።

ከሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በፊት የነበሩትንና ከቀደሙት መልእክተኞች ታሪኮች መካከል ጥቂቶቹን እናቀርባለን። የመልእክተኞች ተልእኮ አንድ መሆኑንና ይኸውም አላህን በብቸኝነት እንድናመልከው የተደረገ ጥሪ መሆኑ ግልፅ እንዲሆንልን ይረዳናል። ስለ ሰው ልጆች አጀማመር ታሪክ እና ሰይጣን የሰው ልጆች አባት ለሆኑት አደምና ለዝርዮቹ ያለውን ጠላትነት በመቃኘት እንጀምራለን።

ለ - ከመልእክተኞች የመጀመሪያው የሆኑት አባታችን አደም (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)፡-

አላህ አባታችንን አደም (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከሸክላ ፈጥሯቸው ከዚያም ከነፍሱ (አላህ ከፈጠራቸው ነፍሶች መካከል አንዱን) እፍ አለባቸው። ልእሊ ኋያሉ አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعْيِشًا قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾﴾ [الأعراف: 10-15]

{በእርግጥም ፈጠርናችሁ። ከዚያም ቀረጽናችሁ። ከዚያም ለመላእክቶች «ለአዳም ስገዱ» አልን። ወዲያውም ሰገዱ። ኢብሊስ (ዲያብሎስ) ሲቀር ከሰጋጆቹ አልሆነም። * (አላህ) «ባዘዝኩህ ጊዜ ከመስገድ ምን ከለከለህ» አለው። «እኔ ከርሱ የበለጥኩ ነኝ። ከእሳት ፈጠርከኝ። እርሱን ግን ከጭቃ ፈጠርከው» አለ። * ከእርሷ ውረድ፤ በእርሷ ውስጥ ልትኮራ

አይገባህምና። ውጣም አንተ ከወራዶቹ ነህና አለው። *
«እስከሚቀሰቀሱበት ቀን ድረስ አቆየኝ» አለ። * አንተ ከሚቆዩት
ነህም አለው።} [አል_አዕራፍ፡ 10-15]

አላህ ጊዜ እንዲሰጠውና በቅጣትም እንዳያጠድፈው እንዲሁም ከምቀኝነቱና ከጥላቻውም አንፃር አዳምንና ዝርያውንም እንዲፈትናቸው እንዲፈቅድላት አላህን ተማፀነ። ከዚያም አላህ ለፈለገው ጥበብ ሲል ቅን ከሆኑ የአላህ ባርያዎች በስተቀር ሰይጣን በአደምና በዘሮቹ ላይ የማጥመም ሴራውን እንዲያደርግ ፈቀደ። አላህም አደምንና ልጆቹን ሰይጣንን እንዳያመልኩ ለፈተናውም እጅ እንዳይሰጡ ከሴራውም ለመከለል ወደ አላህ እንዲጠጉ አዘዘቸው። ሰይጣንም በአደምና በሚስታቸው ሐዋእ (አላህ ከጎኑ የጎድን አጥንት ከፈጠራት አካሉ) ላይ የመጀመሪያ ፈተናውን ጀመረ። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ በቁርአን እንዳወሰው ማለት ነው።

﴿وَيَعَادِمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ١٩ ﴿فَوَسَّسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ﴾ ٢٠ ﴿وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ﴾ ٢١ ﴿فَدَلَّلَهُمَا بِعُرْوَةٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ ٢٢ ﴿قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ ٢٣ ﴿قَالَ أَهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ﴾ ٢٤ ﴿قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ﴾ ٢٥ ﴿يَبْنَیْ عَادَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُم لِبَاسًا يُورِي سَوْءَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ﴾ ٢٦ ﴿يَبْنَیْ عَادَمَ لَا يَفْتَنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَاتِهِمَا إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيْطَانَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ ﴿الأعراف:

[27-19

{ «አዳም ሆይ! አንተም ሚስትህም በገነት ተቀመጡ። ከሻችሁትም ስፍራ ብሉ። ግን ይህችን ዛፍ አትቅረቡ። (ራሳቸውን) ከሚበድሉት ትኾናላችሁና» (አላቸው)። * ሰይጣንም ከነውራቸው የተሸሸውን ለእነርሱ ሊገልጽባቸው በድብቅ ንግግር ጎተጎታቸው። «ጌታችሁም መልአኮች እንዳትኾኑ ወይም ከዘላለም ነዋሪዎች እንዳትኾኑ እንጂ ከዚህች ዛፍ አልከለከላችሁም» አላቸው። * «እኔ ለእናንተ በእርግጥ ከሚመክሩዎችሁ ነኝ» ሲልም አማለላቸው። *

በማታለልም አዋረዳቸው። ከዛሬቱም በቀመሱ ጊዜ ኅፍረተ
 ገላቸው ለሁለቱም ተገለጠችላቸው። ከገነት ቅጠልም በላያቸው
 ላይ ይደርቱ ጀመር። ጌታቸውም «ከዚህ ዛፍ አልከለከልኝችሁምን
 ሰይጣንም ለእናንተ ግልጽ ጠላት ነው አላልኳችሁምን» ሲል
 ጠራቸው። * «ጌታችን ሆይ! ነፍሶቻችንን በደልን። ለእኛ ባትምር
 ባታዝንልንም በእርግጥ ከከሳሪዎቹ እንኾናለን» አሉ። * (አላህ) «
 ከፊላችሁ ለከፊሉ ጠላት ሲኾን ውረዱ። ለእናንተም በምድር ላይ
 እስከ ተወሰነ ጊዜ ድረስ መርጊያና መጠቀሚያ አላችሁ» አላቸው።
 * «በእርሷ ላይ ትኖራላችሁ። በእርሷም ላይ ትሞታላችሁ።
 ከእርሷም ውስጥ ትወጣላችሁ» አላቸው። * የአዳም ልጆች ሆይ!
 ኅፍረተ ገላችሁን የሚሸሽግን ልብስ ጌጥንም በእርግጥ በናንተ ላይ
 አወረድን። አላህን የመፍራትም ልብስ ይህ የተሻለ ነው። ይህ
 ከአላህ ታምራቶች ነው። ይገሠዱ ዘንድ (አወረደላቸው)። * የአዳም
 ልጆች ሆይ! ሰይጣን አባትና እናታችሁን ኅፍረተ ገላቸውን
 ሊያሳያቸው ልብሶቻቸውን ከነሱ የገፈፋቸው ሲኾን ከገነት
 እንዳወጣቸው ሁሉ እናንተን አይሞክራችሁ። እነሆ እርሱ
 ከነሰራዊቱ ከማታዩዋቸው ስፍራ ያዩዋችኋልና። እኛ ሰይጣናትን
 ለእነዚያ ለማያምኑት ወዳጆች አድርገናል።} [አል_አዕራፍ: 19-27]

አደም (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ወደ ምድር ወርደው ልጆችንና ዘርን
 ከተለገሱ በኋላ ሞቱ። ከዚያም ዘራቸው ከትውልድ ትውልድ እየበዙ ሲሄዱ ለሰይጣን
 ፈተና ተዳረጉና መለያዩት፣ የደጋግ አባቶቻቸውን ቀብር አምልኮ በመካከላቸው
 ተንሰራፋ፤ በአላህ ከማመን በአላህ ወደ ማጋራት ተዘዋወሩ፤ አላህም ነብዩሷህ ኑሕ
 (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መልዕክተኛ አድርጎ ላከ።

ሐ- ኑሕ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን):-

በእርሳቸውና በአደም መካከል አሥር ክፍለ ዘመናት ነበሩ። አላህም ኑሕን ወደ ጠመሙትና ከአላህ ውጭ ጣኦታትን ማምለክ ወደ ጀመሩት ህዝባቸው ላካቸው። ግሑዝ አካላትን፣ ድንጋይን፣ መቃብሮችንም ያመልኩ ነበር። እጅግ ገናና ከሆኑ ጣኦታቸው መካከል ወድ፣ ሱዋዕ፣ የጉስ፣ የዑቅ እና ነስር የሚባሉ ነበሩ። አላህም ለአላህ ብቻ አምልኮ እንዲያደርጉ ያዟቸው ዘንድ ኑሕ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ላካቸው። ልክ የላቀው አላህ በተከታዩ የቁርአን አናቅፅ እንደነገረን ማለት ነው፡-

﴿... فَقَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۗ إِنِّيۤ أَنۢأَخَافُ عَلَيْكُمُ عَذَابَ يَوْمٍ﴾

عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾ [الأعراف: 59]

{ኑሕን ወደ ወገኖቹ በእርግጥ ላክነው። አላቸውም፡- «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ። ለእናንተ ከርሱ ሌላ ምንም አምላክ የላችሁም። እኔ በእናንተ ላይ የከባድ ቀንን ቅጣት እፈራላችኋለሁ። »} [አልአዕራፍ: 59]

ህዝባቸውን አላህን ብቻ እንዲያመልኩ ጥሪ በማድረግ ላይ ለረጅም ጊዜ ቀጠሉ። ይሁን እንጅ ከእርሳቸው ጋር ጥቂት ብቻ ነበሩ ያመኑት። ስለዚህም ኑሕ ጌታቸውን እንዲህ ሲሉ ተጣሩ፡-

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَايَ إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْدِعُهُمْ فِي عَادَاتِهِمْ وَأَسْتَعْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾﴾ [نوح: 5-14]

{(ስለ ተቃወሙትም) «አለ ጌታዬ ሆይ! እኔ ሌሊትም ቀንም ሕዝቦቼን ጠራሁ። * «ጥሪዎም መሸሸን እንጅ ሌላ አልጨመረላቸውም። * «እኔም ለእነርሱ ትምር ዘንድ (ወደ እምነት) በጠራኋቸው ቁጥር ጠቶቻቸውን በጀሮዎቻቸው ውስጥ አደረጉ። ልብሶቻቸውንም ተከናነቡ። (በመጥፎ ሥራቸው ላይ) ዘወተሩም። (ያለ ልክ) መኩራትንም ኮሩ። * «ከዚያም እኔ በጩኸት ጠራኋቸው። * «ከዚያም እኔ ለእነርሱ ገለጽኩ። ለእነርሱም መመስጠርን መሰጠርኩ * «አልኳቸውም፡- ጌታችሁን ምሕረትን ለምኑት። እርሱ በጣም መሐሪ ነውና። * «በእናንተ ላይ ዝናምን ተከታታይ አድርጎ ይልካል። * «በገንዘቦችና በልጆቻችሁ ይለግሳላችኋል። ለእናንተም አትክልቶችን ያደርግላችኋል። ለእናንተም ወንዞችን ያደርግላችኋል።» * ለአላህ ልቅናን የማትሹት ለእናንተ ምን አላችሁ? * በልዩ ልዩ ኹኔታዎች በእርግጥ የፈጠራችሁ ሲኾን።} [ኑሕ: 5-14]

ከዚህ ሁሉ ያልተቋረጠ እና አስደናቂ ጥሪ፤ ህዝባቸውንም ለመምራት ካላቸው ከፍተኛ ጉጉት ጋር ለጥሪያቸው ምላሽ የሰጡት ግን በክህደት፣ በመሰላቅ እና በእብደት በመወረፍ ብቻ ነበር። የዛኔ እንዲህ በማለት አላህ ዋሕዩን አወረደለት፡-

﴿وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدَّ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ [هود: 36]

{ወደ ኑሕም እነሆ «ከሕዝቦችህ በእርግጥ ካመኑት በስተቀር (ወደፊት) አያምኑም። ይሠሩትም በነበሩት (ክህደት) አትዘን ማለት ተወረደ።»} [ሁድ: 36]

ያመኑትን ተከታዮቻቸውን ሁሉ የሚጮኑበት መርከብ እንዲሠሩ ትእዛዝን አስተላለፈላቸው።

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُجْزِيهِ وَيَجِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُثْقِمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ وَمَا ءَامَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ * وَقَالَ أَرْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِبَهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ أَرْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُن مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَوِّىٔ إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَجِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَسْمَأُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَىٰ الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَىٰ نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلَنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾ قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِمَّن مَعَكَ وَأُمٌّ سَمَّيْتَهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾﴾ [هود: 38-48]

{ከወገኖቹም መሪዎቹ በእርሱ አጠገብ ባለፉ ቁጥር ከእርሱ እየተሰለቁ መርከቢቱን ይሠራል። «ከእኛ ብትሰለቁ እኛም እንደተሰለቃችሁብን ከናንተ እንሰለቅባችኋለን» አላቸው። * «የሚያዋርደው ቅጣት የሚመጣበትን በእርሱም ላይ ዘውታሪ ቅጣት የሚሰፍርበት ሰው (ማን እንደ ሆነ) ወደፊት ታውቃላችሁ» (አላቸው)። * ትእዛዛችንም በመጣና እቶኑም በገንፈለ ጊዜ

«በእርሷ ውስጥ ከየዓይነቱ ሁሉ ሁለት ሁለት (ወንድና ሴት) ፤
ቤተሰቦችህንም ቃል ያለፈበት ብቻ ሲቀር ያመነንም ሰው ሁሉ
ጫን» አልነው። ከእርሱም ጋር ጥቂቶች እንጂ አለመኑም። *
«መሄዷም መቆሟም በአላህ ስም ነው እያላችሁም በውስጧ
ተሳፈሩ. ጌታ መሐሪ አዛኝ ነውና» አላቸው. * እርሷም እንደ
ተራራዎች በሆነ ማዕበል ውስጥ በእነርሱ (ይዛቸው) የምትንሸለል
ስትሆን (በአላህ ስም ተቀመጡባት)። ኑሕም ልጁን ከመርከቢቱ
የራቀ ሆኖ ሳለ «ልጄ ሆይ! ከኛ ጋር ተሳፈር ከከተላዊዎቹም
አትሁን» ሲል ጠራው። * (ልጁም) «ከውሃው ወደሚጠብቀኝ
ተራራ እጠጋለሁ» አለ። (አባቱም)፡- «ዛሬ ከአላህ ትዕዛዝ ምንም
ጠባቂ የለም (እርሱ) ያዘነለት ካልሆነ በቀር» አለው። ማዕበሉም
በመካከላቸው ጋረደ። ከሰጣሚዎቹም ሆነ። * ተባለም፡- «ምድር
ሆይ! ውሃሽን ዋጪ። ሰማይም ሆይ (ዝናብሽን) ያዢ። ውሃውም
ሰረገ። ቅጣቱም ተፈጸመ። ጁዲይ በሚባልም ተራራ ላይ
(መርከቢቱ) ተደላደለች። ለከተላዊዎችም ሰዎች ጥፋት ተገባቸው
(ጠፉ)» ተባለ። * ኑሕም ጌታውን ጠራ። አለም «ጌታዬ ሆይ! ልጄ
ከቤተሰቤ ነው። ኪዳንህም እውነት ነው። አንተም ከፈራጆች ሁሉ
ይበልጥ ዐዋቂ ነህ።» * (አላህም) «ኑሕ ሆይ! እርሱ ከቤተሰብህ
አይደለም፤ እርሱ መልካም ያልሆነ ሥራ ነው፤ በርሱ ዕውቀት
የሌለህንም ነገር አትጠይቀኝ፤ እኔ ከሚሳሳቱት ሰዎች እንዳትሆን
እገስጽሀለሁ» አለ። * «ጌታዬ ሆይ! በእርሱ ለእኔ ዕውቀት የሌለኝን
ነገር የምጠይቅህ ከመሆን እኔ ባንተ እጠበቃለሁ። ለእኔም
ባትምረኝና ባታዝንልኝ ከከሳሪዎቹ እሆናለሁ» አለ። * «ኑሕ ሆይ!

ከእኛ በሆነ ሰላም ባንተ ላይና አንተም ጋር ባሉት ሕዝቦች (ትውልድ) ላይ በሆኑ በረከቶችም የተጎናጸፍክ ሆነህ ውረድ። (ከእነሱው ዘሮች የሆኑ) ሕዝቦችም በቅርቢቱ ዓለም በእርግጥ እናስመቻቸዋለን። ከዚያም ከኛ የሆነ አሳማሚ ቅጣት ይነካቸዋል» ተባለ።} [ሁድ፡ 38-48]

ሙ - ነቢዩ ሁድ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

ከዚያም ከተወሰነ ጊዜ በኋላ አላህ አሕቃፍ በምትባል አካባቢ ወደሚኖሩ ዓድ ነገድ ማህበረሰብ -ጡምመው ከአላህ ውጭ ማምለክ በጀመሩ ጊዜ - ከእነሱ የሆኑትን ሁድ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መልእክተኛ አድርጎ ላከላቸው። ይህንንም በማስመልከት የላቀው አላህ በሚከተለው መልኩ ነግሮናል፡-

﴿فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعَدَّ غَيْرُ مَكْدُوبٍ ﴿٦٥﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجِيًّا صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾ وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَرِهِمْ جَثِمِينَ ﴿٦٧﴾ كَأَن لَّمْ يَعْنُوا فِيهَا ءَلَّا إِنَّ ثَمُودًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ؕ ؕ أَلَا بُعِدَا لَثَمُودَ ﴿٦٨﴾ وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلْنَا إِبْرَاهِيمَ بِالبُّشْرَى قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَن جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾ وَأَمْرَاتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكْتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾ قَالَتْ يَوْتِلَيْتِ ءَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾﴾ [هود: 65-72]

{ወደ ዓድም ወንድማቸውን ሁድን ላክን። «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ። ከእርሱ ሌላ ምንም አምላክ የላቸውም። (የአላህን

ቅጣት) አትፈሩምን» አላቸው። * ከሕዝቦቹ እነዚያ የካዱት መሪዎች «እኛ በሞኝነት ላይ ኾነህ በእርግጥ እናይሃለን። እኛም ከውሸተኞቹ ነህ ብለን እንጠረጥርሃለን» አሉት። * (እርሱም) አላቸው «ወገኖቼ ሆይ! እኔ ሞኝነት የለብኝም። ግን እኔ ከዓለማት ጌታ የተላክሁ ነኝ።» * «የጌታዬን መልክቶች አደርስላችኋለሁ። እኔም ለእናንተ ታማኝ መካሪ ነኝ።» * «ከጌታችሁ የኾነ ግሣጾ ከእናንተው ውስጥ ባንድ ሰው ላይ ያስጠነቀቃችሁ ዘንድ ቢመጣባችሁ ትደነቃላችሁን ከኑሕም ሕዝቦች በኋላ ምትኮች ባደረጋችሁና በፍጠረትም ግዙፍነትን በጨመረላችሁ ጊዜ አስታውሱ። የሸችሁትንም ታገኙ ዘንድ የአላህን ጾጋዎች አስታውሱ።» * «አላህን ብቻውን እንድንገዛ አባቶቻችንም ይገዙት የነበረውን (አማልክት) እንድንተው መጣህብን ከውነተኞች ከኾንክ የምታስፈራብንን (ቅጣት) አምጣብን» አሉ። * «ከጌታችሁ የኾነ ቅጣትና ቁጣ በእናንተ ላይ በእውነት ተረጋገጠ። እናንተና አባቶቻችሁም (አማልክት ብላችሁ) በጠራችኋቸው ስሞች አላህ በእርሷ ምንም ማስረጃ ያለወረደባት ስትኾን ትከራከሩኛላችሁን ተጠባባቂም እኔ ከእናንተ ጋር ከተጠባባቂዎቹ ነኝና» አለ። * እርሱንና እነዚያንም አብረውት የነበሩትን ከእኛ በኾነው ችሮታ (ከቅጣት) አዳንናቸው። የእነዚያንም በተአምራታችን ያስተባበሉትንና አማኞች ያልነበሩትን መሠረት ቆረጥን።] [አል-አዕራፍ: 65-72]

አላህም በእነሱ ላይ ለስምንት ቀናት ውስጥ በጌታዎም ፍቃድ ሁሉንም ነገር በምታጠፋ በሆነች የምትንሷሷ ብርቱ ነፋስን ላከባቸው፤ ነብዩሊህ ሁድ(የአላህ

ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እና እነዚያን ከእርሳቸው ጋር ያመኑትን አላህ አዳናቸው።

ረ - ነቢዩ ሲሊኦ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

ከዚያም የተወሰኑ ጊዜያቶች አለፉና ከአረብ ባህሪ ገብ በስተ ሰሜን በኩል ባለ አካባቢ የሰሙድ ማህበረሰብ ተነሥተው እነዚያ ከእነሱ በፊት የነበሩት እንደጠመሙት እነርሱም ከመመሪያው ጠመሙ። አላህም ከእነሱ መካከል የሆነ (ሲሊህ) (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የተባሉ መልእክተኛን ወደ እነርሱ ላከላቸው፤ እውነተኛ የአላህ መልዕክተኝነታቸውን በሚያመለክቱ ተአምራትም አጠናከራቸው፤ ይኸውም ከፍጡራን ጋር አምሳያ የሌላት በሆነችው ታላቅ ግመል ነበር። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ በዚህ መልኩ ታሪኩን ነግሮናል፡-

﴿قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمْتُ اللَّهُ وَبَرَكَتُهُ عَلَيْنَا أَمْ لَكُمُ الْبَيْتُ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّحِيدٌ ﴿٧٦﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجْدِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٧﴾ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٨﴾ يَبْرَاهِيمَ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٩﴾ وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَاءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٨٠﴾ وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَقَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٨١﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَمَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿٨٢﴾﴾ [هود: 73-82]

[79]

{ወደ ሰሙድም ወንድማቸውን ሲሊህን ላክን። አላቸው «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ። ከእርሱ ሌላ ለእናንተ ምንም አምላክ የላችሁም። (እውነተኛ ለመኾኔ) ከጌታችሁ የኾነች ምልክት በእርግጥ መጥታላችኋለች። ይህች ለእናንተ ተዓምር

ስትኸን የአለህ ግመል ናትና ተዋት። በአለህ ምድር ውስጥ ትብላ፤ (ትጠጣም)። በክፉ አትንኳትም። አሳማሚ ቅጣት ይይዘችኋልና።» * «ከዓድም በኋላ ምትኮች ባደረጋችሁና በምድሪቱም ላይ ባስቀመጣችሁ ጊዜ አስታውሱ። ከሜዳዎቿ (ሸክላ) ሕንጻዎችን ትገነባላችሁ። ከተራራዎችም ቤቶችን ትጠርባላችሁ። ስለዚህ የአለህን ጸጋዎች አስታውሱ። በምድርም ውስጥ አጥፊዎች ኾናችሁ አታበላሹ።» * ከወገኖቹ እነዚያ የኮሩት መሪዎች ለእነዚያ ለተሸነፉት ከነሱ ላመኑት፡- «ሲሊህ ከጌታው መላኩን ታውቃላችሁን» አሏቸው። « (አዎን)፡- እኛ እርሱ በተላከበት ነገር አማኞች ነን» አሉ። * እነዚያ የኮሩት፡- «እኛ በዚያ እናንተ በርሱ ባመናችሁበት ከሓዲዎች ነን» አሉ። * ወዲያውም ግመሊቱን ወጓት። ከጌታቸውም ትዕዛዝ ወጡ። አሉም፡- «ሲሊህ ሆይ! ከመልክተኞቹ እንደኾንክ የምታስፈራራብንን (ቅጣት) አምጣብን።» * ወዲያውም የምድር መንቀጥቀጥ (ጩኸትም) ያዘቻቸው። በቤቶቻቸውም ውስጥ ተንከፍርረው አነጉ። * (ሲሊህ) ከእነርሱም ዞረ። (እንዲህም) አለ «ወገኖቹ ሆይ! የጌታዬን መልክት በእርግጥ አደረስኩላችሁ። ለእናንተም መከርካችሁ። ግን መካሪዎችን አትወዱም።»][አል-አዕራፍ: 73-79]

ከዚህም በኋላ አለህ ብዙ መልክተኞችን ወደ ምድር ሕዝቦች ላከ። በውስጡ አስጠንቃቂ መልዕክተኛ ያሳለፈች ሕዝብም አልነበረችም። አለህ ስለ ጥቂቶቹ የነገረን ቢሆንም ያልነገረን ብዙዎችም አሉ። ሁሉም ታዲያ አንድ መልእክት ብቻ ነው ለህዝባቸው ያስተላለፉት፤ ይኸውም ሰዎች ተጋሪ ሳያደርጉላት በብቸኝነት አለህን እንዲያመልኩ እና ከአለህ ውጪ ያለ አምልኮን እርግፍ አድርገው እንዲተዉ ማዘዝ ነው። የላቀው አለህ እንዲህ ብሏል፡

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ۖ فَمِنْهُمْ مَن هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَن حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ ۖ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

الْمُكذِّبِينَ ﴿٣٦﴾ [النحل: 36]

{በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ «አላህን ተገዙ፤ ጣዖትንም ራቁ» በማለት መልክተኛን በእርግጥ ልከናል። ከእነሱም ውስጥ አላህ ያቀናው ሰው አልለ። ከእነሱም ውስጥ በእርሱ ላይ ጥመት የተረጋገጠበት ሰው አልለ። በምድርም ላይ ኺዱ፤ የአስተባባዮችም መጨረሻ እንዴት እንደ ነበረ ተመልከቱ።} [አን-ነሕል 36]

ሰ - ነቢዩ ኢብራሂም (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

ከዚያም አላህ ኢብራሂምን (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ህዝቦቹ ጠምመው ከዋክብትንና ጣዖታትን የሚያመልኩ በሆኑበት ጊዜ ወደ እነርሱ መልዕክተኛ ሆነው ተላኩ። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَهَذَا ذِكْرُ مُبَارَكٍ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ * ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ﴾ ٥١ ﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ﴾ ٥٢ ﴿قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ﴾ ٥٣ ﴿قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَعِبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ ٥٤ ﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ﴾ ٥٥ ﴿قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾ ٥٦ ﴿وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ﴾ ٥٧ ﴿فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ﴾ ٥٨ ﴿قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ٥٩ ﴿قَالُوا سَمِعْنَا فَتَىٰ يَدْعُهُمْ يُقَالُ لَهُوَ إِبْرَاهِيمُ﴾ ٦٠ ﴿قَالُوا فَأَتُوا بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ﴾ ٦١ ﴿قَالُوا ءَأَنْتَ فَعَلْتَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ﴾ ٦٢ ﴿قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَٰذَا فَسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ﴾ ٦٣ ﴿فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ﴾ ٦٤ ﴿ثُمَّ نَكْسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا هَٰؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ﴾ ٦٥ ﴿قَالَ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ﴾ ٦٦ ﴿أَفِ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ ٦٧ ﴿قَالُوا حَرِّفُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ﴾ ٦٨ ﴿فَلَمَّا يَنَارٌ كُنِيَ بَرْدًا وَسَلَمًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾ ٦٩ ﴿وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ﴾ ٧٠ ﴿ [الأنبياء: 50-70]

{ለኢብራካምም ከዚያ በፊት ቅን መንገዱን በእርግጥ ሰጠነው። እኛም በእርሱ (+ገቢነት) ዐዋቂዎች ነበርን። * ለአባቱና ለሕዝቦቹ «ይህኛ ቅርጻ ቅርጽ ያኛ እናንተ ለእርሷ ተገዢዎች የኾናችሁት ምንድን ናት» ባለ ጊዜ (መራነው)። * «አባቶቻችንን ለእርሷ ተገዢዎች ኾነው አገኘን» አሉት። * «እናንተም አባቶቻችሁም በእርግጥ በግልጽ ስህተት ውስጥ ነበራችሁ» አላቸው። * «በምሩ መጣህልን ወይንስ አንተ ከሚቀልዱት ነህ» አሉት። * «አይደለም

ጌታችሁ የሰማያትና የምድር ጌታ ያ የፈጠራቸው ነው። እኔም በዚህ ላይ ከመስካሪዎቹ ነኝ» አለ። * «በአላህም እምላላሁ ዚሪዎች ሽናችሁ ከሄዳችሁ በኋላ ጣዖቶቻችሁን ተንኮል እሠራባቸዋለሁ» (አለ)። * (ዘወር ሲሉ) ስብርብሮችም አደረጋቸው። ለእነሱ የኾነ አንድ ታላቅ (ጣዖት) ብቻ ሲቀር ወደርሱ ይመለሱ ዘንድ (እርሱን ተወው)። * «በአማልክቶቻችን ይህንን የሠራ ማነው እርሱ በእርግጥ ከበደለኞች ነው» አሉ። * «ኢብራሂም የሚባል ጎበዝ (በመጥፎ) ሲያነሳቸው ሰምተናል» ተባባሉ። * «ይመሰክሩበት ዘንድ በሰዎቹ ዓይን (ፊት) ላይ አምጡት» አሉ። * «ኢብራሂም ሆይ! በአማልክቶቻችን ይህንን የሠራህ አንተ ነህን» አሉት። * «አይደለም ይህ ታላቃቸው ሠራው። ይናገሩም እንደ ኾነ ጠይቋቸው» አለ። * ወደ ነፍሶቻቸውም ተመለሱ። «እናንተ (በመጠየቃችሁ) በዳዮቹ እናንተው ናችሁም» ተባባሉ። * ከዚያም በራሶቻቸው ላይ ተገለበጡ። «እነዚህ የሚናገሩ አለመሽናቸውን በእርግጥ ዐውቀሃል፤» (አሉ)። * «ታዲያ ለእናንተ ምንም የማይጠቅማችሁንና የማይጎዳችሁን ነገር ከአላህ ሌላ ትገዛላችሁን» አላቸው። * «ፎህ! ለእናንተ ከአላህ ሌላ ለምትገዙትም ነገር፤ አታውቁምን» (አለ)። * «ሠሪዎች እንደ ሽናችሁ አቃጥሉት። አማልክቶቻችሁንም እርዱ» አሉ። (በእሳት ላይ ጣሉትም)። * «እሳት ሆይ! በኢብራሂም ላይ ቀዝቃዛ፤ ሰላምም ሁኒ» አልን። * በእርሱም ተንኮልን አሰቡ። በጣም ከሳሪዎችም አደረግናቸው።} [አል-አንቢያእ: 50-70]

ከዚያም ኢብራሂም (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እና ልጃቸው ኢስማኢል ከፍልስጤም ወደ መካ ተሰደዱ። አላህም እርሳቸውንና ልጃቸውን ኢስማኢልን ካዕባን እንዲገነቡ አዘዘቸው፤ ሰዎችንም ወደዛው ሓጅ እንዲያደርጉ እና አላህንም እዛው እንዲያመልኩ ጋበዘ።

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٥﴾﴾ [البقرة: 125]

{ወደ ኢብራሂምና ወደ ኢስማኢልም ቤቴን ለዘዋሪዎቹና ለተቀማጭቹም ለአጎንባሾች ሰጋጆቹም አጥሩ ስንል ቃል ኪዳን ያዝን።} [አል-በቀራህ: 125]

ሸ - ነቢዩ ሉጥ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

ከዚያም በኋላ አላህ ሉጥን ወደ ወገኖቹ ላከ እነርሱም ከአላህ ውጭም የሚያመልኩ በመካከላቸውም ዝሙትን የሚፈጽሙ ክፉ ሰዎች ነበሩ። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَلَوْ ظَا إِنْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَلْحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِّن قَرْيَتِكُمْ ۖ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَّتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾﴾ [الأعراف: 80-82]

{ሉጥንም ለሕዝቦቹ ባለ ጊዜ (አስታውስ)። «አስቀያሚን ሥራ ትሠራላችሁን በእርሷ ከዓለማት አንድም አልቀደማችሁም።» * «እናንተ ከሴቶች ሌላ ወንዶችን በመከጀል በእርግጥ ትመጡባቸዋላችሁ። በእውነቱ እናንተ ወሰንን አላፈዎች ሕዝቦች

ናችሁ።» * የሕዝቦቹም መልስ « (ሎጥንና ተከታዮቹን)
ከከተማችሁ አውጧቸው። እነሱ የሚጥራሩ ሰዎች ናቸውና»
ማለት እንጂ ሌላ አልነበረም።} [አል-አዕራፍ: 80-82]

አላህ እርሳቸውንና ቤተሰባቸውን ከከሀዲዎች ወገን ከሆነችው ሚስቱ በስተቀር አዳናቸው። ይኸውም አላህ እርሳቸውንና ቤተሰባቸውን ከመንደሩ እንዲወጡ በማዘዝ ነው። የአላህ ትእዛዝ በመጣማ ጊዜ የላይኛውን ዘቅዝቆ ወደ ታች ገለበጠው፤ ተከታታይ የሆነን የሸክላ ድንጋይም አዘነበባቸው።

ቀ - ነቢዩ ሹዐይ-ብ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

ከዚያም አላህ ሰዎቹ ከጠመሙና በመካከላቸውም መጥፎ ስነምግባር፣ በሰዎች ላይ ግፈኝነት፣ በልኬት (ስፍር) እና ሚዛን ላይ ማዛባት ከተንሰራፋ በኋላ ለመድዩን ሀዝቦች ወንድማቸው ሹዐይ-ብን ላከላቸው። ስለ እነሱም አላህ እንዲህ ሲል ነግሮናል፡

-

የምትፈልጉዎት ሽናችሁ በየመንገዱ አትቀመጡ። ጥቂቶችም በነበራችሁና ባበዛችሁ ጊዜ አስታውሱ። የአጥፊዎችም መጨረሻ እንዴት እንደነበረ ተመልከቱ።» * «ከእናንተም በዚያ እኔ በእርሱ በተላክሁበት ያመኑ ጭፍሮችና ያላመኑ ጭፍሮችም ቢኖሩ በመካከላችን አላህ እስከሚፈረድ ታገሱ። እርሱም ከፈራጆች ሁሉ በላጭ ነው።» * ከሕዝቦቹ እነዚያ የኮሩት መሪዎች፡- «ሹዓይ-ብ ሆይ! አንተንና እነዚያን ከአንተጋር ያመኑትን ከከተማችን በእርግጥ እናስወጣችኋለን። ወይም ወደ ሃይማኖታችን መመለስ አለባችሁ አሉ። የጠላንም ብንኾን» አላቸው። * «አላህ ከእርሷ ከአዳነን በኋላ ወደ ሃይማኖታችሁ ብንመለስ በአላህ ላይ በእርግጥ ውሸትን ቀጠፍን። አላህ ጌታችን ካልሻም በስተቀር ለእኛ ወደእርሷ ልንመለስ አይገባንም። ጌታችን ዕውቀቱ ሁሉን ነገር ሰፋ። በአላህ ላይ ተጠጋን። ጌታችን ሆይ! በኛና በወገኖቻችን መካከል በውነት ፍረድ። አንተም ከፈራጆቹ ሁሉ በላጭ ነህ» (አለ)። * ከወገኖቹም እነዚያ የካዱት መሪዎች «ሹዓይ-ብን ብትከተሉ እናንተ ያን ጊዜ ከሳሪዎች ናችሁ» አሉ። * ወዲያውም የምድር መንቀጥቀጥ (ጭኸትም) ያዘቻቸው። በቤቶቻቸውም ውስጥ ተንከፍርረው አነጉ። * እነዚያ ሹዓይ-ብን ያሰተባበሉት በእርሷ እንዳልነበሩባት ኾኑ። እነዚያ ሹዓይ-ብን ያስተባበሉት እነርሱ ከሳሪዎች ኾኑ። * ከእነርሱም (ትቷቸው) ዞረ፡- «ወገኖቼ ሆይ! የጌታዬን መልክቶች በእርግጥ አደረስኩላችሁ። ለእናንተም መከርከር። ታዲያ በከሓዲዎች ሰዎች ላይ እንዴት አዝናለሁ።» አለም።} [አል-አዕራፍ: 85-93]

በ - ነቢዩ ሙሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

ያን ጊዜ አምላክ ነኝ ባይ የሆነው ፊርዳውን የተባለ ጨካኝና ትዕቢተኛ፤ ሰዎች እንዲሰግዱለት የሚያዝ፤ ያሻውን እያረደ ያሻውን የሚጨቁን ንጉስ ተነሳ። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህም ስለ እርሱ እንዲህ ሲል ነግሮናል፡-

﴿٤﴾ إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ مِنْهُم طَائِفَةً مِنْهُمْ يُدِّخِ أَبْنَاءَهُمْ
 وَيَسْتَجِىءُ نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي
 الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾ وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهَمَانَ
 وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فِإِذَا خَفَتْ عَلَيْهِ
 فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾ فَالْتَقَطَهُ
 آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَمَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِبِينَ ﴿٨﴾
 وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتْ عَيْنِي لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ
 لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَرِغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا
 لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾ وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصَّرَتْ بِهِ عَنْ جُنْبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ
 ﴿١١﴾ * وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ
 لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ
 اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا
 وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ
 يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ
 عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴿١٥﴾
 قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا
 أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي
 اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ قَالَ لَهُ وَهُوَ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَعَوِيُّ مُبِينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ
 يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَا مُوسَىٰ أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ إِنَّ

تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٦﴾ وَجَاءَ رَجُلٌ
 مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ
 النَّاصِحِينَ ﴿١٧﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ وَلَمَّا تَوَجَّهَ
 تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٩﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ
 أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي
 حَتَّى يُصَدَرَ الرِّعَاءُ وَأُبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٠﴾ فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا
 أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢١﴾ فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ
 لِيَجْزِيَكَ أَجْرًا مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقِصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ
 الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٢﴾ قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَأْتِبَتِ اسْتَجِرُّهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ
 ﴿٢٣﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حِجًّا فَإِنْ
 أَنْتَمَّتْ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنْ
 الصَّالِحِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ فَضَيْتَ فَلَا عُدُونَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا
 نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٥﴾ * فَلَمَّا فَضَى مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ ۖ آنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ
 لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ
 تَصْطَلُونَ ﴿٢٦﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَلْطَنِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ
 يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَءَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى
 مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا مُوسَى أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِينَ ﴿٢٨﴾ أَسْلُكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ
 تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَأَضْمَمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ ۖ فَذَنبَكَ بُرْهَنَانِ مِنْ رَبِّكَ
 إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَسِيقِينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ

يَقْتُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَأَخِي هَارُونَ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾ قَالَ سَنُنَادُّكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيَّتِنَا أَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْعَظِيمُونَ ﴿٣٥﴾ [القصص: 4-35]

{ፈርዖን በምድር ላይ ተንበጣረረ። ነዋሪዎቹንም የተከፋፈሉ ዳዶች አደረጋቸው። ከእነርሱ ጭፍሮችን ያዳክማል። ወንዶች ልጆቻቸውን በብዛት ያርዳል። ሴቶቻቸውንም ይተዋል፤ እርሱ ከሚያበላሹት ሰዎች ነበርና። * በእነዚያም በምድር ውስጥ በተጨቆኑ ላይ ልንለግስ፣ መሪዎችም ልናደርጋቸው ወራሾችም ልናደርጋቸው * ለእነርሱም በምድር ላይ ልናስመች ፈርዖንንና ሃማንንም ሰራዊቶቻቸውንም ከእነሱ ይፈሩት የነበሩትን ነገር ልናሳያቸው (እንሻለን)። * ወደ ሙሳም እናት «አጥቢው፣ በርሱም ላይ በፈራሽ ጊዜ በባሕሩ ውስጥ ጣይው አትፈሪም፣ አትዘኝም፣ እኛ ወዳንቺ መላሾቹና ከመልክተኞቹም አድራጊዎቹ ነንና» ማለትን አመለከትን። * የፈርዖን ቤተሰቦችም (መጨረሻው) ለእነርሱ ጠላት ሐዘንም ይሆን ዘንድ አነሱት። ፈርዖንና ሃማንም ሰራዊቶቻቸውም ሀጢአተኞች ነበሩ። * የፈርዖንም ሚስት «ለእኔ የዓይኔ መርጊያ ነው። ለአንተም አትግደሉት ሊጠቅመን ወይም ልጅ አድርገን ልንይዘው ይከጀላልና» አለች። እነርሱም (ፍጻሜውን) የማያውቁ ሆነው (አነሱት)። * የሙሳም እናት ልብ ባይ ሆነ። ከምእምናን ትሆን ዘንድ በልቧ ላይ ባላጠነከርን ኖሮ ልትገልጸው ቀርባ ነበር። * ለእናቱም ተከታተይው አለችት። እርሱንም እነሱ የማያውቁ ሲሆኑ በሩቅ ሆና አየችው። * (ወደናቱ

ከመመለሱ) በፊትም አጥቢዎችን (መጥባትን) በእርሱ ላይ እርም አደረግን። (እኅቱ) «ለእናንተ የሚያሳድጉላችሁን እነርሱም ለእርሱ ቅን አገልጋዮች የሆኑን ቤተሰቦች ለመልክታችሁን» አለችም። * ወደእናቱም ዓይንዋ እንድትረጋ፣ እንዳታዝንም፣ የአላህም የተስፋ ቃል እርግጥ መሆኑን እንድታውቅ መለስነው። ግን አብዛኞቻቸው አያውቁም። * ብርታቱንም በደረሰና በተስተካከለ ጊዜ ጥበብንና ዕውቀትን ሰጠነው። እንዲሁም መልካም ሠሪዎችን እንመነዳለን። * ከተማይቱንም ሰዎቿ በዝንጋቴ ጊዜ ላይ ሆነው ሳሉ ገባ። በእርሷም ውስጥ የሚጋደሉን ሁለት ሰዎችን አገኘ። ይህ ከወገኑ ነው፤ ይህም ከጠላቱ ነው። ያም ከወገኑ የሆነው ሰው በዚያ ከጠላቱ በሆነው ሰው ላይ እርዳታን ጠየቀው። ሙሳም በጡጫ መታው። ገደለውም። ይህ ከሰይጣን ሥራ ነው። እርሱ ግልጽ አሳሳች ጠላት ነውና አለ። * «ጌታዬ ሆይ! እኔ ነፍሴን በደልኩ። ለእኔም ማር አለ።» ለእርሱም ምሕረት አደረገለት እርሱ መሐሪ አዛኝ ነውና። * «ጌታዬ ሆይ! በእኔ ላይ በመለገስህ ይሁንብኝ (ከስህተቴ እጸጸታለሁ)፤ ለአመጸኞቻችሁ ፈጽሞ ረዳት አልሆንም አለ። * በከተማይቱም ውስጥ ፈሪ የሚጠባበቅ ሆኖ አደረ። በድንገትም ያ ትላንት እርዳታን የጠየቀው ሰው በጩኸት እርዳታን ይጠይቀዋል። ሙሳ ለርሱ «አንተ በእርግጥ ግልጽ ጠማማ ነህ» አለው። * (ሙሳ) ያንን እርሱ ለሁለቱም ጠላት የሆነውን ሰው በኃይል ሊይዘው በፈለገም ጊዜ «ሙሳ ሆይ! በትላንትናው ቀን ነፍስን እንደ ገደልክ ልትገድለኝ ትፈልጋለህን በምድር ላይ ጩካኝ መሆንን እንጅ ሌላ አትፈልግም። ከመልካም

ሠሪዎችም መሆንን አትፈልግም» አለው። * ከከተማይቱም ዳርቻ
 አንድ ሰው እየሮጠ መጣ። «ሙሳ ሆይ! ሹማምንቶቹ ሊገድሉህ
 ባንተ ይመካከራሉና ውጣ። እኔ ለንተ ከመካሪዎች ነኝና» አለው። *
 የፈራና የሚጠባበቅ ሆኖም ከእርሷ ወጣ። «ጌታዬ ሆይ!
 ከበደለኞቹ ሕዝቦች አድነኝ» አለ። * ወደ መድየን አቅጣጫ ፊቱን
 ባዘረ ጊዜም «ጌታዬ ቀጥተኛውን መንገድ ሊመራኝ እከጅላለሁ»
 አለ። * ወደ መድየንም ውሃ በመጣ ጊዜ በእርሱ ላይ ከሰዎች
 ጭፍሮችን (መንጋዎቻቸውን) የሚያጠጡ ሆነው አገኘ። ከእነርሱ
 በታችም (ከውሃው መንጋቻቸውን) የሚከለክሉን ሁለት ሴቶች
 አገኘ። «ነገራችሁ ምንድን ነው» አላቸው። «እረኞቹ ሁሉ
 (መንጋዎቻቸውን) እስከሚመልሱ አናጠጣም። አባታችንም ትልቅ
 ሽማግሌ ነው» አሉት። * ለሁለቱም አጠጣላቸው። ከዚያም ወደ
 ጥላው ዘወር አለ። «ጌታዬ ሆይ! እኔ ከመልካም ነገር ወደኔ
 ለምታወርደው ፈላጊ ነኝ» አለ። * ከሁለቱ አንደኛይቱም ከሐፍረት
 ጋር የምትኼድ ሆና መጣችው። «አባቴ ለእኛ ያጠጣህልንን ዋጋ
 ሊሰጥህ ይጠራሃል» አላቸው። ወደእርሱ በመጣና ወሬውን
 በእርሱ ላይ በተረከለትም ጊዜ «አትፍራ ከበደለኞቹ ሕዝቦች
 ድነሃል» አለው። * ከሁለቱ አንደኛይቱም «አባቴ ሆይ ቅጠረው።
 ከቀጠርከው ሰው ሁሉ በላጩ ብርቱው ታማኙ ነውና» አላቸው።
 * «ስምንትን ዓመታት ልታገለግለኝ እኔ ከእነዚህ ሁለት ሴቶች
 ልጆቹ አንዲቱን ለጋባህ እሻለሁ። ዐስርን ብትሞላም ከአንተ ነው።
 ባንተ ላይ ማስቸገርንም አልሻም። አላህ የሻ እንደ ኾነ
 ከመልካሞቹ ሰዎች ኾኜ ታገኘኛለህ» አለው። * (ሙሳም) «ይህ

(ውለታ) በእኔና ባንተ መካከል (ረጊ) ነው። ከሁለቱ ጊዜያቶች ማንኛውንም ብፈጽም በእኔ ላይ ወሰን ማለፍ የለም። አላህም በምንለነው ላይ ምስክር» ነው አለ። * ሙሳም ጊዜውን በጨረሰና ከቤተሰቦቹ ጋር በኼደ ጊዜ ከጡር ተራራ ጎን እሳትን አየ። ለቤተሰቡ (እዚህ) «ቆዩ እኔ እሳትን አየሁ። ከእርሷ ወሬን ወይም ትሞቁ ዘንድ ከእሳት ትንታግን አመጣላችኋለሁ» አለ። * በመጣትም ጊዜ ከሸለቆው ቀኝ ዳርቻ ከዛፊቱ በኩል በተባረከችው ስፍራ ውስጥ «ሙሳ ሆይ! እኔ የዓለማት ጌታ አላህ እኔ ነኝ» በማለት ተጠራ። * «በትርህንም ጣል» (ተባለ)። እንደ ትንሽ እባብ ስትስለከለክ ባያትም ጊዜ ወደ ኋላ ዞሮ ሸሸ፤ አልተመለሰምም። «ሙሳ ሆይ! ተመለስ አትፍራም፤ አንተ ከጥብቆቹ ነህና» (ተባለም)። * «እጅህን በአንገትጌህ ውስጥ አግባ። ያለ ነውር ነጭ ሆና ትወጣላችና። ክንፍህንም ከፍርሃት (ለመዳን) ወዳንተ አጣብቅ። እነዚህም ከጌታህ የሆኑ ወደ ፈርዖንና ወደ መኪንንቶቹ የሚደርሱ ሁለት አስረጅዎች ናቸው። እነርሱ አመጸኞች ሕዝቦች ነበሩና።» * (ሙሳ) አለ «ጌታዬ ሆይ! እኔ ከእነርሱ ነፍስን ገድያለሁ። ስለዚህ እንዳይገድሉኝ እፈራለሁ። * «ወንድሜም ሃሩን እርሱ ምላሱ ከእኔ የተባ ነው። እውነተኛነቴንም የሚያረጋግጥልኝ ረዳት ኾኖ ከእኔ ጋር ላከው። እኔ ሊያስተባብሉኝ እፈራለሁና።» * (አላህም) «ጡንቻህን በወንድምህ በእርግጥ እናበረታለን። ለሁለታችሁም ስልጣንን እናደርጋለን። ወደእናንተም (በመጥፎ) አይደርሱም። በተዓምራቶቻችን (ኪዳ)። እናንተና የተከተላችሁም ሁሉ አሸናፊዎች ናችሁ» አላቸው።} [አልቀሶስ፡ 4-35]

ሙሰና ወንድሙ ሃሩንም ወደ ፊርዳውን - ትዕቢተኛው ንጉሥ - ሄደው የዓለማቱ ጌታ አላህን እንዲገዛ ጥሪ (ዳዕዋ) አደረጉለት።

﴿قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ
 مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ
 إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُم لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ
 كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ لَنْ اتَّخَذَتِ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ أَوْلَوْ
 جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَأْتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾ فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ
 ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّظِيرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَ لِلْمَلَآئِكَةِ حَوْلَهُ إِنْ هَذَا لَسِحْرٌ
 عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُم مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ
 وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾ يَا ثُوكَّ بِكُلِّ سَحَابٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ فَجَمَعَ السَّحْرَةَ لِمِيقَاتِ يَوْمِ
 مَعْلُومٍ ﴿٣٨﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُّجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾ لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحْرَةَ إِنْ كَانُوا هُمُ الْعَالِيِينَ ﴿٤٠﴾
 فَلَمَّا جَاءَ السَّحْرَةَ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَيْنَ لَنَا أَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْعَالِيِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ
 إِذَا لِمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُّلقُونَ ﴿٤٣﴾ فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ
 وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْعَالِيُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ
 ﴿٤٥﴾ فَأَلْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا ءَامَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ
 ءَامَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرِكُمْ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ
 لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِّنْ خَلْفٍ وَأَلْصِقَنَّهُمْ جَمْعِينَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا لَا ضَيْرٌ إِنَّا إِلَى
 رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَتَنَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾ * وَأَوْحَيْنَا
 إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكُمْ مُّتَّبِعُونَ ﴿٥٢﴾ فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ
 هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِنَّهُمْ لَنَا لِعَائِلُونَ ﴿٥٥﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَادِرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِّنْ
 جَنَّتِ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾ فَاتَّبَعُوهُمْ

مُشْرِقِينَ ﴿٦٦﴾ فَلَمَّا تَرَاءَا الْجُمُعَانَ قَالَ أَصْحَبُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿٦٧﴾ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ
 رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٨﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ
 كَالطُّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٩﴾ وَأَزَلَفْنَا ثَمَّ الْأَخْرِينَ ﴿٧٠﴾ وَأَنْجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ وَأَجْمَعِينَ ﴿٧١﴾ ثُمَّ
 أَعْرَفْنَا الْأَخْرِينَ ﴿٧٢﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٧٣﴾ ﴿الشعراء: 23-67﴾

{ፈርዖን አለ «(ላከኝ የምትለው) የዓለማትም ጌታ ምንድነው»
 * (ሙሳ) «የሰማያትና የምድር በመካከላቸውም ያለው ሁሉ ጌታ
 ነው። የምታረጋግጡ ብትኾኑ (ነገሩ ይህ ነው)፤» አለው። *
 (ፈርዖንም) በዙሪያው ላሉት ሰዎች «አትሰሙምን» አለ። * (ሙሳ)
 «ጌታችሁና የመጀመሪያዎቹ አባቶቻችሁም ጌታ ነው» አለው። *
 (ፈርዖን) «ያ ወደእናንተ የተላከው መልክተኞችሁ በእርግጥ ዕብድ
 ነው» አለ። * (ሙሳ) «የምሥራቅና የምዕራብ በመካከላቸውም
 ያለው ነገር ሁሉ ጌታ ነው። ታውቁ እንደኾናችሁ (እመኑበት)»
 አለው። * (ፈርዖን) «ከእኔ ሌላ አምላክን ብትይዝ በውነቱ
 ከእስረኞቹ አደርግሃለሁ» አለ። * (ሙሳ) «በግልጽ አስረጅ-
 ብመጣህም እንኳ» አለው። * «እንግዲያውስ ከእውነተኞች
 እንደኾንክ (አስረጁን) አምጣው» አለ። * በትሩንም ጣለ።
 እርስዎም ወዲያውኑ ግልጽ እባብ ኾነች። * እጁንም አወጣ።
 እርሷም ወዲያውኑ ለተመልካቾች ነጭ ኾነች። * (ፈርዖን)
 በዙሪያው ላሉት መማክሮች «ይህ በእርግጥ ዐዋቂ ድግምተኛ
 ነው» አለ። * «ከምድራችሁ በድግምቱ ሊያወጣችሁ ይፈልጋልና
 ምንን ታዛላችሁ» (አላቸው)። * አሉት «እርሱን ወንድሙንም
 አቆይና በየከተሞቹ ሰብሳቢዎችን ላክ። * «በጣም ዐዋቂ

ድግምተኞችን ሁሉ ያመጡልሃልና።» * ድግምተኞቹም በታወቀ
ቀን ቀጠሮ ተሰበሰቡ። * ለሰዎቹም «እናንተ ተሰብስባችኋልን»
ተባለ። * «ድግምተኞቹን እነሱ አሸናፊዎች ቢኾኑ እንከተል ዘንድ»
(ተባለ)። * «ድግምተኞቹም በመጡ ጊዜ ለፈርዖን እኛ አሸናፊዎች
ብንሆን ለእኛ በእርግጥ ዋጋ አለን» አሉት። * «አዎን፤ እናንተም
ያን ጊዜ ከባለሚሎቹ ትኾናላችሁ» አላቸው። * ሙሳ «ለእነርሱ
እናንተ የምትጥሉትን ጣሉ» አላቸው። * ገመዶቻቸውንና
በትሮቻቸውንም ጣሉ። «በፈርዖንም ክብር ይኹንብን። እኛ
በእርግጥ አሸናፊዎቹ እኛ ነን» አሉ። * ሙሳም በትሩን ጣለ።
ወዲያውም እርሷ የሚያስመስሉትን ሁሉ ትውጣላች። *
ድግምተኞቹም ሰጋጆች ኾነው ወደቁ። * አሉ፡- «በዓለማት ጌታ
አመንን።» * «በሙሳና በሃሩን ጌታ።» * (ፈርዖንም) «ለእናንተ
ሳልፈቅድላችሁ በፊት ለእርሱ አመናችሁን እርሱ ያ ድግምትን
ያስተማራችሁ ታላቃችሁ ነው። ወደፊትም (የሚያገኛችሁን)
በእርግጥ ታውቃላችሁ። እጆቻችሁንና እግሮቻችሁን (ቀኝና
ግራን) በማናጋት እቆረርጣለሁ። ሁላችሁንም እሰቅላችኋለሁም»
አለ። * (እነርሱም) አሉ «ጉዳት የለብንም። እኛ ወደ ጌታችን
ተመለሾች ነን። * «እኛ የምእምናን መጀመሪያ በመኾናችን
ጌታችን ኅጢአቶቻችንን ለእኛ ሊምር እንከጅላለን።» * ወደ
ሙሳም «ባሮቼን ይዘህ ሌሊት ኺድ። እናንተ የሚከተሉዎችሁ
ናችሁና» ስንል ላክን። * ፈርዖንም በየከተሞቹ ሰብሳቢዎችን
(እንዲህ ሲል) ላከ። * «እነዚህ ጥቂቶች ጭፈሮች ናቸው። *
«እነርሱም ለእኛ አስቆጫዎች ናቸው። * «እኛም ብዙዎች

ጥንቁቆች ነን፤» (አለ)። * አወጣናቸውም። ከአትክልቶችና ከምንጮች። * ከድልቦችም ከመልካም መቀመጫዎችም። * እንደዚህ ለእስራኤል ልጆች አወረሰናትም። * ፀሐይዋ ስትወጣም ተከተሉዋቸው። * ሁለቱ ጭፍሮችም በተያዩ ጊዜ የሙሳ ጓዶች «እኛ(የፈረዖን ሰዎች) የሚደርሱብን ነን» አሉ። * (ሙሳ) «ተዉዉ! ጌታዬ ከእኔ ጋር ነው። በእርግጥ ይመራኛል» አለ። * ወደ ሙሳም «ባሕሩን በበትርህ ምታው» ስንል ላክንበት። (መታውና) ተከፈለም። ክፍሉም ሁሉ እንደ ታላቅ ጋራ ኾነ። * እዚያም ዘንድ ሌሎችን አቀረብን። * ሙሳንም ከእርሱ ገር ያሉትንም ሰዎች ሁሉንም አዳን። * ከዚያም ሌሎቹን አሰጠምን። * በዚህ ውስጥ ታላቅ ታምር አለበት። አብዛኞቻቸውም አማኞች አልነበሩም። * ጌታህም እርሱ በእርግጥ አሸናፊ አዛኝ ነው።}[አሽ_ሹዓራእ: 23_67]

ፈርዖውንም መስመጡን ባወቀ ጊዜ፡- የእስራኤል ልጆች ካመኑበት አምላክ በቀር ሌላ አምላክ እንደሌለ አምኛለሁ። አለ። የላቀው አለህ እንዲህ ነግሮናል፡-

﴿عَالَمِينَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾ فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَفِلُونَ ﴿٩٢﴾﴾ [يونس: 91-92]

{ከአሁን በፊት በእርግጥ ያመጽክ ከአጥፊዎችም የነበርክ ስትሆን አሁን (አመንኩ ትላለህ) * ዛሬማ ከኋላህ ላሉት ተዓምር ትሆን ዘንድ በድን ሆነህ (ከባሕሩ) እናወጣሃለን (ተባለ)። ከሰዎችም ብዙዎቹ ከተዓምራታችን በእርግጥ ዘንጊዎች ናቸው።} [ዩኑስ: 91-92]

አላህም ያች ምሥራቅንም ምዕራቧንም በረካ ያደረገባትን አገር ለነዚያ ለተጨቆኑት (ለሙሴ ሕዝቦች) አወረሰች። ለፊርዓውንና ለህዝቦቹም ይሰሩት የነበረውን (ህንፃ) ዳስ ያደርጉት የነበረውንም አጠፋ።

ከዚህም በኋላ አላህ ለሙሳ በውስጡ ሰዎችን አላህ ወደሚወደውና ወደሚቀበለው የሚያመለክት መመሪያና ብርሃን ያለባት፤ የእስራኤል ዝርዦች (የሙሳ ህዝቦች) ሊከተሉት ግዴታ የሆነባቸው የሐላልና የሐራም ማብራርያ አድርጎ የተውራትን መጽሐፍ አወረደ።

ከዚያም ሙሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሞቱና አላህም ከእርሳቸው በኋላ ለህዝባቸው - ለእስራኤል ልጆች - አንዱ በጠፋ ቁጥር በሌላኛው ነብይ እየተተካ ወደ ትክክለኛው መንገድ የሚመሩ ብዙ ነብያቶችን ላከ።

አላህ እንደ ዳውድ፣ ሱሊይማን፣ አዩብና ዘከርያ ያሉትን ጥቂቶቹን የተረከልን ሲሆን ከነብያቶች ያልተረከልን ብዙዎችም አሉ። ከዚያም እነዚህን ተከታታይ ነብያት ከውልደቱ ጀምሮ ወደ ሰማይ እስከረገቡት ጊዜ ድረስ ሕይወታቸው በብዙ ተአምራት በተሞላው በዒሳ ብን መርዮም (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አጠናቀቀ።

አላህ ለሙሳ በትውልዶች የገለጠው ተውራት የሙሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ተከታዮች ነን በሚሉ ሙሳም ከእነሱ የጠሩ በሆኑት አይሁዶች እጅ መዛባትና መበረዝ ተጋረጠበት። በእጃቸው ያለው ተውራት ደግሞ ከአላህ ዘንድ የተወረደው ተውራት ተደርጎ አይቆጠርም፤ በውስጡ ለአላህ የማይገቡ ነገራቶችን አስገብተዋል፤ አላህንም በእንከን፣ ባለማወቅና በድክመት ባህሪያት ገልፀውታልና - አላህ እነርሱ ከሚሉት የላቀ ጥራት ይገባውና - ልዕላ ኋያሉ አላህ እነርሱን እንዲህ ሲል ነው የገለፃቸው፡-

﴿فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْسَ شَرُّوا بِهِ
مِمَّا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾﴾ [البقرة: 79]

{ለነዚያም መጽሐፉን በእጆቻቸው ለሚጽፉና ከዚያም በርሱ ጥቂትን ዋጋ ሊገዙበት «ይህ ከአላህ ዘንድ ነው» ለሚሉ

ወዮላቸው። ለነርሱም ከዚያ እጆቻቸው ከጻፉት ወዮላቸው። ለነሱም ከዚያ ከሚያፈሩት (ኃጢአት) ወዮላቸው።} [አል-በቀራይ: 79]

+ - ነቢዩ ዒሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

ንጽሕት የሆነችው የዒምራን ልጅ ድንግል መርዮም ከሙሳ በኋላ በተላኩት ቅዱሳት መፃሕፍት ያሉ መመርያዎችን በሚገባ የምትከተል ጥሩ የአላህ ባርያ እንዲሁም አላህ ከአለማት የመረጣቸው ቤተሰቦችም አባል ነበረች። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ በሚከተለው መልኩ እንዳለን፡-

﴿ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَعِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ وَعَبَّادًا وَعِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ عَلَی الْعَالَمِينَ ﴾ [آل عمران:

[33

{አላህ አደምን፣ ኑሕንም፣ የኢብራሂምንም ቤተሰብ፣ የዒምራንንም ቤተሰብ በዓለማት ላይ መረጠ።} [አሊ-ዒምራን: 33]

መላእክትም አላህ የመረጣት ይንደሆነች አብስረዋታል፡-

﴿ وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَأَصْطَفَاكِ عَلَىٰ نِسَاءٍ

الْعَالَمِينَ ﴾ ﴿يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴾ [آل عمران: 42-43]

{መላእክትም ያሉትን (አስታውስ)። «መርዮም ሆይ! አላህ በእርግጥ መረጠሽ። አነጻሽም። በዓለማት ሴቶችም ላይ መረጠሽ። » * «መርዮም ሆይ! ለጌታሽ ታዘዢ። ስገጂም። ከአጎንባሾቹም ጋር አጎንብሺ።»} [አሊ-ዒምራን: 42-43]

ከዚያም ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ዲሳን በማህፀኗ ውስጥ ያለ አባት እንዴት እንደፈጠረውም በሚከተለው ቃሉ አሳወቀን፡-

﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَدَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿٦٦﴾ فَأَتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ
 حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿٦٧﴾ قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ
 كُنْتُ تَقِيًّا ﴿٦٨﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿٦٩﴾ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ
 وَلَمْ يَمَسَّسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٧٠﴾ قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّئٌ وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً
 لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾ * فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَدَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٧٢﴾ فَأَجَاءَهَا
 الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِثُّ قَبْلِ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنْسِيًّا ﴿٧٣﴾ فَوَدَّعَهَا
 مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزِنَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٧٤﴾ وَهَرَبَتْ إِلَيْكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطُ
 عَلَيْكَ رُطْبًا خَبِيًّا ﴿٧٥﴾ فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي
 نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٧٦﴾ فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ
 جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٧٧﴾ يَتَّخِذُ هَاهُنَا مَا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ﴿٧٨﴾
 فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٧٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَنِي
 الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٨٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ
 حَيًّا ﴿٨١﴾ وَبِرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٨٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ
 أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٨٣﴾ ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٨٤﴾ مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ
 مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٥﴾ وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ
 فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٨٦﴾ [مریم: 16-36]

ባለገሥቱ ውስጥ መርዖምንም ከቤተሰቧ ወደ ምሥራቃዊ
 ስፍራ በተለይቸ ጊዜ (የሆነውን ታሪኪን) አውሰ። * ከእነሱም
 መጋረጃን አደረገቸ። መንፈሳቸንምም (ጂብሪልን) ወደርሷ ላክን።
 ለእርሷም ትክክለኛ ሰው ሆኖ ተመሰላለች። * «እኔ ከአንተ

በአልረሕማን እጠበቃለሁ። ጌታህን ፈሪ እንደ ሆንክ (አትቅረባኝ)»
አለች። * «እኔ ንጹሕን ልጅ ለአንቺ ልሰጥሽ የጌታሽ መልክተኛ ነኝ»
አለች። * «(በጋብቻ) ሰው ያልነካኝ ሆኜ አመንዝራም ሳልሆን ለእኔ
እንዴት ልጅ ይኖረኛል!» አለች። * አላት «(ነገሩ) እንደዚህሽ ነው።»
ጌታሽ «እርሱ በእኔ ላይ ገር ነው። ለሰዎችም ታምር ከእኛም ችሮታ
ልናደርገው (ይህንን ሠራን) የተፈረደም ነገር ነው» አለ፤
(ነፋባትም)። * ወዲያውኑም አረገዝችው። በእርሱም (በሆዲ
ይዘው) ወደ ሩቅ ስፍራ ገለል አለች። * ምጡም ወደ ዘንባባይቱ
ግንድ አስጠጋት። «ዋ ምኞቴ! ምነው ከዚህ በፊት በሞትኩ።
ተረስኼም የቀረሁ በሆንኩ» አለች። * ከበታቿም እንዲህ ሲል
ጠራት «አትዘኝ። ጌታሽ ከበታችሽ ትንሽን ወንዝ በእርግጥ
አድርጓል። * «የዘምባባይቱንም ግንድ ወዳንቺ ወዝውዣት ባንቺ
ላይ የበሰለን የተምር እሽት ታረግፍልሻለችና። * «ብይም፣
ጠጭም፣ ተደሰችም። እኔ ለአልረሕማን ዝምታን ተስያለሁ፤
ዛሬም ሰውን በፍዴም አላነጋግርም» በይ። * በእርሱም
የተሸከመቼው ሆና ወደ ዘመዶቿ መጣች። «መርየም ሆይ!
ከባድን ነገር በእርግጥ ሠራሽ» አሏት። * «የሃሩን እኅት ሆይ!
አባትሽ መጥፎ ሰው አልነበረም። እናትሽም አመንዝራ
አልነበረችም» አሏት። * ወደርሱም ጠቀሰች። «በአንቀልባ ያለን
ሕጻን እንዴት እናናግራለን!» አሉ። * (ሕፃኑም) አለ «እኔ የአላህ
ባሪያ ነኝ። መጽሐፍን ሰጥቶኛል ነቢይም አድርጎኛል።» * «በየትም
ስፍራ ብሆን ብሩክ አድርጎኛል። በሕይወትም እስካለሁ ሰላትን
በመስገድ ዘካንም በመስጠት አዘኛል።» * «ለእናቴም ታዘዥ

(አድርጎኛል)። ትዕቢተኛ እምቢተኛም አላደረገኝም። * «ሰላምም በእኔ ላይ ነው። በተወለድሁ ቀን፣ በምሞትበትም ቀን፣ ሕያውኸኔ በምቀሰቀስበትም ቀን።» * ይህ የመርየም ልጅ ዒሳ ነው። ያ በርሱ የሚጠራጠሩበት እውነተኛ ቃል ነው። * ለአላህ ልጅን መያዝ አይገባውም። (ከጉድለት ሁሉ) ጠራ። ነገርን በሻ ጊዜ ለርሱ የሚለው «ኹን» ነው ወዲያውም ይኸናል። * (ዒሳ አለ) «አላህም ጌታዬ ጌታችሁም ነውና ተገዙት። ይህ ቀጥተኛ መንገድ ነው።»} [መርየም፡ 16-36]

ከዚያም ነብዩሷህ ዒሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሰዎችን አላህን እንዲያመልኩ ጥሪ (ዳዕዋ) ሲያደርጉላቸው ብዙዎች ጀርባቸውን ቢሰጡም ጥሪያቸውን የተቀበሉም ግን ነበሩ። እርሳቸውም አምላኬ አምላካችሁ አላህን አምልኩ የሚለው ዳዕዋቸውን ቀጠሉ፤ ይሁን እንጂ ብዙዎቹ ዳዕዋውን አስተባበሉ፤ ጭራሽ አሴሩባቸውና እስከመግደል ሙከራም ድረስ! የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلٌ
 الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا...﴾ [آل عمران: 55]

{ዒሳ ሆይ! እኔ ወሳጄህ ወደ እኔም አንሺህ ነኝ። ከነዚያም ከካዱት ሰዎች አጥሪህ ነኝ} [አሊ-ዒምራን፡ 55]

በዚህም አላህ ዒሳን እያሳደዱቸው ከነበሩት መካከል በአንዱ ላይ የዒሳን ምስል ጣለበትና የመርየም ልጅ ዒሳን እያሰቡ ባልንጀራቸውን ቀፈደዱትም ሰቅለው ገደሉትም። የአላህ መልዕክተኛ ዒሳን ግን አላህ ወደ ሰማይ አንስቷቸዋልና አልደረሱባቸውም። በዚህ መልኩ ሆኖ ሙሉ ለሙሉ ዱኒያን ለቀው ከማረጋቸው በፊት ሃይማኖቱን የሚያሰራጩ አሕመድ የተባለን አፅናኝ መልዕክተኛ አላህ እንደሚልክ ለባልደረቦቹ ነግሯቸው ነበር። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَبْنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ
مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنَ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا

سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾ [الصف: 6]

{የመርዖም ልጅ ዒሳም:- «የእስራኤል ልጆች ሆይ! እኔ
ከተውራት በፊት ያለውን የማረጋገጥና ከእኔ በኋላ በሚመጣው
መልአክተኛ ስሙ አሕመድ በኸነው የማበስር ስኾን ወደእናንተ
(የተላክሁ) የአላህ መልአክተኛ ነኝ» ባለ ጊዜ (አስታውስ):: በግልጽ
ተዓምራቶች በመጣቸውም ጊዜ «ይህ ግልጽ ድግምት ነው» አሉ::
}[አስ_ሰፍ: 6]

ከዚያም የዒሳ ተከታዮችን እስከመከፋፈል ያደረሰቸው ጊዜ መጣች:: በዚህም
ዒሳን የአላህ -ጥራት ይገባውና- ልጅ ነው የሚል አንጃ እስከመፈጠር ደረሰ:: የዒሳ
(የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ያለ አባት መወለድም ለዚህ ጥመታቸው
መታለያ ሆናቸው:: የላቀው አላህ ይህን በማስመልከት በተከታዩ ቃሉ እንዲህ
ብሏል:-

﴿إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ ۖ خَلَقَهُ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾﴾

[آل عمران: 59]

{አላህ ዘንድ የዒሳ ምሳሌ እንደ አዳም ብጤ ነው:: ከዐፈር
ፈጠረው:: ከዚያም ለርሱ (ሰው) «ሁን» አለው፤ ሆነም::} [አሊ-
ዒምራን: 59]

የዒሳ ዓለይሂ ሰላም ያለ አባት መፈጠር ከአዳም ያለ አባትም ያለ እናትም
ከመፈጠር በላይ የሚደንቅ አይደለም::ስለዚህም ነበር የላቀው አላህ በቁርአን

ውስጥ ለእስራኤል ልጆች ከዚህ የክህደት ቃል ሊርቁ ዘንድ እንዲህ በማለት ያነጋገራቸው፡-

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهُ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ﴿١٧٣﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ أُسْتَنْكَفُوا فَسَيَكْفُرُوا فَأَعِذْ لَهُمْ وَعِدَّيْهِمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٤﴾﴾ [النساء: 171-173]

{እናንተ የመጽሐፍ ሰዎች ሆይ! በሃይማኖታችሁ ውስንን አትለፉ። በአላህም ላይ እውነትን እንጅ አትናገሩ። የመርዖም ልጅ አልመሲሕ ዒሳ የአላህ መልክተኛ ወደ መርዖም የጣላት «የኹን» ቃሉም ከእርሱ የኾነ መንፈስም ብቻ ነው። በአላህና በመልክተኞቹም እመኑ። « (አማልክት) ሦስት ናቸው» አትበሉም። ተከልከሉ፤ ለእናንተ የተሻለ ይኾናልና። አላህ አንድ አምላክ ብቻ ነው። ለእርሱ ልጅ ያለው ከመኾን የጠራ ነው። በሰማያትና በምድር ያለ ሁሉ የርሱ ነው። መመኪያም በአላህ በቃ። * አልመሲሕ (ኢየሱስ) ለአላህ ባሪያ ከመኾን ፈጽሞ አይጠየቁም። ቀራቢዎች የኾኑት መላእክትም (አይጠየቁም)። እርሱን ከመገዛት የሚጠየቁና የሚኮራም ሰው (አላህ) ሁሉንም

ወደ እርሱ በእርግጥ ይሰበስባቸዋል። * እነዚያም ያመኑት መልካሞችንም የሠሩት ምንዳዎቻቸውን ይሞላላቸዋል። ከችሮታውም ይጨምርላቸዋል። እነዚያን የተጠየፉትንና የኮሩትንም አሳማሚን ቅጣት ይቀጣቸዋል። ከአላህም ሌላ ለእነሱ ዝምድንና ረዳትን አያገኙም።} [አን_ኒሳእ: 171_173]

አላህ የቂያማ እላት ዒሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ በማለት ያነጋግራቸዋል፦

﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَهَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ ۗ قَالَ سُبْحٰنَكَ مَا يَكُونُ لِيٓ أَن أَقُولَ مَا لَيْسَ لِيٓ بِحَقِّ ۚ إِن كُنتَ فُلْتَهُوۥ فَقَدْ عَلِمْتَهُۥ تَعْلَمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ عَلٰمُ الْغُيُوبِ ﴿١٦٦﴾ مَا قُلْتَ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنۢ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتَ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتَ فِيهِمْ ۗ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٦٧﴾ إِن تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبَادُكَ ۗ وَإِن تَغْفِرَ لَهُمْ فإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٦٨﴾ قَالَ اللَّهُ هٰذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصّٰدِقِينَ صِدْقُهُمْ ۗ لَهُمْ جَنَّٰتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خٰلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۗ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٦٩﴾﴾ [المائدة: 116-119]

{አላህም፦ «የመርዖም ልጅ ዒሳ ሆይ! አንተ ለሰዎቹ፦ እኔንና እናቴን ከአላህ ሌላ ሁለት አምላኮች አድርጋችሁ ያዙ ብላሃልን» በሚለው ጊዜ (አስታውስ)። «ጥራት ይገባህ፤ ለእኔ ተገቢዬ ያልኾነን ነገር ማለት ለኔ አይገባኝም። ብዬው እንደ ኾነም በእርግጥ ዐውቀኸዋል። በነፍሴ ውስጥ ያለውን ሁሉ ታውቃለህ። ዐገን አንተ ዘንድ ያለውን አላውቅም። አንተ ሩቆችን ሁሉ በጣም

ዐዋቂ አንተ ብቻ ነህና» ይላል። * «በእርሱ ያዘዘከኝን ቃል ጌታዬንና ጌታችሁን አላህን ተገዙ ማለትን እንጂ ለነርሱ ሌላ አላልኩም። በውስጣቸውም እስካለሁ ድረስ በነርሱ ላይ ተጠባባቂ ነበርኩ። በተሞላኸኝም ጊዜ (ባነሳኸኝ ጊዜ) አንተ በነሱ ላይ ተጠባባቂ ነበርክ። አንተም በነገሩ ሁሉ ላይ ዐዋቂ ነህ።» *

«ብትቀጣቸው እነርሱ ባሮችህ ናቸው። ለነርሱ ብትምርም አንተ አሸናፊው ጥበበኛው ነህ።» (ይላል)። * አላህም ይላል፡- «ይህ እውነተኞችን እውነታቸው የሚጠቅምበት ቀን ነው። ለእነርሱ በሥሮቻቸው ወንዞች የሚፈሱባቸው በውስጣቸው ሁልጊዜ ዘውታሪዎች ሲኾኑ የሚኖሩባቸው ገንቶች አሉዋቸው። አላህ ከእነሱ ወደደ፤ እነርሱም ከእርሱ ወደዱ፤ ይህ ታላቅ ዕድል ነው።»}

[አል-ማኢዳህ፡ 116-119]

በመሆኑም የመርየም ልጅ ዒሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ራሳቸውን ክርስቲያን ብለው ከሰየሙትና ራሳቸውን የነብዩ ዒሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ተከታዮች አድርገው ከሚቆጥሩት በሚልዮን የሚቆጠሩ ሰዎች የጠሩ ናቸው።

3. ሙሐመድ ﷺ የአላህ መልእክተኛ (የነቢያትና የመልዕክተኞች መደምደሚያ)

ዒሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ወደ ሰማይ ካረጉ በኋላ ወደ ስድስት መቶ ዓመታት ያህል ገደማ ረዥም ጊዜ አለፈና የሰዎችም ከቅኑ ጎዳና ማፈንገጥ ባሰ፤ ክህደት፣ ጥመትና ጣኦት አምልኮም ተሰራጩ። ስለዚህ አላህ ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በመካ አል ሙከረማህ (በተከበረቸው መካ) በሂጃዝ ምድር በምራቻና በእውነተኛ ሃይማኖት ላካቸው። አላህን ብቻውን

ያለ አጋር ማምለክ፣ ነብይነታቸውንና መልእክታቸውን የሚያመለክቱ ምልክቶችንና ተአምራትን ሰጣቸው፤ በእርሱም የመልክተኛነት ማህተም፣ ሃይማኖቱንም የሃይማኖቶች ማህተም በማድረግ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ እና ቂያማም እስክትቆም ድረስ ከመቀየርና ከመለወጥ ይጠብቀዋል። ሙሐመድ ማነው? ሕዝቦቹስ እንማን ናቸው? እንዴትስ ተላኩ? ከነብይነት ተአምራቶቻቸው መካከልስ ምን ምን አሉ? የእርሳቸው የሕይወት ታሪክ ዝርዝርስ ምንድነው? አምላክ ፈቅዶ በእነዚህ አጭር ገጾች ላይ እነዚህን ለማብራራት እንሞክራለን።

U-ዘራቸው እና ማህበራዊ ክብራቸው (ደረጃቸው)

እርሳቸው ሙሐመድ ቢን ዐብደሷይብ ቢን ዐብዱል ሙሐሊብ ቢን ሃሺም ቢን ዓብዱል ሙናፍ ቢን ቁሶይ ቢን ኪላብ፤ የኢስማዒል ቢን ኢብራሂም (የአላህ ሰላም በእነርሱ ላይ ይሁን) ዘር፤ ከቁረይሽ ጎሣ ሲሆኑ ቁረይሽ ደግሞ ከዐረብ ነው። በ571 እ. ኤ. አ. በመካከተማ ተወለዱ። አባታቸው ገና በማህፀን ውስጥ እያሉ የሞተባቸው ሲሆን በአያታቸው ዐብዱል ሙሐሊብ እንክብካቤ ሥር ወላጅ አልባ ሆነው ኖሩ። ከዚያም አያታቸውም ሲሞቱ በአጎታቸው አቡ ጧሊብ እንክብካቤ ስር ሆነው አደጉ።

A. ባሕርያቸው

ከፍ ብለን ለማየት እንደሞከርነው በአላህ የተመረጠ ነቢይ ከማንነት፣ ከእውነተኛነትና በጎ ስነምግባር አኳያ ከፍተኛ ስብእናን የተላበሰ ሊሆን ይገባዋል። እርሳቸውም ቢሆኑ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እውነተኛና ታማኝ፣ በመልካም ስነምግባር ያሸበረቁ፣ ልሳናቸው ጥፋጭና አንደበተ ርቱእ፣ የቅርቡም የሩቁም የሚወዳቸው፣ በማህበረሰባቸውም ዘንድ ማእረግ ያላቸው የተከበሩ፣ ታማኝ የሚል እንጅ በሌላ ቅፅል ስም የማይጠሯቸው፣ ለጉዞ ሲወጡም ሰዎች አደራ የሚጥሉባቸው ታላቅ ሰው ሆነው ነው ያደጉት።

ያላቸውን መልካም ቁመና በተመለከተ አይን አይታ የማትጠግባቸው፤ ነጭ ፊት ያላቸው፤ በሁለት ዓይናቸው መካከል ሰፊ ክፍተት ያላቸው፤ የዓይን ቅንድባቸው ረዥም፤ ፀጉራቸው ጥቁር፤ ትከሻቸው ሰፊ፤ በወንዶች መካከል ያላቸው ቁመናም ረዥምም አጭርም የማይባሉ ወደ ረዥምነት ያደሉ የተስተካከለ በአይን ታይቶ የማይጠገብ ያማረ ተክለ ሰውነት ነበራቸው። ከባልደረቦቻቸው አንዱ የገለፃቸውም

እንዲህ ብሎ ነበር፡- "የአላህን መልእክተኛን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የየመን ልብስ ለብሰው አይቻቸው ነበር። ከርሳቸው የተሻለ ውብ በፍጹም አይቼ አላውቅም።" ማንበብና መጻፍ አይችሉም ነበር፤ ማንበብና መጻፍ የማይችል ማሕበረሰብ ውስጥ ከመካከላቸው ማንበብና መጻፍ የሚችሉ ጥቂት ናቸው፤ ነገር ግን ብልህ፣ ጠንካራ ትውስታ፣ ፈጣን ማስተዋል ያላቸው ነበሩ።

ሐ- ቁረይሾች እና ዐረቦች

ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲሁም ማህበረሰባቸው በተከበረችው የመካ ከተማ በሐረም ዙርያ አላህ ነብዩ ኢብራሂምንና ልጃቸው ኢስማዒልን (የአላህ ሰላም በእነርሱ ላይ ይሁን) ሊገነቡት ዘንድ ባዘዛቸው በተከበረው ካዕባ አጠገብ ነበር የሚኖሩት።

ነገር ግን ጊዜ እያለፈ ሲሄድ ከኢብራሂም ሃይማኖት (አላህን በብቸኝነት ከማምለክ) በማፈንገጥ - እነርሱም በዙሪያቸው የነበሩት ነገዶችም - በካዕባ ዙሪያ የድንጋይ፣ የዛፍና የወርቅ ጣዖታትን አበጅተው የተቀደሱ አድርገውም በመቁጠር የመጥቀምና የመጉዳት ችሎታው እንዳላቸው እስከማሰብ ደረጃም ደረሱ! ለእርሷም የአምልኮ ስርዓቶችንም ቀነጨቡላት። ከነዚህም ውስጥ በጣም ዝነኛ የሆነው የሁበል ጣኦት ሲሆን ይህ ጣኦት እጅግ ትልቁና ታላቅ ብለው የሚያስቡትም ይህንኑ ነበር። ከመካ ውጭ ያሉ ሌሎች ጣዖታትና ዘፎች በተመለከተ እንደ ላት፣ ዑዛና መናት ያሉት ቅዱስነትን ያላብሷቸዋል። በዙሪያቸው ካሉት አከባቢዎች ጋር የነበራቸው ሕይወት ምንም እንኳን እንደ ጀግንነት፣ እንግዳ አክባሪነትና የንግግር ሓቀኝነት መሰል መልካም ስነ ምግባሮች ቢኖሯቸውም በትዕቢት፣ ኩራትና ሌሎችን በመናቅ የተሞላ ነበር። በሌሎች ላይ ጥቃት በመሰንዘርና ዱቄት በሚያደርግ ጦርነትም የተሞላ ነበር።

መ- የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ተልዕኮ

ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እድሜያቸው አርባ ዓመት ሲደርስና ከመካ ውጪ በሞቃታማ ምሽት በሒራኒ ዋሻ ውስጥ በነበሩበት አጋጣሚ ከሰማይ የመጀመሪያው መለኮታዊ ራዕይ ከአላህ ዘንድ መጣላቸው (ወሕዩን አወረደላቸው)። መላኪካው ጂብሪል ወደ እርሳቸው መጣና ጨመቅ አድርጎ

ይዞ “ኢቅራእ (አንብብ)” አላቸው፤ እርሳቸውም “እኔ አንባቢ አይደለሁም” አሉ፤ ከዚያም አሁንም ለሁለተኛ ጊዜ ጭንቅ ጥብብ እስኪላቸው ድረስ ጭመቅ አድርጎ ይዞ “ኢቅራእ (አንብብ)” አላቸው፤ እርሳቸውም “እኔ አንባቢ አይደለሁም” አሉ፤ ከዚያም ለሶስተኛ ጊዜ በጣም እስኪጨናነቁ ድረስ ጭመቅ አድርጎ ያዘቸውና “ኢቅራእ (አንብብ)” አላቸው፤ የዚህኔ እሳቸውም “ምንድን ነው የምቀራው/የማነበው?” አሉት። እሱም እንዲህ በማለት ቀጠለ፡-

﴿أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿١﴾ أَلَمْ يَكُنْ مِنْ سَلَمَاتٍ ﴿٢﴾ أَفَرَأَى إِنْ كُنَّ لَهَا كُوفَاتٍ ﴿٣﴾ إِنْ كُنَّ تُحَنَّنُ ﴿٤﴾ وَأَنْتَ حَرِيصٌ ﴿٥﴾﴾ [العلق: 1-5]

{አንብብ በዚያ (ሁሉን) በፈጠረው ጌታህ ስም። * ሰውን ከረጋ ደም በፈጠረው (ጌታህ ስም) ። * አንብብ፤ ጌታህ በጣም ቸር ሲኾን፤ * ያ በብዕር ያስተማረ። * ሰውን ያለወቀውን ሁሉ ያሳወቀ ሲኾን።} [አልዓለቅ: 1-5]

ከዚያም መላኪካው ትቷቸው ሄደ። ነቢዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ፈርተውና ርደው ወደ ባልተቤታቸውና ወደ ቤታቸው ተመለሱ። ለባልተቤታቸው ኸዲጃም እንዲህ አሏት፡- “በራሴ ላይ ሰግቻለሁና አልብሽኝ” ባለቤታቸውም እንዲህ አለቻቸው- “በፍጹም አላህ የሚያሳፍርህ አይነት ሰው አይደለህም! አንተኮ ዝምድናን የምትቀጥል፤ የተጨነቀን የምታግዝ፤ አስፈላጊ በሆነበት ሁሉ የምትረዳ ሰው ነህ።

ከዚያም ጂብሪል አላህ በፈጠረበት ተፈጥሯዊ አኳኑ ሆኖ አድማሱን ሞልቶ ወደርሳቸው መጣና እንዲህ አላቸው፡- “ሙሐመድ ሆይ! እኔ ጂብሪል ነኝ፤ አንተ (ደግሞ) የአላህ መልክተኛ ነህ።”

ከዚያም ከሰማይ ተከታታይ የሆነ ወሕይ (መለኮታዊ ራዕይ) ህዝቡን ያለምንም ተጋሪ በብቸኝነት እንዲያመልኩ እና ከሸርክና ከክህደት እንዲጠነቀቁ የሚያዝ መመርያ ይወርድ ጀመር። ነብዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ

ይሁን) ህዝባቸው ወደ እስልምና ሃይማኖት እንዲገቡ አንድ በአንድ እና በቅርብታቸው ልክ እያስቀደሙ ዳዕዋ (ጥሪ) ማድረጋቸውን ቀጠሉ። ዳዕዋውን የተቀበሉት የመጀመሪያዎቹ ሰዎች ባልተቤታቸው ኸዲጃ ቢንት ኹወይሊድ፣ ዳደኛቸው አቡበከር አስ-ሲዲቅና የአጎታቸው ልጅ ዓሊይ ቢን አቢ ጧሊብ ናቸው። አላህ እንዲህ ብሏል፡-

ከዚያም ሕዝቡ ዳዕዋቸውን እየሰማ ሲመጣ ይጋፈጧቸው፣ ያሴሩባቸውና ይተናኮሏቸው ጀመረ። አንድ ቀን ጠዋት ወደ ህዝቡ ወጥተው ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ህዝቡን መሰብሰብ የፈለገ ሰው በተለምዶ የሚለውን ቃል ተጠቅመው እንዲህ አሉ “ዋ ሰባሐህ!” ብለው ተጣሩ። ህዝቡም ጥሪያቸውን እንደሰማ የሚሉትን ለመስማት ተከታትለው ተሰባሰቡ። የዛኔ እንዲህ አሏቸው፡- “እስኪ አሁን እኔ ጠላት ማልዶባችኋል ወይም መሸጎ አድሯል ብላችሁ ታምኑኛላችሁ?” ህዝቡም እንዲህ በማለት መለሰላቸው፡- “ዋሽተሀን የማታውቀውን! እንዴት አናምንህም?” የዛኔ ቀጠል አድርገው “በሉ እንግዲህ እኔ ብርቱ ከሆነ ቅጣት አስቀድሜ የማስጠነቅቃችሁ ሰው ነኝ” አሏቸው። አጎቱ አቡ ለሀብ - ከአጎቶቹ አንዱ የሆነውና እርሱም ባልተቤቱም ለመልዕክተኛውና ለዲናል ኢስላም ጥልቅ ጥላቻ ያላቸው የሆኑት- “አፈር ብላ! ለዚህ ነው እንዴ የሰበሰብክን!” አላቸው። በዚህም የላቀው አላህ በመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ላይ እንዲህ የሚለውን የቁርአን አንቀጾች አወረደ፡- (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقْوَاهُ ۖ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ) {የአቡ ለሀብ ሁለት እጆች ከሰሩ (ጠፍ፤ እርሱ) ከሰረም።} وَمَا كَسَبَتْ {ከእርሱ ገንዘቡና ያም ያፈራው ሁሉ ምንም አልጠቀመውም።} سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ {የመንቀልቀል ባለቤት የኾነችን እሳት በእርግጥ ይገባል።} وَأَمْرًا تُهَمُّهُ خَمَلَةٌ الْحَطَبِ {ሚስቱም (ትገባለች)፤ እንጨት ተሸካሚ ስትኾን።} (فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ) {በአንገትዋ ላይ ከጭረት የኾነ ገመድ ያለባት ስትኾን።}[አልመሰድ: 1_5]

ከዚያም ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ወደ ኢስላም የሚያደርጉትን ጥሪ ቀጠሉ። «ላ ኢላሃ ኢላላህ በሉና ነፃ ትወጣላችሁ» ይሏቸዋል። እነርሱም «አማልክቶችንም ሁሉ አንድ አምላክ አደረጋቸው፤ ይህማ እጅግ የሚደንቅ ነገር ነው።» አሉ።

ካሉበት የጥመት ጎዳና ወጥተው ወደ ቀናው ጎዳና እንዲመጡ ጥሪ የሚያደርጉ አንቀጾችም ከአላህ ዘንድ መወረዳቸውን ቀጠሉ። በውስጣቸው ካሉት ጥሪዎችም የሚከተሉት የአላህ ቃል መጥቀስ ይቻላል፦

﴿ قُلْ أَيْنَكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّالِبِينَ ﴿١٠﴾ ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾ فَفَضَّلَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَرَزَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْصِيحٍ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ ﴾ [فصلت: 9-13]

{በላቸው «እናንተ በዚያ ምድርን በሁለት ቀናት ውስጥ በፈጠረው አምላክ በእርግጥ ትክክላችሁን? ለእርሱም ባለንጣዎችን ታደርጋላችሁን? ያ (ይህንን የሠራው) የዓለማት ጌታ ነው። * በእርሷም ከበላይዋ የረገ ጋራዎችን አደረገ። በእርሷም በረከትን አደረገ። በውስጧም ምግቦችዋን (ካለፉት ሁለት ቀናት ጋር) በአራት ቀናት ውስጥ ለጠያቂዎች ትክክል ሲኾኑ ወሰነ። * ከዚያም ወደ ሰማይ እርሷ ጭስ ኾና ሳላች አሰበ። ለእርሷም ለምድርም «ወዳችሁም ኾነ ወይም ጠልታችሁ ኑ» አላቸው። «ታዛዦች ኾነን መጣን» አሉ። * በሁለት ቀናትም ውስጥ ሰባት ሰማያት አደረጋቸው። በሰማይቱም ሁሉ ነገሯን አዘጋጀ። ቅርቢቱንም ሰማይ በመብራቶች አጌጥን። (ከሰይጣናት) መጠበቅንም ጠበቅናት። ይህ የአሸናፊው የዐዋቂው (ጌታ) ውሳኔ

ነው። * (ከእምነት) እንቢ «ቢሉም እንደ ዓድና ሰሙድ መቅሰፍት ብጤ የኾነን መቅሰፍት አስጠነቅቃችኋለሁ» በላቸው።} [ፋሲለት፡ 9-13]

ነገር ግን እነዚህ አንቀጾች እና ያ ጥሪ እውነትን ከመቀበል ይልቅ ትምክህታቸውንና ትዕቢታቸውን ብቻ ነው የጨመረላቸው። ከዛም አልፎ ወደ እስልምና ሀይማኖት የገባውን ሁሉ በተለይም የሚከላከልላቸው ወገን የሌላቸው ደካሞች የሆኑትን ሁሉ በብርቱ ማሰቃዩን ተያያዙት። በዚህም አንዱን ሰሐባ ትልቅ ቋጥኝ በደረቱ ላይ እያስቀመጡበት፤ በዛ ከፍተኛ ሙቀት ባለው ሀገር በየገበያው እየጎተቱት ወይ በሙሐመድ ሃይማኖት ካድ አለበለዚያ ይህንን ስቃይ ወይህ ተቀባይ ይሉታል። በዚህ የስቃይ ቅጣት ጥናት የሞተው እስኪሞት ድረስ ገፋበት።

የአላህ መልእክተኛን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በተመለከተ በሚወዳቸውና ከላላ በሚያደርግላቸው አጎታቸው አቡ ጧሊብ ስር ነበሩ። አጎታቸው ባለግርማና ከቁረይሽ ከበርቴዎች አንዱ ቢሆንም ወደ እስልምና ግን አልገቡም።

ቁረይሾች የነቢዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዳዕዋ ለማጉላላት የሞከሩ ሲሆን ገንዘብ፣ ንግስና ሌሎች ፈተናዎችንም አቀረቡላቸውና በዚህም አንድ ነገርን ብቻ እንደ ቅድመ መስፈርት አቀረቡላቸው፤ ይኸውም ከአላህ ውጭ የሚያመልካቸውን አማልክት ከማምለክ እንዲታቀቡ የሚያዝ የሆነውን “አዲሱ” ሃይማኖት የሚያደርጉትን ጥሪ እንዲያቆሙ የሚል ነበር። በዚህ ላይ የነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አቋም ታዲያ ፍጹም ቁርጥ ያለ ፍንክኝ የማይል ነበር። ምክንያቱም ይህ አላህ ለሕዝቡ ያደርሱ ዘንድ የተሰጣቸው አምላካዊ መመርያ ነውና። ከዚህም መመርያ ፍንክኝ ቢሉ አላህ ይቀጣቸዋልና። እኔኮ ለናንተው መልካምን (በጎን) የማስብ ሰው ነኝ፤ እናንተ ህዝብና ቤተሰቦቼ ናችሁ ነበር ያላቸው።” ወሏሂ! (እናንተ ቤተሰቦቼን) ህዝቡን ሁሉ እንኳ ብዋሽ እናንተን አልዋሻችሁም፤ ህዝቡን ሁሉ እንኳ ላታልለው ብል እናንተን አላታልላችሁም።”

ዳዕዋውን ለማስቆም በሚያደርጉት የማጉላላት ጥረት ምንም ዓይነት ድርድር ውስጥ የማያስገባ መሆኑን እንዳረጋገጡ ቁረይሾች ለመልዕክተኛው (የአላህ

ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እና ለተከታዮቻቸው ያላቸው ጥላቻም ባለፈ። ቁረይሾች ነብዩ ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይገድሉ ዘንድ አቡ ጧሊብ አሳልፈው እንዲሰጧቸው ለዚህም በምትኩ የፈለጉትን እንደሚሰጧቸው ነገሯቸው፤ ይህን ካልቻሉ ደግሞ ቢያንስ ከመካከላቸው በሃይማኖቱ ወጣ ማለቱን እንዲያስቆሙላቸው፤ ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ቢያንስ እንኳ ወደዚህ ሃይማኖት የሚያደርጉትን ዳዕቀ እንዲያስቆሙላቸው አቡ ጧሊብን ጠየቁ።

የአላህ መልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ግን እንዲህ በማለት አፅንኦት ሰጥተው አቋማቸውን ሲገልፁ እንዲህ አሉ፡- "አጎቴ ሆይ! በአላህ ይሁንብኝ ይህንን የማደርገውን ጥሪ እንድተውላቸው ብለው ፀሐይን በቀኝ እጄ ጨረቃን ደግሞ በግራ እጄ ቢያስቀምጡ እንኳ እኔ ወይ አላህ እስልምናን የበላይ አድርጎ እስኪያንሰራፋው አለበለዚያም ደግሞ በዚህ ጥሪ ሆኜ እስክሞት ድረስ ዳዕቀውን አልተወውም።" የዚህ ጊዜ አጎታቸውም እንዲህ አሏቸው፡- "እንግዲያውስ የፈለግከውን በል! በአላህ ይሁንብኝ ባንተ በኩል የመጣን ስፋለም ልሞት እችላለሁኝ እንጅ ማንም አይደርስብህም።" አቡ ጧሊብም ሞት አፋፍ ላይ በደረሱበት ጊዜ ከእርሱ ጋር የተወሰኑ ቁረይሾችም ሳሉ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መጡ ወደ እስልምና ይገባ ዘንድ እንዲህ እያሉ ይወተውቷቸው ጀመር፡- "አጎቴ ሆይ! ላ ኢላሃ ኢላሏህ ብለህ አላህ ዘንድ መሀርታውን የምለምንልህን ቃል ተናገርልኝ" አሏቸው፤ ቁረይሾችም በፊናቸው "ከዓብዱል ሙጦሊብ (ከአባቶችህና ከአያቶችህ ሃይማኖት) ልትወጣ ነው?!" ይሏቸዋል። የአባቶቹን ሃይማኖት ትቶ ወደ እስልምና ገብቶ መሞት ከባድ አድርጎ አዩትና ሙሽሪክ እንደሆኑ ሞቱ። ነብዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አጎታቸው በሽርክ ላይ እንዳለ መሞቱ ውስጣቸው በሃዘን ተሞላ። የላቀው አላህም እንዲህ በማለት አሳወቃቸው፡-

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

[القصص: 56]

፡አንተ የወደድከውን ሰው ፈጽሞ አታቀናም። ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል እርሱም ቅኖቹን ዐዋቂ ነው።} [አልቀሶስ: 56]

ከአጎታቸው አቡ ጧሊብ ሞት በኋላ በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ላይ የሚደርሰው ግፍ በረታ። በካዕባ ዙርያ ሲሰግዱ (የእንስሳት) ቆሻሻ አንስተው በላያቸው ላይ ያጥሉባቸው ነበር።

ከዚያም ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሕዝቦቿን ወደ እስልምና ጥሪ ሊያደርግላቸው ወደ ጧኢፍ ከተማ (ከመካ 70 ኪ.ሜ. ርቀት ላይ የሚገኝ ከተማ) ሄዱ። የጧኢፍም ሕዝቦች ከመካ ሰዎች በባሰ ሁኔታ ዳዕቀውን የተጋፈጡ ሲሆን ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በሰፈር ዱርያ አስመቷቸው፤ ከጧኢፍም አባረሯቸው፤ ድንጋይ እየወረወሩም ክቡር ተረከዛቸውን እስኪያደሙ ድረስ ድብደቧቸው።

በዚህ ጊዜ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዱዓቸውን ወደ እርሱ በማድረግ እርዳታውንም በመማፀን ወደ አላህ ተቅጣጬ። አላህም መላኪካን ወደ እርሳቸው ላከላቸውና «ጌታህ ሕዝቦችህ ላንተ የሰጡህን ምላሽ ሰምቶአል፤ ስለዚህም ከፈለክ በሁለቱ እንጨቶች -ማለትም በሁለቱ ታላላቅ ተራሮች- ላጣብቃቸው» አላቸው መላኪካው። እርሳቸውም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በፍጹም “ይልቁን እኔ የምፈልገው አላህ ከዝርያቸው እርሱን በብቸኝነት የሚያመልኩትና በአምልኮውም የማያጋሩ ባሮችን እንዲያወጣ ነው።” በማለት መለሱለት።

ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ወደ መካ ተመለሱ። (ሙሽሪኮች) በእርሳቸው አማኝ ሆነው የተገኙ ህዝቦች ላይ ጥላቻና ግጭታቸውን ቀጠሉ። ከዚያም ከየሠራብ -ከዚያ በኋላ መዲና ተብላ

ከምትጠራው- ከተማ የሆኑ ጭፍራዎች ወደ መልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ወደ እስልምና ጥሪ (ዳዕዋ) አድርገውላቸው እነርሱም ሙስሊሞች ሆኑ። ከባልደረቦቻቸውም መካከል አንዱ የሆነውን ሙስዓብ ቢን ዑመይር የተባለ ባልደረባቸውን የእስልምናን አስተምህሮት እንዲያስተምራቸው አብረው ላኩት። ከመዲና ሰዎች ብዙዎችም በእርሱ አማካኝነት እስልምናን ተቀበሉ።

በቀጣዩም ዓመት የእስልምናን ቃል ለመግባት ወደ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መጡ። ከዚያም በጭንቅ ላይ ያሉትን ባልደረቦቹን ወደ መዲና እንዲሰደዱ (ሂጅራ እንዲያደርጉ) አዘዙ። ባልደረቦቻቸውም በህብረትና በተናጠል እየሆኑ መሰደታቸውን ቀጠሉ። “ሙሃጂሮች” (ስደተኞች) የሚል ስያሜም ተሰጣቸው። የየስራብ (መዲና) ከተማ ነዋሪዎችም በአክብሮት፣ በደስታና በመልካም ተቀበሏቸው። በቤታቸውም ውስጥ ጭምር ገንዘባቸውንና ቤታቸውንም አካፍለዋቸው ሙሃጂሮችን ተቀበሏቸው። ከዚያም በኋላ “አንሲሮች” (ረዳቶች) የሚል ስያሜ ተሰጣቸው።

ከዚያም ቁረይሾች ይህንን የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሂጅራ የማድረግ ውሳኔ በደረሱበት ጊዜ ነቢዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የሚያድሩበትን ቤት በመክበብ ልክ ከቤት እንደወጡ በአንድ የብርቱ ወንድ ሰይፍ ለመግደል ወሰኑ። ከዚህም ሴራቸው አላህ መልዕክተኛውን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ጠላቶቻቸው ባላሰቡበት መልኩ ነፃ አዳናቸው። አቡበከር አስ-ሲዲቅም እርሳቸውን ተከትለው ሲሄድ ዓሊይ (አላህ የሁለቱንም መልካም ሥራቸውን ይቀበላቸው) ደግሞ ነብዩ ሰላሏሁ ዓሊይሂ ወሰላም ዘንድ የተቀመጡ የአደራ እቃዎች ለባለቤቶቻቸው ለመመለስ በመካ እንዲቆይ አዘዙት።

በሂጅራ ጉዟቸው ሳሉም ቁረይሾቹ ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በሕይወትም ይሁን ገድሎ ለሚያመጣላቸው ሽልማት

እንዳዘጋጁ አወጁ። ይሁን እንጂ አላህ መልዕክተኛውን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከባልደረባቸው ጋር በሰላም ወደ መዲና አደረሳቸው።

የመዲና ሰዎችም የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በደስታ፣ በጥሩ አቀባበልና በእርካታ ተቀብሏቸው። ሁሉም የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ለመቀበል ከየዳዳቸው ወጥተው “የአላህ መልዕክተኛ መጡ... የአላህ መልዕክተኛ መጡ...” እያሉ ወጡ።

ነብዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ማረፊያቸውን ካገኙ በኋላ። በመዲናም መስጊድ መገንባትን የመጀመርያ ስራቸው አደረጉ። ከዚያም ሰዎችን የእስልምና ሕግጋትን ማስተማር፣ ቁርአንን ማስቀራትና መልካም ሥነ ምግባርን በማስተማር የእውቀት እንክብካቤ አደረጉላቸው። በዚህም ባልደረቦቻቸው ከእርሱ መመሪያውን ይማሩና ነፍሳቸውም ትጠራ እንዲሁም ስብእናቸው ከፍ ይልም ዘንድ በዙፋቸው ተሰባሰቡ። ለነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ያላቸው ፍቅር ጨመረ፤ በመልዕክተኛው ምጡቅ ስብእናም እጅግ ተማረኩ፤ በመካከላቸው ያለው የእምነት ወንድማማችነትም እጅጉን ተጠናክረ። መዲና በርግጥም በድሃና በሃብታም፣ በነጭና በጥቁር፣ በአረብም አረብ ባልሆነውም ነዋሪዎቿ መካከል ለአላህ ባላቸው ተቅዋ እና ኢማን ካልሆነ በቀር ምንም ልዩነት የሌለባት ፍጹም የበለፀገች ተምሳሌታዊ መዲና ሆነች። ከዚህ ማህበረሰብም ታሪክ በመቼውም ጊዜ ከሚያውቀው የትውልድ ሁሉ አይነታ የሆነው ትውልድ ተፈጠረ።

ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሂጅራ የአንድ ዓመት ቆይታ በኋላ በነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)ና ባልደረቦቻቸው እና የቁረይሽ ማህበረሰብንና አምሳዮቻቸው ከሆኑ የእስልምና ጠላቶች መካከል ግጭትና ፍልሚያ ተጀመረ።

በዚህ ጊዜ የመጀመርያው ታላቁ የቦድር ጦርነት በመካና በመዲና መካከል በሚገኝ ሸለቆ ውስጥ ተካሄደ። አላህም በሙስሊሞች በኩል የነበሩትን ብዛታቸው

314 የሆኑ ተዋጊዎች በቁረይሽ በኩል የነበሩትን ብዙታቸው 1,000 በሆኑት ጠላቶች ላይ አበረታቸው። በዚህም ሙስሊሞቹ ከአላህ በሆነ ታላቅ እርዳታ ከቁረይሾች 70 ታላላቆቻቸው ገድለው፤ 70ዎቹንም ማርከው የተቀሩት ሸሽተው የሄዱበትን ድል ተቀዳጁ።

ከዚያም በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እና በቁረይሾች መካከል ሌሎች ፍልሚያዎችም ተካሄዱ። በመጨረሻም ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መካን (ለቀው ከወጡበት ስምንተኛው አመት በኋላ) ወደ ቁረይሾች ላይ ለመዝመት፣ በየጓሮዋ ገብተው በእነርሱ ላይ የማያዳግም ድልን ለመቀዳጀት፣ እርሱንም ለመግደል የሞከረችውን፣ ባልደረቦቹም ያስቃዩቸውን፣ ከአላህ ይዘት የመጣውንም ሃይማኖት ከማሰራጨት ያገተችውን መንደር ለመውረር ወደ እስልምና ሃይማኖት የገቡ 10,000 ሰራዊቶችን አሰከትለው ወደ ተከበረች መካ ዘመቱ።

ከዚያም ከዚህ እጅግ የታወቀ ድል በኋላ ሰበሰቧቸውና እንዲህ አሏቸው፡- **“እናንተ የቁረይሽ ስብስቦች ሆይ! ምን ያደርገናል ብላችሁ ትገምታላችሁ?”** በማለት ሲጠይቁቸው ቁረይሾቹም እንዲህ በማለት መለሱ “ቸር ወንድማችን ነህ፤ የቸር ወንድማችን ልጅም ነህ።” የዛኔ የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) **“እንግዲያውስ ሂዱ እናንተ ነፃ ናችሁ!”** አሏቸውና ይቅር ብለዋቸው የእስልምና ሃይማኖት የመቀበል ነፃነትን ሰጧቸው።

ይህም ሰዎች ወደ እስልምና ሃይማኖት በገፍ እንዲገቡ ምክንያት ሆነ። መላው ዓረብም በቡድን እየሆኑ ሰለሙ ወደ እስልምና ሃይማኖትም ተቀላቀሉ።

ከዚያም ብዙም ሳይቆይ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ወደ እስልምና ሃይማኖት በቅርቡ የገቡ 114,000 ሰዎችን ይዘው አብረው ሐጅ አደረጉ።

በመሆኑም በዚህ ታላቁ የሐጅ ቀን የሃይማኖቱ ህግጋትንና የእስልምናን መመርያ ሊያብራሩላቸው ተነስተው ኹጥባ (ዲስኩር) ሲያደርጉ እንዲህም አሉ፡- “ምናልባት ከዚህ አመት በኋላ በመካከላችሁ ላልገኝ እችላለሁ፣ ነገር ግን አብሮኝ የነበረው

አብሮኝ ላልነበረው (ሩቅ ላለው) ያድርስ” አሉና መለስ ብለው ህዝባቸውን በመመልከት እንዲህ አሉ፡- “ተልእኮዩን አድርሻለሁኝን?!” አሉ፤ ባልደረቦቻቸውም “አዎ” ሲሏቸው ዩዚህኔ እሳቸውም መልሰው “አላህ ሆይ ምስክር ሁነኝ!” በማለት በድጋሚ “ተልእኮዩን አድርሻለሁኝን?!” ብለው ጠይቁ፤ ባልደረቦቻቸውም ደግመው “አዎ” ሲሏቸው ዩዚህኔ እሳቸውም በድጋሚ “አላህ ሆይ ምስክር ሁነኝ!” አሉ።

ከዚያም ረሱል (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከሐጅ በኋላ ወደ መዲና ተመለሱ። እናም አንድ ቀን ሹጥባ (ዲስኩር) ሲያደርጉ እንዲህ አሉ፡- “አንድ ባሪያ አምላኩ በዚህ ዓለም መዘውተር ወይስ አላህ ዘንድ ያለው ይሻለው እንደሁ ምርጫ ሰጠው፤ ያ ባርያም አላህ ዘንድ ያለውን መረጠ።” በዚህም ባልደረቦቻቸው ያ ባርያ ተብሎ የተገለጸው ራሳቸውን ለመግለፅ እንደፈለጉበትና ከዚህች አለም ህይወት ወደ አኼራ የሚሸጋገሩበት ጊዜውም እንደደረሰ የተረዱት ተረዱና ያለቀሰውም አለቀሰ። እናም በአስራ አንደኛው አመተ ሂጅራ በሶስተኛው ወር ውስጥ ባለው ሁለተኛው እለተ ሰኞ በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ላይ ህመም ጠናባቸው። ጣእረ ሞትም ድቅን ባለባቸው ጊዜ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ወደ ባልደረቦቻቸውን የተሰናባች እይታን እያደዋቸው ሰላታቸው ላይም እንዲጠባበቁ በአደራ አሳሰቧቸው። ክቡር ነፍሳቸውም አረፈችና ወደ ረፈቂል አዕላ (መልዕክተኞች፣ ነብያቶችና ደጋግ የአላህ ባሮች ወዳሉት) በሞት ተሸጋገሩ።

ሰጠባቸው (አላህ መልካም ሥራቸውን ለሁሉ ይውደድላቸው) በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሞት ተደናገጡ፤ ሀዘንና ትካዜያቸውም ጥግ ደረሰ፤ የመርዶው ተፅዕኖም ከእነሱ መካከል አንዱ ማለትም ዑመር ኢብኑል ሽጢብ በድንጋጤ ሰይፉን መዘ በማውጣት ማንም ሰው ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሞተዋል ሲል ብሰማው በዚህ ሰይፍ አንገቱ ነው የምቀነጥስለት እስከማለት አደረሰው።

የዚህ ጊዜ አቡበከር አስ-ሲዲቅ ተከታዩን የኋያሉ አላህን ቃል በማውሰት ገሰጸው፡-

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإَيْنَ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ [آل

عمران: 144]

{ሙሐመድም ከበፊቱ መልክተኞች በእርግጥ ያለፉ የኾነ መልክተኛ እንጅ ሌላ አይደለም። ታዲያ ቢሞት ወይም ቢገደል ወደ ኋላችሁ ትገለበጣላችሁን ወደኋላው የሚገለበጥም ሰው አላህን ምንም አይጎዳም። አላህም አመስጋኞቹን በእርግጥ ይመነዳል።}[አሊ-ዒምራን 144]

ዑመር ኢብኑል ኸሚንም ልክ የዚህን አንቀፅ እንደሰሙ ራሳቸውን ስተው ውደቁ፡-

እኚህ ናቸው እንግዲህ የነብያቶችም የመልዕክተኞችም መደምደሚያ፣ ወደ መላው የሰው ልጅ አብሳሪና አስጠንቃቂ ተደርገው የተላኩት የአላህ መልዕክተኛ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)። ተልእኳቸውን አደረሱ፤ አደራቸውንም ተወጡ፤ ህዝቡንም በሚገባ መከሩ።

አላህም በተከበረውና ከሰማይ በወረደው የአላህ ቃል በሆነው ቁርአን አጠነከራቸው፤ ያ...

﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَطُلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾﴾ [فصلت:

42]

{ከኋላውም ከፊቱም ውሸት አይመጣበትም። ጥበበኛ ምስጉን ከኾነው ጌታ የተወረደ ው።}[ፉሲላት: 42]

ያ መላ የሰው ልጆች ከፍጥረተ ዓለሙ መጀመሪያ ጀምሮ እስከ ፍፃሜ ድረስ ያሉት ሰዎች ሁሉ ቢሰበሰቡና አምሳያውንም እንዲያመጡ ቢጠየቁ ከፊሉ ለሌላኛው

ረዳት ሆነው እንኳ ብጤውን የማያመጡለት በሆነው ቁርአን አበረታቸው። የላቀው አለህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾
 الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنْ
 الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا
 عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ ۖ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِمَّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾
 فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾
 وَيَشِيرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا
 مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأْتُوا بِهِ ۖ مُتَشَبِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ
 مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾﴾ [البقرة: 21-25]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! የፈጠራችሁን እነዚያንም ከናንተ በፊት የነበሩትን (የፈጠረውን) ጌታችሁን ተገዙ፤ (ቅጣትን) ልትጠነቀቁ ይከጃላልና። * (እርሱ) ያ ለናንተ ምድርን ምንጣፍ ሰማይንም ጣራ ያደረገ ነው፤ ከሰማይም (ከደመና) ውሃን ያወረደ በርሱም ከፍሬዎች ለናንተ ሲሰይን ያወጣ ነው። እናንተም (ፈጣሪነቱን) የምታውቁ ስትኾኑ ለአለህ ባላንጣዎችን አታድርጉ። * በባሪያችንም ላይ ካወረድነው በመጠራጠር ውስጥ ብትኾኑ ከብጤው አንዲትን ምዕራፍ አምጡ። እውነተኛችም እንደኾናችሁ ከአለህ ሌላ መስካሪዎቻችሁን ጥሩ። * (ይህንን) ባትሠሩ ፈጽሞም አትሠሩትምና ያችን መቀጣጠያዎ ሰዎችና ድንጋዮች የኾነችውን እሳት ተጠበቁ፤ ለከላዲዎች ተደግሳለች። *

እነዚያን ያመኑትንና መልካሞችንም የሠሩትን ለነርሱ ከሥሮቻቸው ወንዞች የሚፈሱባቸው ገነቶች ያሏቸው መኾኑን አብስራቸው። ከርሷ ከፍሬ (ዓይነት) ሲሳይን በተመገቡ ቁጥር (ፍሬዎችዎ ስለሚመሳሰሉ) «ይህ ያ ከአሁን በፊት የተገመብነው ነው» ይላሉ። እርሱንም ተመሳሳይ ሾኖ ተሰጡት። ለነሱም በውስጧ ንጹህ የተደረጉ ሚስቶች አሏቸው። እነሱም በውስጧ ዘውታሪዎች ናቸው።} [አል-በቀራህ: 21-25]

ይህ ቁርአን ከ114 ምዕራፎች (ሱራዎች) እና ከ6,000 በላይ በሆኑ አንቀጾች የተዋቀረ ነው። አላህ ለዘመናት የሰው ልጆችን ሁሉ የቁርአን ምዕራፎችን (ሱራዎችን) የመሰለ አንድ ምዕራፍ (ሱራ) እንኳ ማምጣት ይችላል እንደሁ ይገዳደራቸዋል። በቁርአን ውስጥ ካሉት ምዕራፎች አጭር የሚባለው ሱራ ሦስት አንቀጾችን ብቻ የያዘ ነው።

ይህን ማድረግ ከተሳናቸው ይህ ቁርአን ከአላህ ዘንድ መሆኑን ማወቅ አለባቸው። ይህ ታዲያ አላህ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ካጠነከረባቸው ታላላቅ ተአምራት መካከል አንዱ ነው። ያው አላህ በሌሎች ድንቅ ተአምራትም እንደደገፋቸው ሁሉ ማለት ነው። ከነዚህም መካከል፡-

ረ- ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ካጠነከረባቸው ተአምራት መካከል፡-

1- ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አላህን ተማፅነው እጃቸውን በአንዳች እቃ ላይ ያሳርፏና ውኃውም ከጣቶቻቸው ፈልቆ ይወጣል፤ ቁጥራቸው ከሺህ የሚበልጥ ሰራዊቶችም ከውሃው ይጠጡ ነበር።

2. ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አላህን ተማፅነው እጃቸውን በምግብ ማእድ ላይ ያሳርፏትና ይበረክታል፤ ቁጥራቸው ከ1500 የሚበልጥ ባልደረቦቻቸውም ከምግቡ ይበሉ ነበር።

3. ነብዩ (ዮአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አላህ ዝናብ እንዲያወርድላቸው በመማፀን እጃቸውን ወደ ላይ ከፍ ያደርጋሉ፤ ገና ዱዓእ ያደረጉበትን ቦታቸውንም ሳይለቁ የዝናቡ ጠብታ በሚያምር ክቡር ፊታቸው ላይ ኮለል እያለ ሲወርድ ይታይ ነበር። እንዲሁም ሌሎች በርካታ ተአምራቶችም ተሰጥቷቸዋል።

አላህ እርሳቸውንም ሊገድልና ከአላህ ዘንድ የወረደውን ይዘውት የመጡትን ብርሃን ለማጥፋት ከተነሳ ጠላት በሚያደርግላቸው ጥበቃም አጠናክሯቸዋል። ልክ የላቀው አላህ እንዲህ እንዳለን፡-

﴿يَتَأْتِيهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ [المائدة: 67]

{አንተ መልክተኛ ሆይ! ከጌታህ ወዳንተ የተወረደውን አድርስ። ባትሠራም መልክቱን አላደረስክም። አላህም ከሰዎች ይጠብቅሃል። አላህ ከሓዲዎችን ሕዝቦች አያቀናምና።} [አል-ማኢዳ: 67]

ዮአላህ መልእክተኛ (ዮአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) - ከአላህም ድጋፍ ጋር - በተግባራቸውም ይሁን በአነጋገራቸው ሁሉ መልካም አርአያ ነበሩ። ከአላህ ዘንድ የወረደላቸውም ትእዛዝ በመፈፀም ረገድ ግንባር ቀደም ነበሩ። አምልኮና ታዛዥነትም ላይ ከሰው ሁሉ በላይ ጉጉት የነበራቸው ሲሆን ከሰዎችም ሁሉ የበለጠ ለጋስ ነበሩ። በእጃቸውም ላይ ምንም ነገር ሳያስቀሩ እንዳለ በአላህ መንገድ ላይ ለችግረኞች፣ ለድሆችና ለምስኪኖች ከመስጠት በቀር ርስት እንኳን አላስቀሩም ነበር። ለባልደረቦቻቸው እንዲህ ብለዋቸዋል፡- "**እኛ የነብያት**

ማህበረሰቦች ቁሳዊ ውርስ አንተውም። ከንብረታችን የቀረ ነገር ቢኖር እንኳ ምፅዋት ነው።(2)¹

በስነ ምግባርም በኩል ማንም አይደርስባቸውም ነበር። የትኛውም ሰው ሲቀርባቸው ከጥልቅ ልቡ (እጅግ በጣም) ነው የሚወዳቸው፤ ብሎም መልዕክተኛውን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከልጁ፣ ከአባቱና ከሰው ልጆችም ሁሉ አብልጦ ነው የሚወዳቸው።

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሲያገለግላቸው የነበረው አነስ ኢብኑ ማሊክ (አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸው) እንዲህ ይላል፡- "ከአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መዳፍ የተሻለ ወይም የለሰለሰ ወይም ይበልጥ የሚያውድ መዳፍ ነክቼ አላውቅም። ለአስር አመታት ያክል አገልግያቸዋለሁ ስላደረግኩትም ነገር ለምን አደርግኩት ስላደረግኩት ነገርም ለምን አላደረግክም ብለውኝ አያውቁም።"²

እኚህ ናቸው የአላህ መልዕክተኛ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ያ የላቀው አላህ ደረጃቸውን በአለማቱ ሁሉ ከፍ ያደረገላቸው፤ ማንኛውም ሰው ድሮም ዘንድሮም የእርሳቸውን ያክል ስሙ የተወሰነ የለም። ከ ሺህ አራት መቶ አመታት በፊት ጀምሮ በአለም የሚገኙ በሚሊዮን የሚቆጠሩ አዛን አድራጊዎች በየቀኑ አምስት ጊዜ **“አሽሁዱ አነ ሙሐመድን ረሱሉላህ”** በማለት ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የአላህ መልዕክተኛ መሆናቸውን ሲመሰክሩ እናም በመቶ ሚሊዮን

---

¹ ሐዲሱን ኢማም አህመድ (2/463) ዘግበውታል፤ ሰነዱም አሕመድ ሻኪር ሙስኒድን ሲያጣሩ በሰጡት ደረጃ መሰረት (19/92) ሰሊኤ ነው። (ውራሾቼ ዲናርን እንኳ አይከፋፈሉም፤ እኔ ያስቀረሁት እንኳ ቢኖር የሴት ቤተሰቦቼ መንከባከቢያና ዳዕቀዬን ለሚያግዘኝ ማጠናከሪያው ነው የሚውለው።)

² አል-ቡኻሪ ዘግበውታል (4/230)

የሚቆጠሩ ምዕመናንም በየለቱ በሰላታቸው ቢያንስ በአስራዎቹ ለሚቆጠሩ ጊዜያት ያክል ደጋግመው **“አሽሀዱ እን ሙሓመደን ረሱሉሏህ”** ይላሉ።

ሱ- የተከበሩት ሰላቦች (የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ባልደረቦች)

ከመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ህልፈት በኋላ የተከበሩት ሰላቦች የእስልምናን ጥሪ ኃላፊነት ተሸክመው ወደ ምድሪቱ ምሥራቅና ምእራብ በመጓጓዣ ዳዕቀ አደረጉ፤ እነርሱ በርግጥም የሃይማኖቱ ትክክለኛ ተጣሪዎች ነበሩ፤ ምክንያቱም ከማንኛውም ሰው በላይ እውነት ተናጋሪዎች፣ ይበልጥ ፍትሃዊ፣ ይበልጥ አደራን ጠባቂዎችና ለሰዎችም መልካምን ነገር በማካፈልም ይሁን ለሰዎች ቀናነት ይበልጥ ጉጉት የነበራቸው ሰዎች ነበሩና።

በነብያት ስነምግባር የተከተቱ፤ የነብያቶችንም ኮቴ የሚከተሉ ነበሩ። ይህ ውብ ስነ ምግባራቸውም የምድሪቱ ማህበረሰቦች ዘንድ ይህንን ሀይማኖት እንዲቀበሉ የጎላ ተጽእኖ አሳድሯል። በመሆኑም ሰዎች ይህንን ሃይማኖት ከመውደድ አኳያ ያለምንም ማስገደድና አሸናፊና ተሸናፊነት ከምዕራቡ አፍሪካ እስከ ምስራቁ ኢስያ እስከ መካከለኛው አውሮፓ ክፍል ድረስ በቡድን በቡድን እየሆኑ ወደ አላህ ሃይማኖት ተከታትለው ገብተዋል።

እነርሱ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ባልደረቦች፤ ከነብያት በኋላ ከሰዎችም ሁሉ በላጭ የሆኑት ናቸው። ከእነሱ መካከል እጅግ ዝነኛ የሆኑት ከመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ህልፈት በኋላ ኢስላማዊውን ሀገራትን ሲያስተዳድሩ የነበሩት አራቱ ቅን ከሊፋዎች (ምትኮች) ናቸው። እነርሱም፡-

- 1- አቡበከር አስሲዲቅ
- 2- ዑመር ኢብኑል ሽጧብ
- 3- ዑሥማን ኢብኑ ዓፋን
- 4- ዐሊይ ኢብኑ አቢ ጧሊብ

ሙስሊሞች ሰሐቦችን አስመልክቶ ታላቅ እውቅናና አድናቆት ነው የሚሰማቸው። መልዕክተኛውን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እና የመልዕክተኛውን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ወንድ እና ሴት ባልደረቦችን በመውደድ፣ በማለቅ፣ የሚገባቸውንም ደረጃ በመስጠት ወደ ኃይሉ አላህም ይቃረባሉ።

ሙስሊም ነኝ ብሎ ቢሞግት እንኳ በእስልምና ሃይማኖት ያስተባበለ ከሀዲ ካልሆነ በቀር ሰሐቦችን የሚጠላና የሚያነውር የለም። የላቀው አላህ እንዲህ ሲል አሞግሷቸዋል፡-

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ ءَامَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِّنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ [آل عمران: 110]

{ለሰዎች ከተገለጸች ሕዝብ ሁሉ በላጭ ሆናችሁ በጽድቅ ነገር ታዘላችሁ፤ ከመጥፎም ነገር ታዘላችሁ፤ በአላህም (አንድነት) ታምናላችሁ።} [አሊ-ዒምራን: 110]

ለመልእክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ቃልኪዳን በገቡ ጊዜ አላህ ወደ እንደተቀበላላቸው ጥራት ይገባውና እንዲህ በማለት አረጋገጡ፡-

﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾ [الفتح: 18]

{ከምእምናኖቹ በዛፊቱ ሥር ቃል ኪዳን በሚጋቡህ ጊዜ አላህ በእርግጥ ወደደ። በልቦቻቸውም ውስጥ ያለውን ዐውቀ።

በእነርሱም ላይ እርጋታን አወረደ። ቅርብ የኾነንም መክፈት መነዳቸው።} [አል_ፈትሕ፡ 18]

4- የእስልምና ምስራቆች (ማዕዘናት)

እስልምና እያንዳንዱ ሙስሊም ሙስሊም ለመባል ሊከተላቸው የሚገቡ አምስት ዋና ዋና ማዕዘናት አሉት፡-

የመጀመሪያው ማዕዘን፡- ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ አለመኖሩን እና ሙሐመድም የአላህ መልዕክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር።

ይህች ወደ እስልምና ሀይማኖት የሚገባ ሰው ከፍ ብለን በገለፅነው መልኩ በሙሉ መልእክቷ በማመን እንዲህ በማለት የሚናገራት የመጀመሪያ ቃላት፡- “አሽሃዱ አን ላ ኢላሃ ኢላሁ ወአሽሃዱ አን ሙሓመደን ዓብዱላሂ ወረሱሉህ” (ትርጉሙም፡ ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ ሌላ አምላክ እንደሌለ እመሰክራለሁ፤ ሙሐመድም የአላህ ባሪያውና መልእክተኛው መሆናቸውን እመሰክራለሁ ማለት ነው።)

አላህ አንድና ብቸኛ አምላክ፤ ያልወለደ ያልተወለደ መሆኑን፤ ለእርሱ ብጩ እንደሌለው ፤ እርሱ የሁሉም ፈጣሪ ሲሆን ከእርሱም ውጭ ያሉ ሁሉ ፍጡር እንደሆኑ እና እርሱ ብቻ ሊመለከ የሚገባው አምላክ እንደሆነ ያምናሉ። በመሆኑም ከአላህም ውጭ አምላክ ከእርሱም ውጭ ጌታ የለም። ሙሐመድም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከሰማይ መለኮታዊ ራእይ የሚደርሳቸው (ወሕይ የሚወርድላቸው) አምላክ ትእዛዙንና ክልከላውን የሚያስተላልፍላቸው የአላህ ባርያና መልእክተኛ መሆናቸውንም ያምናሉ። ስለዚህም የተናገሩትን ማመን፤ ያዘዙትን መታዘዝ፤ የከለከሉትንና ያስጠነቀቁትን መራቅ ከእያንዳንዱ ሙስሊም የሚጠበቅ ግዴታ ነው።

ሁለተኛው ማዕዘን፡ ሰላትን በአግባቡ መስገድ

በሰላት ዋነኛ የባርያነት እና የአምልኮ መገለጫዎች ለኃያሉ አላህ ብቻ ተለይተው ይገላሉ። በዚህም አንድ የአላህ አገልጋይ ባሪያ ራሱን ዝቅ አድርጎ ቆሞ የቁርኣን አንቀጾችን እያነበበ አላህንም በሁሉም አይነት ዚክርና ውዳሴ እያወሰነ፤ እያገበደደና በግንባሩም እየተደፋ እየሰገደ ጌታውን አላህን ያዋያል፤ ይማፀነዋልም ከታላቅ ችሮታውም ይለምነዋል። በመሆኑም ሰላት ማለት በባሪያውና በፈጠረው፣ ግልጽንም፣ ሚስጥራዊውንም ተጨባጭን ብሎም በሰጋጆች መካከል ያለውን መገለባበጥም ከሚያውቅለት ጌታው ጋር ያለ ቁርኝት ነው። ሰላት አላህ ባርያውን እንዲወደው፣ ወደ እርሱም እንዲቀርብ፣ ወደም እንዲቀበልለት ታላቋ ሰበብ ነች። ለአላህ ከመገዛት ተንጠባርሮ ሰላትን በእብሪተኝነት የተወ ሰው አላህ ተቆጥቶበትና ረግሞት ከእስልምና ይወጣል።

መቆምንና ሱረቱል ፋቲሃን መቅራትን (ማንበብ) አጠቃልሎ በቀን አምስት ሰላቶችን መስገድ ግዴታ ነው።

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿۱﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۲﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿۳﴾ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿۴﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿۵﴾ أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿۶﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿۷﴾﴾ [الفاتحة: 1-7]

«ቢስሚልላህ-ር-ራሕማኒ-ር-ራሒም» [ትርጉሙም፡ በአላህ ስም እጅግ በጣም ፍሩፍህ በጣም አዛኝ በሆነው] * «አልሐምዱ ሊልላሂ ረቢል ዓለሚን» (ትርጉሙም፡ ምስጋና ለዓለማት ጌታ ለአላህ የተገባው ነው) * «አር-ራሕማኒ-ር-ራሒም» (ትርጉሙም፡ እጅግ በጣም አዛኝ አዛኝ እጅግ በጣም ፍሩፍህ) * «ማሊኪ የውሚ-ድ-ዲን» (ትርጉሙም፡ የፍርድ ቀን ባለቤት) * «ኢይያከ ነዕቡዱ ወኢይያከ ነሰተዒን» (አንተን ብቻ እንገዛለን አንተንም

ብቻ እርዳታን እንለምንሃለን) * «ኢህዲና-ስ-ሲሯጦል ሙስተቂም» (ትርጉሙም: ቀጥተኛውን መንገድ ምራን) * «ሲሯጦል-ለዚን አንዳምተ ዓለይሂም ቆይሪል መቕዱቢ ዓለይሂም ወለድዲሊን» (ትርጉሙም: የእነዚያ ፀጋህን የዋልክላቸውን ሰዎች መንገድ በነዚያ የተቆጣህባቸውን እና የተሳሳቱትንም አይደሉም።) [አል_ፋቲላ: 1-7]

እንዲሁም የተወሰነ የቁርአን አንቀጾችን ማንበብ፤ ሩኩዕ (ማጎብደድ)፣ ሱጁድ (በግንባር መደፋት)፣ አላህን መማፀንና “አሊሁ አክበር” ብሎ አላህን ማላቅ፣ ሩኩዕ ላይ “ሱብላነ ረቢየል ዓዚም” በማለት ሱጁድ ላይ ደግሞ “ሱብላነ ረቢየል አዕላ” በማለት አላህን ማጥራትንም አካትታለች።

ስጋጅ ሰላትን ከማከናወኑ በፊት አስቀድሞ አካሉም ልብሱም ይሁን የሚሰግድበት ቦታ ሁሉ ከነጃሳ (ሽንትና ሰገራ መሰል) መፅዳት፤ ፊቱንና ሁለት እጆቹን በማጠብ፣ ራሱ ላይ በማበስና ከዚያም ሁለት እግሮቹንም በማጠብ በውኃ ውዱእ ማድረግ አለበት።

(በባልና ሚስት ግብረ ስጋ ግንኙነት) ጀናባ ሆኖ ከነበረ ደግሞ መላ ሰውነቱን በመታጠብ መፅዳት አለበት።

ሐ- ሰስተኛው ማእዘን: ዘካ

ለድሆች እና ለሚስኪኖች እንዲሁም ሌሎች ለሚገባቸው የሕብረተሰብ ክፍሎች ተሰጥተው ችግራቸውን ያቃልሉበት ዘንድ አላህ በሃብታሞች ላይ የደነገገው የተወሰነ የገንዘብ መጠን ነው። የገንዘቡ መጠን ከአጠቃላይ ሀብቱ ሁለት ነጥብ አምስት (2.5%) ከመቶ ነው። የሚሰጠውም ለሚገባቸው ሰዎች ነው።

ይህ ምሰሶ በህብረተሰቡ መካከል ፍቅር፣ መግባባት እና መተጋገዝን በመጨመር ገንዘብ በየሌላቸው ሰዎች ተመቻችተው በሚኖሩ ሃብታሞች የህብረተሰብ ክፍል ላይ ከሚያሰድሩት ምቀኝነትና ቂምም በመታደግ ማህበራዊ ትብብርን የሚያሰራጩ ነው። ለኢኮኖሚ እድገት እና ብልጽግና እንዲሁም ገንዘብን በተስተካከለ አኳኋን ዝውውር እንዲኖረውና ወደ ሁሉም የህብረተሰብ ክፍል ተደራሽ ይሆን ዘንድ

አይነተኛው ምክንያት ነው።ይህ ዘካ በየትኛውም የገንዘብ አይነት ማለትም በብር፣ በእንስሳ፣ በአዝርእትና ፍራፍሬ እንዲሁም በገበያ ሸቀጦችም ላይ ሁሉ እንደየ አይነቱ በተለያዩ መጠን ግዴታ ነው።

ሙ- አራተኛው ማእዘን: የረመዲንን ወር መጻም

ጾም: ከፀሃይ መውጣት ጀምሮ ፀሓይ እስከምትጠልቅበት ጊዜ ድረስ አላህን ለመገዛት በማሰብ ከምግብ፣ ከመጠጥና ከግብረሰጋ ግንኙነት መታቀብ ነው።

አላህ እንዲጻም ያዘዘበት ወር የሆነው ወርሀ ረመዲን በጨረቃ ተኮር የጊዜ አቆጣጠር (በሂጅሪ) ዘጠነኛው ወር ነው። ይህ ወር ማለት አላህ በመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ላይ ቁርአኑን ማውረድ የጀመረበት ወር ነው።

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ ۗ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۗ...﴾ [البقرة: 185]

{(እንድትጻሙ የተጻፈባችሁ) ያ በርሱ ውስጥ ለሰዎች መሪ ከቅን መንገድና (እውነትን ከውሸት) ከሚለዩም ገላጮች (አንቀጾች) ሲኾን ቁርአን የተወረደበት የረመዳን ወር ነው። ከእናንተም ወሩን ያገኘ ሰው ይጻመው።} [አል-በቀራህ: 185]

ጾም ከሚያስገኛቸው ታላላቅ ፋይዳዎች መካከል ትዕግስትን መለማመድ እንዲሁም ተቅዋን (አላህን መፍራትን) እና የልብ እምነትን ማጠናከር ይገኝበታል። ምክንያቱም ጻም በአላህና በባርደው መካከል ያለ ምስጢራዊ ቁርኝት እንደመሆኑ መጠን ማንም ሰው ሳያውቅበት ከሰዎች ተደብቆ መብላትና መጠጣት እንደሚችል እያወቀ አላህን ለመገዛትና ትእዛዙንም ከመፈፀም አኳያ መታቀብ ለአላህ ያለው ተቅዋ (ፍራቻ) እና እምነቱን እንዲጨምር ምክንያት ይሆንላታል። ስለዚህም ነው

ፆመኞች አላህ ዘንድ ያላቸው ምንዳም ከፍ ከማለቱ በተጨማሪ በጀነት ውስጥ አር-
ረያን የሚባል ልዩ በር የተመደበላቸው። በተጨማሪም የትኛውም ሙስሊም በራሱ
ፈቃድ ከወርሀ ረመዲን ውጭ በማንኛውም ወር የዓመቱን ቀናት የዒድ አል-
ፈጥርንና የዒድ አል-አድሐን ሲቀር ሊፆም ይችላል።

ሠ - አምስተኛው ማዕዘን፡- ወደ ተቀደሰው ቤት ሐጅ ማድረግ

ሐጅ ማድረግ የሚችል የትኛውም ሙስሊም በህይወት ዘመኑ አንድ ጊዜ
የመፈፀም ግዴታ ያለበት ሲሆን ከዛ በላይ የሚጨምር ከሆነ ደግሞ በውዴታው
ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿... وَ لِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا... ﴾ [آل عمران: 97]

**{ለአላህም በሰዎች ላይ ወደርሱ መሄድን በቻለ ሁሉ ላይ ቤቱን
መጎብኘት ግዴታ አለባቸው።} [አሊ-ዒምራን: 97]**

ሐጅ በሚደረግባቸው ማለትም በሂጅሪ አቆጣጠር የመጨረሻዎቹ ወራት
ሙስሊሙ በተከበረችዋ መካ ወደሚገኙ ልዩ የአምልኮ ቦታዎች የሚጓዝ ሲሆን
ሙስሊሙ መካ ከመግባቱ በፊት ልብሶቹን አወላልቆ የኢሕራም ልብሱን ይለብሳል።
ይህም እነዚያን በሞተ ጊዜ የሚለብሳቸውን ሁለት ነጫጫ ከፈኖች የሚጠቁም
አንድምታ አላቸው።

ከዚያም የተለያዩ የሐጅ ሥራዎችን ማለትም በተከበረው ካዕባ ዙርያ ጠዋፍ
ማድረግ፣ በሰፋ እና መርዋ መካከል መሮጥ፣ በአረፋ ሜዳ ላይ መቆም፣
በሙዝደሊፋ ማደር፣ ወዘተ ያከናውናል።

ሐጅ በምድር ላይ ካሉ የሙስሊሞች ስብስብ ትልቁ ሲሆን በመካከላቸውም
ወንድማማችነት፣ መተዛዘንና መመካከርን ያሰፍናል። አለባቸው አንድ አይነት፣
የአምልኮ ስርአታቸውም አንድ አይነት ነው። አንዳቸውም ከሌላው ለአላህ ካላቸው
ፍራቻ (ተቅዋ) ካልሆነ በቀር አይበላላጡም። የሐጅ ስርአት ምንዳው ታላቅ ነው።
ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-(ያለ

ጸያፍ ድርጊትና ያለ አመፅ ሐጅ ያደረገ ልክ እናቱ እንደወለደችው ቀን ከኃጢአቱ ይጠራል።)³

5- የእምነት ማዕዘናት

የእስልምና ማዕዘናት ሙስሊሙ የሚላበሳቸው ውጫዊ መገለጫዎች መሆናቸውን እና እነርሱን መተግበሩም የእስልምናን ሃይማኖት መቀበሉን የሚያመለክቱ እውነታዎች መሆናቸው ካወቅን ዘንድ ሙስሊሙ የእስልምናው ትክክለኝነት እውን ሊሆን ዘንድ ልቡ ውስጥ ሊያምንባቸው የሚገቡ “አርካኑል ኢማን” የሚባሉ ማዕዘናትም አሉ። እነኝህ ማዕዘናት ይዘታቸው በሙስሊሙ ልቦና ውስጥ በጨመሩና በተሟሉ ቁጥር በኢማን ያለውም ደረጃም እየላቀ በአላህ ሙእሚን ባርያዎች ውስጥ ለመጠቃለል ይበልጥ የተገባ እየሆነ ይሄዳል። ይህች (የሙእሚኖች) ደረጃ ታዲያ ከሙስሊሞች ደረጃ ከፍ ያለች ነች፤ ምክንያቱም የሙእሚንነት ደረጃ የደረሰ ሁሉ ሙስሊም ነውና፤ ሙስሊም የሆነ ሁሉ ግን የሙእሚንነት ደረጃ ላይ ደርሷል ማለት አይደለም።

በእርግጥ በመሰረታዊነት የኢማን መሰረቱ አለው፤ ነገር ግን በተሟላ መልኩ ላይሆን ይችላል።

የእምነት ማዕዘናት ስድስት ናቸው፡

(በአላህ፣ በመላዕክቱ፣ በመጻሕፍቱ፣ በመልክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀን ማመን እና በቀደር መልካምም ሆነ መጥፎ በሆነ (የአላህ ቅድመ ውሳኔ) ማመን ነው)።

የመጀመሪያው ማዕዘን፡- በአላህም ልታምን እና ልቦናህም አላህን በመውደድ፣ እርሱንም በማለቅ፣ እርሱ ዘንድም ራስህን የተዋረድክ መሆንህንና ተሸናፊነትህንም ልታጎላ፣ ለእርሱም ትእዛዛት ያለምንም ተጋሪ ታዘዥ በመሆን ልቦናህን ልትሞላ

³ ሐዲሁን አል-ቡኸሪ (2/164) ኪታቡል ሐጅ፡ ፈድሉ አልሓጃል ሙብሩር በሚለው ባብ ስር ዘግባውታል።

እንዲሁም እርሱን በመፍራትና እርሱም ዘንድ ያለውን በመከጀል ልቦናህ የተሞላ ሊሆን እንደሚገባው ሁሉ ማለት ነው። በዚህ ሁኔታም አላህን ከሚፈሩትና የእርሱን ቀና ጎዳና ከሚጓዙት የአላህ ባርያዎች ይሆናል።

ሁለተኛው ማዕዘን፡- በመላእክት ማመን ሲሆን እነርሱም ከብርሃን የተፈጠሩ የአላህ ባሮች መሆናቸውን፤ ከአላህ በቀር ቁጥራቸው ያማያውቅ፤ በሰማይና በምድር ያሉ ተቆጥረው የማይዘለቁ፤ አላህን በማምለክ፤ በማወደስና ከማይገባው በማጥራት (ተስቢሕ በማድረግ) ማንነት ተደርገው እንደተፈጠሩና ሌትም ቀንም ሳይሰለፍ እርሱን ተስቢሕ የሚያደርጉ መሆናቸውን ማመን ነው።

﴿... لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ [التحریم: 6]

ታላላቅን ያዘዘቸውን ነገር (በመጣስ) አያምጹም። የሚታዘዙትንም ሁሉ ይሠራሉ።} [ተሕሪም: 6]

ለእያንዳንዳቸው አላህ በእርሱ ላይ ግዴታ ያደረገበት ኃላፊነት አለባቸው። ከእነርሱም መካከል ዓርሽን ተሸካሚዎች አሉ፤ ከነርሱም ነፍስን የማውጣት ኃላፊነት የተጣለበት አለ፤ ከእነርሱም ከሰማይ የተወረደን ወሕይ (መለኮታዊ ራእይ) ይዞ የመውረድ ኃላፊነት ያለበት አለ ይሁውም ጂብሪል (የአላህ ሰላም በእርሱ ላይ ይሁን) ሲሆን ከመካከላቸው በላጭም እርሱው ነው። ከመካከላቸውም የጀነት ጠባቂና የጀሀንም ጠባቂ አሉ። ሌሎችም ደጋግ መላእክቶች አሉ። ከሰዎች መካከል ምእመናን የሆኑትንም ይወዷቸዋል፤ ለምእመናኖቹ ከአላህ መሀርታን መጠየቅንና ዲዓእ ማድረግንም ያበዛሉ።

ሦስተኛው ማዕዘን- ከአላህ በወረዱ ኪታቦች (መጽሐፍት) ማመን፡-

በዚህም ሙስሊሙ አላህ ከመልክተኞቹ በሻው ላይ ጥራት ይገባውና ከእርሱ የሆኑ ትክክለኛ መረጃንና ፍትሃዊ መመርያዎችን የያዙ ኪታቦቹን (መጽሐፍት) ያወረደ መሆኑን ያምናል። በሙሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ላይ ተውራትን፤ በዒሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ላይ ኢንጅልን፤ በዳዊድ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ላይ ዘቡርን እና በኢብራሂም (የአላህ ሰላም

በእነርሱ ላይ ይሁን) ላይ ደግሞ ሱሉፍን አውርዷል። እነዚህ የተጠቀሱት ኪታቦች (መጽሐፍት) ታዲያ መጀመርያውኑ በወረዱበት ይዘት የሚገኙ አይደሉም። እንዲሁም በነብያቶቹ መደምደሚያ ሙሐመድም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ቁርአንን ማውረዱን እንደሚያምኑ ሁሉ ማለት ነው። አላህ ተከታታይ አንቀጾች ለሃያ ሶስት አመታት ያወረደ ሲሆን ለውጥና መዛባት እንዳያገኘውም ጠብቆታል።

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾﴾ [الحجر: 9]

{እኛ ቁርአንን እኛው አወረድነው። እኛም ለእርሱ ጠባቂዎቹ ነን።} [አል-ሒጅር: 9]

አራተኛው ማዕዘን፡ በመልዕክተኞች ማመን

(በርግጥ ስለነብያቶች ቀደም ብለን በዝርዝር አውርተናል) እናም በጥቅሉ በመላው የሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ ላሉ ህዝቦች ሁሉ ሃይማኖታቸው አንድ አይነት አምላካቸውም አንድ የሆነ የሰው ዘር በሙሉ አንዱን አምላክ አላህን እንዲያመልክ፤ ከሸርክ፣ ከክህደትና አመፅም እንዲቆጠቡ በሚል መርህ ዳዕዋ የሚያደርጉ የሆኑ ነብያቶች ተልኮላቸዋል።

﴿... وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾﴾ [فاطر: 24]

{ማንኛይቱም ሕዝብ በውስጧ አስፈራሪ ያላለፈበት የለችም።} [ፋጢር: 24]

ነብያቶች አላህ መልእክቱን ለማስተላለፍ የመረጣቸው ከመሆናቸው ውጭ እንደሌሎች ሰዎች ሁሉ እነርሱም ሰዎች ናቸው።

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَءَاتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾ ﴾ [النساء: 163-165]

{እኛ ወደ ኑሕና ከርሱ በኋላ ወደ ነበሩት ነጢያት እንዳወረደን ወደ አንተም አወረደን። ወደ ኢብራሂምም፣ ወደ ኢስማኒልም፣ ወደ ኢስሐቅም፣ ወደ ያዕቆብም፣ ወደ ነገዶቹም፣ ወደ ዒሳም፣ ወደ አዩብም፣ ወደ ዩኑስም፣ ወደ ሃሩንና፣ ወደ ሱሊማንም አወረደን። ለዳዊድም ዘቡርን ሰጠነው። * ከዚህም በፊት በአንተ ላይ በእርግጥ የተረክናቸውን መልክተኞች ባንተ ላይም ያልተረክናቸውን መልክተኞች (እንደላክን ላክንህ)። አላህም ሙሴን ማነጋገርን አነጋገረው። * ከመልክተኞቹ በኋላ ለሰዎች በአላህ ላይ አስረጅ እንዳይኖር አብሳሪዎችና አስፈራሪዎች የኾኑን መልክተኞች (ላክን)። አላህም አሸናፊ ጥበበኛ ነው።} [ኒሳ: 163-165]

ሙስሊሞች በሁሉም ነብያቶች ያምናሉ፤ ይወዷቸዋልም፤ ለሁሉም ደጋፊያቸውም ናቸው፤ በመካከላቸውም ልዩነትን አይፈጥሩም። በመሆኑም ከመነብያቶቹ በአንዳቸው እንኳ የካደ ወይም የዘለፋቸው አልያም ክብራቸውን ያጎደፈ ወይም ደግሞ አስቸጋሪ ሆኖ የተገኘ ሁሉ በሁሉም እንደካደ ነው።

ከመካከላቸውም በላጩና አላህ ዘንድም በማዕረግ ታላቁ የነብያት መደምደሚያ የሆኑት ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ናቸው።

አምስተኛው ማዕዘን፡ በመጨረሻው ቀን ማመን

አላህም ባሮቹን ከመቃብራቸው እንደሚቀሰቅሳቸው ሁሉንም በእለተ ትንሣኤ በቅርቢቱ ሕይወት ለሠሩት ሥራ ሊተሳሰባቸውም እንደሚሰበስባቸው ማመን ነው።

﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ^ط وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ [إبراهيم: 48]

{ምድር በሌላ ምድር የምትለወጥበትን ሰማያትም (እንደዚሁ) አንድ አሸናፊ ለኾነው አላህም (ፍጡራን ሁሉ) የሚገለጹበት ቀን (አስታውሱ)።} [ኢብራሂም: 48]

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكُوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ ﴿٤﴾ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾﴾ [الانفطار: 1-5]

{ሰማይ በተሰነጠቀች ጊዜ፤ * ከዋክብትም ተበታትነው በወደቁ ጊዜ፤ * ባሕሮችም በተከፈቱና በተደበለለቁ ጊዜ፤ * መቃብሮችም በተገለበበጡና (ሙታን) በተነሱ ጊዜ፤ * ማንኛይቱም ነፍስ ያስቀደመችውንና ያቆየችውን ታውቃለች።} [አል-ኢንፊጢር: 1-5]

﴿أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْتَهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظْمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِّنْهُ تُوقَدُونَ ﴿٨٠﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾﴾ [يس: 77-83]

{ሰውየው እኛ ከፍቶች ጠብታ የፈጠረው መኾናችን አለውቀምን? ወዲያውም እርሱ (ትንሣኤን በመካድ) ግልጽ ተከራካሪ ይኾናልን? * ለእኛም ምሳሌን አደረገልን። መፈጠሩንም ረሳ። «አጥንቶችን እነርሱ የበሰበሱ ሲኾኑ ሕያው የሚያደርጋቸው ማነው?» አለ። * «ያ በመጀመሪያ ጊዜ (ከኢምንት) ያስገኛት ሕያው ያደርጋታል። እርሱም በፍጡሩ ሁሉ (ኹኔታ) ዐዋቂ ነው» በለው። * ያ ለእናንተ በእርጥብ ዛፍ እሳትን ያደረገላችሁ ነው። ወዲያውኑም እናንተ ከእርሱ ታቀጣጥላላችሁ። * ያ ሰማያትንና ምድርን የፈጠረ ብጤያቸውን በመፍጠር ላይ ቻይ አይደለምን? ነው እንጅ። እርሱም በብዙ ፈጣሪው ዐዋቂው ነው። * ነገሩም አንዳችን በሻ ጊዜ ኹን ማለት ነው። ወዲያው ይኾናልም። * ያ የነገሩ ሁሉ ስልጣን በእጁ የኾነው ጌታ ጥራት ይገባው። ወደእርሱም ትመለሳላችሁ።} [ያሲን: 77-83]

﴿وَنَضْعُ الْمَوَازِينِ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ حَرْدَلٍ آتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَسِيبِينَ ﴿٤٧﴾﴾ [الأنبياء: 47]

{በትንሣኤም ቀን ትክክለኛ ሚዛኖችን እናቆማለን። ማንኛድቱም ነፍስ ምንምም አትበደልም። (ሠራው) የሰናፍጭ ቅንጣት ያክል ቢኾንም እርሷን እናመጣታለን። ተቆጣጣሪዎችም በኛ በቃ።} [አል-አንቢያ፡ 47]

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾﴾ [الزلزلة: 7-8]

{የብናኝ ክብደት ያክልም መልካምን የሠራ ሰው ያገኘዋል። * የብናኝ ክብደት ያክልም ክፉን የሠራ ሰው ያገኘዋል።} [አዝ-ዘልዘላህ: 7-8]

የጀሀንም ደጀች በእርሱ ላይ የአላህ ቁጥና ጥላቻ ላለበት ለአሳማሚ ቅጣቱም የተገባ ለሆነ ሰው የሚከፈቱ ሲሆን የጀነት በሮችም በጎ ሰሪ ለሆኑ ምእመናን ይከፈታሉ።

﴿لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾﴾ [الأنبياء: 103]

{መላእክትም ይህ ያ ትቀጠሩ የነበራችሁት ቀናችሁ ነው፤ እያሉ ይቀበሏቸዋል።} [አልአንቢያ፡ 103]

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾ وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلِّمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَّهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾ وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ ۖ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ [الزمر: 71-75]

{እነዚያ የካዱትም የተከፋፈሉ ጭፍሮች ኾነው ወደ ገሀነም ይንነዳሉ። በመጧትም ጊዜ ደጃፎችዎ ይከፈታሉ። ዘበኞችዎም «ከእናንተ የኾኑ መልክተኞች የጌታችሁን አንቀጾች በናንተ ላይ የሚያነቡላችሁ የዚህንም ቀን መገናኘት የሚያስጠነቅቁችሁ አልመጡዎ ችሁምን?» ይሏቸዋል። «የለም መጥተውናል፤ ግን የቅጣቲቱ ቃል በከተዳዎች ላይ ተረጋገጠች» ይላሉ። * እነዚያም ጌታቸውን የፈሩት የተከፋፈሉ ጭፍሮች ኾነው ወደ ገነት ይንነዳሉ። በመጧትም ጊዜ ደጃፎችዎ የተከፈቱ ሲኾኑ ዘበኞችዎም ለእነርሱ «ሰላም በናንተ ላይ ይኾን። ተዋባችሁ። ዘውታሪዎች ኾናችሁ ግቧት» በሏቸው ጊዜ (ይገቧታል)። * «ምስጋና ለአላህ ለዚያ ተስፋ ቃሉን ለሞላልን። የገነትን ምድር በምንሻው ስፍራ የምንሰፍር ስንኾን ላወረሰን ይገባው» ይላሉም። የሠሪዎችም ምንዳ ምን ያምር!} [ዙመር: 71-75]

ይህች ጅነት፤ ዓይን ያለዋውን፣ ጅሮ ያልሰማውን፣ በሰው ልብ ውል ብሎ የማያውቅን ፀጋ ያለባት ነች።

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءِ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾ أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهِء تَكْذِبُونَ ﴿٢٠﴾﴾ [السجدة:

[20-17

{ይሠሩትም በነበሩት ለመመንዳት ከዓይኖች መርጊያ ለእነርሱ የተደበቀላቸውን (ጸጋ) ማንኛይቱም ነፍስ አታውቅም። * አማኝ የሆነ ሰው አመጸኛ እንደ ሆነ ሰው ነው? አይስተካከሉም። * እነዚያ ያመኑና መልካሞችን የሰሩማ ለእነርሱ ይሠሩት በነበሩት ምክንያት መስተንግዶ ሲሆኑ መኖሪያ ገነቶች አሏቸው። * እነዚያ ያመዱትማ፤ መኖሪያቸው እሳት ናት። ከእርሷ መውጣትን በፈለጉ ቁጥር በእርሷ ውስጥ ይመለሳሉ። ለእነርሱም «ያንን በእርሱ ታስተባብሉበት የነበራችሁትን የእሳት ቅጣት ቅመሱ» ይባላሉ።} [ሰጅዳህ: 17-20]

﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ ۗ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ [محمد: 15]

{የዚያች ጥንቁቆች ተስፋ የተሰጧት ገነት ምስል በውስጧ ሺታው ከማይለውጥ ውሃ ወንዞች፣ ጣዕሙ ከማይለውጥ ወተትም ወንዞች፣ ለጠጪዎች ሁሉ ጥፋጭ ከኾነች የወይን ጠጅም ወንዞች ከተነጠረ ማርም ወንዞች አልሉባት። ለእነርሱም በውስጧ ከፍሬዎች ሁሉ (በያይነቱ) ከጌታቸው ምሕረትም አልላቸው። (በዚች ገነት ውስጥ ዘውታሪ የኾነ ሰው) እርሱ በእሳት ውስጥ ዘውታሪ እንደኾነ ሰው፣ ሞቃትንም ውሃ እንደተጋቱ፣ አንጀቶቻቸውንም ወዲያውኑ እንደቆራረጠው ነውን? (አይደለም)።} [ሙሐመድ: 15]

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾ فَلَكَihِينَ بِمَا عَمِلْتُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَلَهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾ كُلُوا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ ﴿٢٠﴾ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢١﴾﴾ [الطور: 17-20]

{አላህን ፈረዎቹ በእርግጥ በገነቶችና በጸጋ ውስጥ ናቸው። * ጌታቸው በሰጣቸው ጸጋ ተደሳቾች ኾነው (በገነት ውስጥ ናቸው) ። የገሀነምንም ስቃይ ጌታቸው ጠበቃቸው። * «ትሠሩት በነበራችሁት ምክንያት ተደሳቾች ኾናችሁ ብሉ፤ ጠጡም፤» (ይባላሉ)። * በተደረደሩ አልጋዎች ላይ ተደጋፊዎች ኾነው (በገነት

ይኖራሉ) ። ዓይናማዎች በኾኑ ነጮጭ ሴቶችም እናጠናዳቸዋለን።
} [ጡር: 17-20]

አላህ ሁላችንንም የጀነት ሰዎች ያድርገን።

ስድስተኛው ማዕዘን: መልካምም ሆነ መጥፎ በአላህ ቀደር (ቅድመ ውሳኔ) መሆኑን ማመን

እያንዳንዱ የዓለም እንቅስቃሴ በጠቃላይ ልዕላ ኃያል በሆነው አላህ የተጻፈ ውሳኔ ነው።

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ دَلِيلَكَ عَلَىٰ اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [الحديد: 22]

{በምድርም በነፍሶቻችሁም መከራ (ማንንም) አትነካም ሳንፈጥራት በፊት በመጽሐፍ የተመዘገቡት ብትኾን እንጅ። ይህ በአላህ ላይ ገር ነው።} [አልሐዲድ: 22]

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: 49]

{እኛ ሁሉን ነገር በልክ ፈጠርነው።} [አል ቀመር: 49]

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَىٰ اللَّهِ

يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾ [الحج: 70]

{አላህ በሰማይና በምድር ውስጥ ያለን ሁሉ በእርግጥ የሚያውቅ መኾኑን አታውቅምን ይህ በመጽሐፍ ውስጥ (የተመዘገበ) ነው። ይህ በአላህ ላይ ገር ነው።} [አልሐጅ: 70]

እነኝህን ስድስቱ ማእዘናት አሟልቶ በትትክል ያመነባቸው ማንኛውም ሰው ሙእሚን ከሆኑ የአላህ ባሮች ይመደባል። ፍጥራቱ ታዲያ በእምነት ደረጃ አንድ ከሌለው ይለያያሉ። ከደረጃዎች ሁሉ ከፍተኛው የእምነት ደረጃ የኢሕሳን ደረጃ ሲሆን ይኸውም “አላህን አንተ ባታየው እንኳ እሱ ያይሀልና ልክ እንደምታየው ሆነህ ልታመልከው” ወደምትችልበት ደረጃ መድረስ ነው። እነዚህ በጀነት ውስጥ በፈርደውስ ካሉ ደረጃዎች ታላላቆቹን ደረጃዎች በመጎናፀፍ የስኬት ባለቤት የሆኑ የፍጥረታቱ ምርጫዎች ናቸው።⁴

6- የእስልምና አስተምህሮቶች እና ስነ-ምግባር

U - ትእዛዞች

እነዚህ እስልምና የሙስሊሙን ማህበረሰብ ስነ-ምግባር ስርአት ከማስያዝ አኳያ ሊጠቀሱ ከሚችሉ አስተምህሮቶች ጥቂቶቹን አጠር ባለ መልኩ ተውጣጥተው የሚገለጹት ናቸው። እነዚህ ስነ ምግባሮች የተውጣጡትም ቁንጮ ከሆኑት ሁለቱ የእስልምና አስተምህሮት ምንጮች ማለትም ከአላህ ኪታብ (ቁርአን) እና ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሓዲሶች ነው።

⁴ አል-ቡካሪ 4777 ዘግበውታል።

አንደኛ፡ በንግግር እውነትኝነት፡-

እስልምና ሙስሊም የሆኑ ተከታዮቹን በንግግራቸው እውነተኛነት እንዲሆኑ ግዴታ አድርጎባቸዋል። በምንም አይነት ሁኔታ እውነተኛ ከመሆን እንዳይወገዱም ከእነርሱው ጋር የተቆራኘ መገለጫ አድርጎታል። እንዲሁም ከውሸት ደግሞ እጅጉን ከልክሏቸዋል፤ በመጠቀም አገላለፅና በተብራራ መልኩም ከውሸት ያስጠነቅቃቸዋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّٰدِقِينَ﴾ [التوبة: 119]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ፍሩ፤ ከእውነተኞቹም ጋር ሹኑ።} [አት-ተውባህ: 119]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "እናንተ ሰዎች) እውነተኝነት ላይ አደራችሁን! ምክንያቱም እውነተኝነት ወደ መልካምነት ይመራል፤ መልካምነት ደግሞ ወደ ጀነት ይመራል። እናም አንዳችሁ እኮ እውነተኛ በመሆንና እውነትን በመምረጥ ላይ ከቀጠለ አላህ ዘንድ እውነተኛ ተብሎ ይመዘገባል። ውሸትን ተጠንቀቁ! ምክንያቱም ውሸታምነት ወደ አመፀኝነት ይመራል፤ አመፀኝነት ደግሞ ወደ ጀሀም ይመራል። እናም አንዳችሁ እኮ ውሸታም በመሆንና ውሸትንም በመምረጥ ከቀጠለ አላህ ዘንድ ውሸታም ተብሎ ይመዘገባል።"⁵

ውሸት ከሙእሚን ባህሪያት መካከል አይደለም። ይልቁንም ከሙናፊቅ(7) ባህሪያት መካከል ነው። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው

⁵ አል-ቡካሪይ (6094) እና ሙስሊም (2607) ዘግበውታል።

ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "የሙናፊቅ ምልክቱ ሶስት ነው፤ ሲናገር ይዋሻል፤ ቃል ሲገባ ቃሉን ያፈርሳል፤ ሲታመን ይክዳል።"^{6*7}

ለዚህም ነው ከመካከላቸው አንዱ "በአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዘመን መዋሻት የሚባልን ነገር አናውቀውም ነበር" እስኪል ድረስ የተከበሩ ሶላሶች በእውነተኛነት ላይ ጥብቅ አቋም የነበራቸው።

ሁለተኛ፡ አደራን መወጣት፣ ቃል ኪዳኖችን መሙላት እና በሰዎች መካከል ፍትህን ማስፈን

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ... ﴾ [النساء: 58]

{አላህ አደራዎችን ወደ ባለቤቶቻቸው እንድታደርሱ ያዘኝኋል። በሰዎችም መካከል በፈረዳችሁ ጊዜ በትክክል እንድትፈርዱ (ያዘኝኋል)።} [ኒሳ: 58]

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲህም ይላል፡-

---

⁶ ሙናፊቅ ሙስሊም መስሎ የሚታይ ሰው ቢሆንም ነገርግን በእውነታው እና በልባዊ እምነቱ በእስልምና ሀይማኖት የሚያምን አማኝ አይደለም።

⁷ ሐዲሱ አል-ቡኸሪይ (1/15) ላይ፡ ኪታቡል ኢማን፡ ዓላማቱል ሙናፊቅ በሚል ባብ ስር ዘግበውታል።

﴿... وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ
الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾﴾ [الإسراء: 34-35]

{በኪዳናችሁም ሙሉ። ኪዳን የሚጠየቁበት ነውና። *
በሰፈራችሁም ጊዜ ስፍርን ሙሉ። በትክክለኛው ሚዛንም መዝኑ።
ይህ መልካም ነገር ነው። መጨረሻውም ያማረ ነው።}
[አልኢስራእ: 34-35]

ምእመናኑንም እንዲህ በማለት አወድሷቸዋል፡-

﴿الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾﴾ [الرعد: 20]

{እነዚያ በአላህ ቃል ኪዳን የሚሞሉ የጠበቀውንም ኪዳን
የማያፈርሱ ናቸው።} [አር-ራዕድ: 20]

ሦስተኛ፡ ትሕትና እና አለመከራራት፡-

ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እጅግ በጣም ትሁት
ከሆኑ ሰዎች መካከል አንዱ የነበሩ ሲሆን ከሰላማቸው መካከል እንደ አንዱ ሆነው
የሚቀመጡ፤ መጡ ተብለው ሰዎች እንዲቆሙላቸው እንኳ የሚጠሉ ነበሩ።
ሙስሊሞችንም ትሁት እንዲሆኑ እንዲህ በማለት አዘዋቸዋል፡- (አላህ አንዱ
በሌላው ላይ እንዳይኮራበትና አንዱ በሌላው ላይ ድንበርን እንዳያልፍበት እርስ
በእርሳችሁ እንድተናነሱ ወሕይ (ራእይ) አውርዶልኛል⁸።)

⁸ ሐዲሱን በሙስሊም (17/200) ኪታቡል ጀናህ፡ የጀነት ሰዎች
የሚታወቁባቸው ባህሪያት በሚል ባብ ስር ዘግበውታል።

አራተኛ፡ ልግስና፣ ቸርነት እና በበጎ አድራጎች ጉዳዮች ላይ ገንዘብን ማውጣት፡-

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿...وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤَفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ [البقرة: 272]

{ከገንዘብም የምትለግሱት (ምንዳው) ለነፍሶቻችሁ ነው። የአላህንም ፊት (ውዴታውን) ለመፈለግ እንጂ አትለግሱም። ከገንዘብም የምትለግሱት ሁሉ (ምንዳው) ወደናንተ ይሞላል። እናንተም አትበደሉም።} [አልበቀራህ፡ 272]

አላህ ምእመናንን እንዲህ ሲል አሞግሷቸዋል፡-

﴿وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ [الإنسان: 8]

{ምግብንም ከመውደዳቸው ጋር ለድኻ፣ ለየቲምም፣ ለምርኮኛም ለእስረኛም ያበላሉ።} [አልኢንሳን፡ 8]

ልግስና እና ቸርነት የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እና የእርሳቸውን ፈለግ የተከተሉ ምእመናን ባህሪ ናቸው። በዚህ ረገድ ምንም ገንዘብ ቢኖራቸው ለበጎ አድራጎች ከማዋል አይሰስቱም ነበር። ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ባልደረቦች አንዱ ጃቢር (አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸው) ስለሰላቸው እንዲህ ብለዋል፡-"የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ምንም ነገር ተጠይቀው እምቢ ብለው አያውቁም።"**እንግዳ ማክበርን በማስመልከትም እንዲህ ሲሉ አነሳስተዋል፡-{"በአላህና በመጪረሻው ቀን ያመነ ጎረቤቱን አያስችግር፤ በአላህና**

በመጨረሻው ቀን ያመነ እንግዳውን ያክብር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን መልካምን ይናገር አሊያም ዝም ይበል።⁹

አምስተኛ፡ ትዕግስት እና ችግርን መቋቋም፡

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿... وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ ۖ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ [نفسان: 17]

{በሚያገኝህም መከራ ላይ ታገስ። ይህ በምር ከሚያዙ ነገሮች ነው።} [ሉቅማን: 17]

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ [البقرة: 153]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በመታገስና በሰላት ተረዱ። አላህ (በእርዳታው) ከታገሽ ጋር ነውና።} [አልበቀራህ: 153]

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿... وَلَنَجْزِيَنَّهُ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [النحل: 96]

{እነዚያንም የታገሱትን ይሠሩት በነበሩት በመልካሙ ምንዳቸውን እንመነዳቸዋለን።} [ነሐል: 96]

ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እጅጉን ታገሽ እና ችግርን የሚቋቋሙ እንዲሁም የማይበቀሉ ነበሩ። ህዝባቸውን ወደ እስልምና ሲጣሩ

⁹ አል ቡኸሪ (6138) እና ሙስሊም (47) ዘግበውታል።

ህዝባቸው ግን እስኪደሙ ድረስ ደብድበዋቸዋል። እርሳቸው ግን የፊታቸውን ደም እያበሱ እንዲህ ነበር ያሉት፡-(አላህ ሆይ! ህዝቦቼ ባለማወቃቸው ነውና ይቅር በላቸው።)¹⁰

ስድስተኛ፡ ሓያእ (አይናፋርነት)፡-

ሙስሊሙ ጥብቅ እና አይናፋር ነው። አይናፋርነትም ከእምነት ቅርንጫፎች አንዱ ሲሆን ሙስሊምን ለመልካም ባህሪያት ሁሉ ያነሳሳዋል፤ ለሓያእ ባለቤትም በቃልም ሆነ በተግባር ከብልግና እና ጸያፍ ነገሮች ያቅበዋል። በርግጥ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-

"ሓያእ ይዞ የሚመጣው ኸይርን (መልካምን) ብቻ ነው።"¹¹

ሰባተኛ፡ ለወላጆች በጎ መዋል፡-

ወላጅን ማክበር፤ ለነርሱ በጎን መዋል፤ በመልካም ሁኔታ መኗኗር እና የመዋረድ ክንፍን ለእነርሱ ዝቅ ማድረግ በእስልምና ሀይማኖት ውስጥ ካሉ መሰረታዊ ግዴታዎች መካከል ናቸው። ወላጆች ወይንም አንዳቸው እርጅና ሲጨጨፍቸው እና የልጃቸውንም ይበልጥ ፈላጊ ሲሆኑ ደግሞ ይህ ግዴታ ይበልጥ አፅንኦት የተሰጠው ይሆናል። በእርግጥም የላቀው አላህ በታላቁ ኪታቡ (በቁርአን) ለእነርሱ በጎ መዋልን አዟል እንዲሁም የነርሱን ሓቅ ታላቅነትንም አፅንኦት ሰጥቶታል። ጥራት ይገባውና እንዲህ ብሏል፡-

---

¹⁰ ሐዲሱን አል-ቡኸሪይ ኪታቡል ሙርተዲን በሚለው (5ኛው) ስር (9/20) ዘግቧል።

¹¹ ሐዲሱን አል-ቡኸሪይ ኪታቡል አደብ፡ አልሓያእ በሚለው ባብ ስር (8/35) ዘግቧል።

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَأَخْفِصْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ ﴾ [الإسراء: 23-24]

{ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ:- እርሱን እንጂ ሌላን አትገዙ። በወላጆቻችሁም መልካምን ሥሩ። በአንተ ዘንድ ኾነው አንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው። አትገለምጣቸውም። ለእነርሱም መልካምን ቃል ተናገራቸው። * ለሁለቱም ከእዝነትህ የመዋረድን ክንፍ ዝቅ አድርግላቸው። «ጌታዬ ሆይ! በሕፃንነቴ (በርጎራኔ) እንዳሳደጉኝ እዘንልላቸውም» በል።} [አልኢስራኦ: 23-24]

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲህ ብሏል:-

﴿... أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾﴾ [لقمان: 14]

{ሰውንም በወላጆቹ (በጎ እንዲያደርግ) በጥብቅ አዘዝነው። እናቱ ከድካም በላይ በሆነ ድካም አረገዘችው። ጡት መጣያውም በሁለት ዓመት ውስጥ ነው። ለእኔም ለወላጆችህም አመስግን በማለት (አዘዝነው)። መመለሻው ወደኔ ነው።} [ሉቅማን:14]

አንድ ሰው ነቢዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ሲል ጠየቃቸው:- **“መልካም መስተጋብሬ ይበልጥ የሚገባው ማን ነው?” አላቸው። (“እናትህ” አሉት፤ “ከዚያስ ማን?” አለ፤**

“እናትህ” አሉት፤ “ከዚያስ ማን?” አለ፤ “እናትህ” አሉት፤ “ከዚያስ ማን?” ሲላቸው “አባትህ” በማለት መለሱለት።¹²

ስለዚህም እስልምና እያንዳንዱን ሙስሊም አላህን በማመፅ ጉዳይ ላይ ካልሆነ በቀር ወላጆቹን ያዘዙትን ነገር ሁሉ እንዲታዘዝ ግዴታ አድርጓል። አላህን በማመፅ ጉዳይ ላይ ሲሆን ግን ፈጣሪን በማመፅ ላይ ፍጡርን መታዘዝ የሚባል ነገር የለም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:

﴿وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ ۖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۖ وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۖ وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ ۚ إِلَىٰ نَسْتَبِيئُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾﴾

[لقمان: 15]

{ለአንተ በእርሱ ዕውቀት የሌለህን ነገር በእኔ እንድታጋራ ቢታገሉህም አትታዘዙቸው። በቅርቢቱም ዓለም፤ በመልካም ሥራ ተወዳጃቸው።} [ሉቅማን: 15]

እነሱን ማክበር፣ የመተናኛ ክንፉን ለነርሱ ዝቅ ማድረግ፣ በቃልም በተግባርም አክብሮት መስጠት እንዲሁም መመገብ፣ ማልበስ፣ ሲታመሙ ማሳከም፣ ችግር እንዳያገኛቸው በተቻለ አቅም መጣር በመሳሰሉት ፅድቅ ነገሮችም ሁሉ ለነርሱ በጎ መዋልም ግዴታ ተደርጓል። ለእነርሱ ዱዓእ ማድረግ፣ መሀርታን መለመን፣ ቃል የገባንላቸውን መፈፀምና ጓደኞቻቸውን እንኳ ማክበርም ለነርሱ በጎ መዋል ውስጥ የሚካተቱ ግዴታዎች ናቸው።

---

¹² ሐዲሱን አል-ቡኸሪ ኪታቡል አደብ መን አሐቁናሲ ቢሑስኒ ሱሕባህ በሚል ባብ ስር(8/2) ተዘግቧል።

ስምንተኛ፡ ከሌሎች ጋር መልካም ስነምግባር

ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-
(ከሙእሚናቸው መካከል ይበልጥ ኢማናቸው የተሟሉት በመልካም ሥነ-ምግባር በልጠው የተገኙት ናቸው።)¹³

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-
"ከናንተ መካከል እኔ ዘንድ በጣም የተወደዳችሁትና በቂያማ ቀንም ለእኔ ይበልጥ ቅርብ የሆነ ደረጃ ያላችሁ ከእናንተ በሥነ ምግባር በላጭ የሆናችሁት ናችሁ።"¹⁴

አላህ ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ሲል ገልጿቸዋል፡-

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾﴾ [القلم: 4]

{አንተም በታላቅ ጠባይ ላይ ነህ።} [አል-ቀለም: 4]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-
(እኔ የተላክሁት መልካም ስነምግባርን ላሟላ ነው።)

¹³ ሐዲሱን አቡ ዳውድ በኪታቡ ሱና፣ አድደሊሉ ዓላ ዚያደቲ ወንቅሷን በሚል ባብ ስር (5/6) እንዲሁም ቲርሚዚይ ኪታቡ ረዲዓህ፣ ማጃኦ ፊ ሓቂል መርከቲ ዓላ ዘውጂሃ በሚል ባብ ስር (3/457) ዘግበውታል፤ ቲርሚዚይ ሐዲሱን ሓሰኑን ሶሊክ ብለውታል፤ አልባኒይ የሰጡትን ደረጃ ለማየት ደግሞ ሶሊክ አቢ ዳውድ (3/886) መመልከት ይቻላል።

¹⁴ ሐዲሱን ቡኸሪይ ኪታቡል መናቂብ፡ ሲፈቱን ነቢይ ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም በሚል ባብ ስር (4/230) በሌላ የቃል አጠቃቀም ዘግበውታል።

15 ስለዚህም እያንዳንዱ ሙስሊም ከላይ እንደገለጸው ከወላጆቹ ጋር ባለው መስተጋብሩ መልካም ባህሪን መላበስና መልካም ሊሆንላቸውም ይገባል። ልክ ወላጆችም ከልጆቻቸው ጋር በመልካም ስነምግባር በማነፅ፣ የእስልምና አስተምህሮትንም በማስተማር እንዲሁም በዱንያም ይሁን በአኼራቸው ከሚጎዳቸው ነገርም ሁሉ እያስጠነቀቀ እንዲሁም ከገንዘቡም ሳይሰስትባቸው ራሳቸውን እስኪችሉና የራሳቸው የገቢ ምንጭም እስኪያመቻቹ ድረስ እየለገሰ ማሳደግ እንዳለበት ሁሉ ማለት ነው። በተመሳሳይ መልኩ ከሚስቱ፣ ከወንድሞቹ፣ ከእህቶቹ፣ ከዘመዶቹ፣ ከጎረቤቶቹና ከሁሉም ሰዎች ጋርም መልካም ባህሪ ያለው ለራሱ የሚወደውን ለወንድሞቹ የሚወድ ሊሆን ይገባል። ዝምድናውንም ጉርብትናውንም እየቀጠለ፣ ታላቆቹንም እያከበረ ለታናሾቹም እየራራ፣ ችግርተኞችንም እያፀናና ተከታዩን የአላህ ቃል ከመፈፀም አኳያ ጥሩ ስነምግባርን ይላበስ፡-

﴿... وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ﴾
 [النساء: 36] ﴿...﴾

{በወላጆችና በቅርብ ዝምድና ባለቤትም፣ በየቲሞችም፣ በምስኪኖችም፣ በቅርብ ጎረቤትም፣ በሩቅ ጎረቤትም፣ በጎን ባልደረባም፣ በመንገደኛም መልካምን (ሥሩ)} [አን-ኒሳእ: 36]

15 ሐዲሱን ኢማሙ አህመድ በአል-ሙስናድ (17/80) የዘገበው ሲሆን አህመድ ሻኪርም ኢስናዱ ሶሊኩ ነው ብለዋል፤ ቡኻሪይም በአል-አዳብ ፣ አል-በይሃቂይ ደግሞ በሹዑብ አል- ኢማን፣ እንዲሁም አል-ሀኪም በአል-ሙስተድረክ ላይ ዘግበውታል።

እንዲሁም ተከታዩን ዩኒቢዩን (ዮአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ቃልም ከመፈጸም አኳያ፡(በአላህና በመጫረሻው ቀን የሚያምን ጎረቤቱን አያስቸግር።)¹⁶

ዘጠነኛ፡ ተበዳይን ለመደገፍ፣ ሓቅን ወደ ባለቤቱ ከመመለስ እና ፍትህ ከማስፈን አኳያ በአላህ መንገድ ጃሃድ ማድረግ

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقْتُلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾﴾

[البقرة: 190]

{እነዚያንም የሚጋደሉዎቻችሁን (ከሓዲዎች) በአላህ መንገድ ተጋደሉ። ወሰንንም አትለፉ፤ አላህ ወሰን አላፈዎን አይወድምና።}
[አልበቀራህ: 190]

ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾﴾ [النساء: 75]

{በአላህ መንገድና ከወንዶች ከሴቶችና ከልጆችም የኾኑትን ደካሞች እነዚያን፡- «ጌታችን ሆይ! ከዚች ባለቤቶቻቸው በዳይ

¹⁶ ሐዲሱን ቡኸሪይ በኪታቡል አዳብ፡ መን ካነ ዩኒቨርሲቲ ቢላሂ ወል የውሚል አኪር ፈላ ዩኒቨርሲቲ ጃረሁ በሚል ባብ ስር (8/13) ዘግባውታል።

ከኾኑት ከተማ አውጣን ከአንተም ዘንድ ለእኛ አሳዳሪን አድርግልን ከአንተ ዘንድም ለእኛ ረዳትን አድርግልን» የሚሉትን (ለማዳን) የማትጋደሉት ለእናንተ ምን አላችሁ? [አንኒሳእ: 75]

የኢስላማዊ ጂሃድ አላማ እውነትን ማግኘት፣ ፍትህን በሰዎች መካከል ማስፈን፣ ሰዎችን የሚጨቁኑ እና የሚያሰቃዩ ሰዎችን መዋጋት እና አላህን ከማምለክ እና የእስልምናን ሀይማኖት እንዳይቀበሉ ማድረግ ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ሰዎችን ማስገደድ የሚለውን ሃሳብ ውድቅ ያደርጋል። በግዳጅ ወደ እስልምና ሀይማኖት ስለ መግባት ኃያሉ አምላክ እንዲህ ብሏል፡-

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ...﴾ [البقرة: 256]

[በሃይማኖት ማስገደድ የለም።] [አልበቀራህ: 256]

በጦርነት ጊዜ አንድ ሙስሊም፡- ሴትን፣ ትንሽ ልጅን ወይም ሽማግሌን መግደል አይፈቀድለትም፤ ይልቁንም ፍትሃዊ ያልሆኑ ተዋጊዎችን ይዋጋል።

በአላህም መንገድ የተገደለ ሁሉ ሰማዕት ነውና በአላህ ዘንድ ማዕረግ፣ ምንዳና ምንዳ አለው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرَزَقُونَ﴾ [فَرِحِينَ
 بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ
 عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ [آل عمران: 169-170]

{እነዚያን በአላህ መንገድ የተገደሉትን ሙታን አድርገህ አትገምታቸው። በእርግጥ እነርሱ እንታቸው ዘንድ ሕያዋን ናቸው፤ ይመገባሉ። * አላህ ከቸሮታው በሰጣቸው ነገር ተደሳቸች ሲኾኑ (ይመገባሉ)። በነዚያም ከኋላቸው ገና በእነርሱ

ባልተከተሉት በእነርሱ ላይ ፍርሃት ባለመኖሩና እነርሱም የማያዝኑ በመኾናቸው ይደሰታሉ።} [አሊ-ዲምራን 169-170]

አስረኛ፡ ዱዓእ፣ ዚክር እና ቁርኣን መቅራት፡-

የአንድ አማኝ እምነት በጨመረ ቁጥር ከላቀው አላህ ጋር ያለው ቁርኝት፣ እርሱን መማፀኑ እና በዚህ ዓለም ጉዳዩን እንዲያሟላለት፣ በአኼራው ደግሞ ኃጢአትና ክፋቶቹንም ይቅር እንዲልለት ብሎም ደረጃው ከፍ እንዲልለት በእርሱ ፊት ያለው መተናነስ ይጨምራል። አላህ ጠያቂ ሁሉ ቢጠይቀው የሚወድ ቸር አምላክ ነው። ጥራት ይገባውና እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ... ﴾ [البقرة: 186]

{ባሮቼም ከእኔ በጠየቁህ ጊዜ (እንዲህ በላቸው) ፡- እኔ ቅርብ ነኝ። የለማኝን ጸሎት በለመነኝ ጊዜ እቀበለዋለሁ።} [አልበቀራህ፡ 186]

አላህ ለባሪያው የሚበጀውን ዱዓእ ይቀበለዋል፤ ብሎም ስለለመነውም መልካም ምንዳንም ይቸረዋል። እንደዚሁ ከምእመናን ባህሪያት መካከል ሌትም ቀንም በድብቅም ይሁን በግልጽ ደጋግሞ የላቀው አላህን የሚያወድስ መሆኑ ነው። ስለዚህም በተለያዩ የውዳሴና ማላቅ አይነት አላህን ያወድሰዋል ያልቀዋልም፤ ለምሳሌ በሚከተለው አኳኝ፡- ሱብላኒሏህ (ጥራት ለአላህ ይገባው)፣ አልሐምዱሊላህ (ምስጋና ለአላህ ይገባው)፣ ላኢላሃ ኢሊሏህ (ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም)፣ አሏሁ አክበር (አላህ ታላቅ ነው) እና ሌሎችም የላቀው አላህ እንዲወሰባቸው የተደነገጉ የውዳሴ አይነቶች ሁሉ አላህን ማወደስና ማላቅ የሙእሚን ባህሪይ ነው። ለዚህም የላቀው አላህ ከፍ ያለ አጅርንና ታላቅ ምንዳን አዘጋጅቷል። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- “መፈሪዶች” ቀድመው ሄዱ” አሉ “ያረሱለሏህ! “መፈሪዶች” እነማን ናቸው? በማለት ሰላቦች ሲጠይቋቸው እሳቸውም “አላህን አብዝተው የሚያወሱ

ወንዶችና አብዝተው የሚያወሱ ሴቶች ናቸው” በማለት መለሱላቸው።¹⁷አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲህም ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٥١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٥٢﴾﴾ [الأحزاب:

[42-41

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ብዙ ማውሳትን አውሱት። * በቀኑ መጀመሪያና መጨረሻም አጥሩት። አስታውሱኝም፤ }
[አልአሕዛብ: 41-42]

﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾﴾ [البقرة: 152]

{አስታውሳችኋለሁና ለኔም አመስግኑ፤ አትካዱኝም።}
[አልበቀራህ: 152]

የአላህን ኪታብ - የተከበረው ቁርአንን - መቅራት አላህን ከማውሳት ነው። አንድ ሰው ቁርአን መቅራቱን እና ማስተንተኑን ባበዛ ቁጥር በአላህ ዘንድ ያለው ደረጃም ይበልጥ ከፍ እያለ ይሄዳል።

ቁርአንን ሲቀራ ለነበረ ሰው በእለተ ትንሳኤ እንዲህ ይባላል፡- **(ቁርአንን ቅራ እና ወደ ላይ ውጣ፤ ልክ በዱንያ ሳለህ ስትቀራ እንደነበርከው**

---

¹⁷ ሐዲሱን ሙስሊም ኪታቡ ዚክሪ ወደዓእ: አልሓሡ ዓለዚክር በሚለው ባብ ስር (17/4) ዘግበውታል።

አድርገህ ቅራ፤ ዛሬ ደረጃህ መቅራትህን ባቆምክበት አንቀጽ ነውና የሚገደበው።)¹⁸

አስራ አንደኛው፡ የሸሪዓን እውቀት መማር፤ ሰዎችን ማስተማር እና ወደዛውም ስለ መጣራት፡-

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-**(እውቀትን ፍለጋ መንገድን የጀመረ አላህ የጀነት መንገድን ያገራለታል። መላኪኮችም ዕውቀት ፈላጊ ለሆነ ሰው በሚያደርገው ነገር ተደስተው ክንፎቻቸውን ዝቅ ያደርጉለታል።)** (20)¹⁹

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህም ብለዋል፡-**(ከናንተ በላጩ ቁርአንን ተምሮ እና ያስተማረ ነው።)**²⁰የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህም ብለዋል፡-**(በእርግጥ መላእክት ለሰዎች መልካምን እውቀት ለሚያስተምሩ ሰዎች ሰለዋትን ያወርዳሉ።)**²¹የአላህ መልዕክተኛ

¹⁸ በአቡ ዳውድ (1464) የዘገበው ሲሆን ቃላቱ የእሱ ነው፤ ቲርሚዚይም (2914)፣ ነሳኢይም በ (አስ-ሱነን አል-ኩብራ) (8056) እና አህመድ (6799) ዘገበውታል።

¹⁹ ሐዲሱን ቲርሚዚይ የእውቀት ምዕራፎች፡ ፈድሉል ፊቅሂ ፊ ዲን በሚለው ባብ ስር (4/153)፤ አቡ ዳውድ ኪታቡል ዒልም፡ አልሐሣ ዓላ ጦለቢል በሚለው ባብ ስር (4/5857)፤ ኢብኑ ማጃህ ገና በመግቢያው (1/81) ዘገበውታል። አልባኒይ ደግሞ በሰሊሐል ጃሚዕ ሰሊሕ ነው ብለዋል (5/302)

²⁰ ሐዲሱን ቡኸሪይ ኪታቡል ፈዲኢል፡ ኸይሩኩም መን ተዓለመል ቁርአን ወዓለመህ በሚል ባብ ስር (6/236) ዘገበውታል

²¹ ሐዲሱን ቲርሚዚይ ኪታቡል ዒልም፡ ማ ጃአ ፊ ፈድሊል ፊቅሂ ዓለል ዒባዳህ በሚለው ባብ ስር (5/50) ረዘም ባለ አውድ ዘገበውታል።

(የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲሁም ብለዋል፡-(ወደ ቀናነት ዳዕዋ ያደረገ ሰው በዳዕዋው ምክንያት የሰሩት ሰዎች አምሳያ አጅር አለው፤ የነርሱ ምንዳም ከቶ ምንም ሳይቀነስባቸው።)²²

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲሁም ይላል፡-

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾﴾

[فصلت: 33]

{ወደ አላህ ከጠራና መልካምንም ከሠራ፤ «እኔ ከሙስሊሞች ነኝ» ካለም ሰው ይበልጥ ቃሉ ያማረ ማን ነው?} [ፉሲላት: 33]

አስራ ሁለተኛው፡ በአላህና በመልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ፍርድ ስለመርካት፡-

አላህ የደነገገውን ትእዛዝ አለመቃወም፤ አላህ ከፈራጆች ሁሉ ጥበበኛ ከአዛኞችም ሁሉ በጣም አዛኝ፤ በምድርም በሰማይም ከርሱ የተደበቀ አንዳችም ነገር የሌለ፤ ፍርዱ በባሪያዎቹ ስሜታዊነትም ይሁን በግፈኞች ስግብግብነት የማይነካ ነውና። ከእዝነቱ መገለጫዎች መካከል ለባሮቹ በቅርቢቱም ሆነ በመጨረሻይቱ ዓለም የሚጠቅማቸውን እና ከአቅማቸው በላይ የማይችሉት የሆነን መመርያ አለማውጣቱ ነው። ለእርሱ ባርያ መሆን ከሚያስፈርዳቸው እውነታዎች መካከል ልባዊ ከሆነ እርካታ ጋር ወደርሱ ህግ መፋረድና በፍርዱም መደሰት ግድ ነው።

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

²² ሙስሊም ኪታቡል ዲልም፡ መን ሰነ ሱነተን ሓሰነተን አው ሰይአተን በሚለው ባብ ስር (16/227) ዘግበውታል።

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ [النساء: 65]

በጌታህም እምላላሁ በመካከላቸው በተከራከሩበት ፍርድ እስከሚያስፈርዱህ ከዚያም ከፈረድከው ነገር በነፍሶቻቸው ውስጥ ጭንቀትን እስከማያገኙና ፍጹም መታዘዝንም እስከሚታዘዙ ድረስ አያምኑም፤ (ምእመን አይኾኑም) ።}

[አን_ኒሳ: 65]

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲህም ይላል:-

﴿أَفْحَكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ [المائدة: 50]

{የማይምንነትን ፍርድ ይፈልጋሉን ለሚያረጋግጡም ሰዎች ከአላህ ይበልጥ ፍርዱ ያማረ ማን ነው?!} [አልማኢዳህ: 50]

ለ - ሐራምና አካል ስለሆኑ ነገሮች

አንደኛ:- ሽርክ: (የትኛውንም አይነት የአምልኮ ዓይነት ከአላህ ውጭ ላለ አካል አሳልፎ መስጠት)

ለምሳሌ ከአላህ ውጭ ላለ አካል የሚሰግድ፣ ወይም ከአላህ ውጭ ያለን አካል የሚለምን እና ጉዳዩንም እንዲያሳካለት ከአላህ ውጭ ያለን አካል የሚማፀን፣ ወይም ከአላህ ውጭ ላለ አካል መስዋእት የሚያደርግ፣ ወይም ከአላህ ላለ አካል ማንኛውንም አይነት አምልኮ የሚያቀርብ ሰው ሁሉ ሽርክ ነው። ያ የሚለመነው ህያውም ይሁን የሞተ፣ ወይም ቀብሮ፣ ወይም ጣኦት፣ ወይም ድንጋይ፣ ወይም ዛፍ፣ ወይም መላኪካ፣ ወይም ነብይ፣ ወይም ወሊደ ወይም እንስሳ አልያም ሌላ ነገርም ቢሆን ከአላህ ውጭ ያለን አካል መማፀን ሁሉ ሰውየው በተውብ እንደ አዲስ

ወደ እስልምናው እስካልተመለሰ ድረስ አላህ ይቅር የማይለው የከባዱ ሽርክ አይነት ነው።

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ [النساء: 48]

{አላህ በእርሱ ማጋራትን በፍጹም አይምርም። ከዚህ ሌላ ያለውንም (ነጢአት) ለሚሻው ሰው ይምራል። በአላህም የሚያጋራ ሰው ታላቅን ነጢአት በእርግጥ ቀጠፈ።} [ኒሳ: 48]

ሙስሊም አላህን እንጂ ሌላን አያመልክም፤ ከአላህ በስተቀር ሌላ ማንንም አይማፀንም፤ ለአላህም ብቻ ካልሆነ በቀር ለማንም አይዋረድም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾﴾ [الأنعام: 162-163]

{«ስግደቴ፣ መገዛቴም፣ ሕይወቴም፣ ሞቴም ለዓለማት ጌታ ለአላህ ነው» በል። * «ለእርሱ ተጋሪ የለውም። በዚህም (በማጥራት) ታዘዝኩ። እኔም የሙስሊሞች መጀመሪያ ነኝ» (በል)።} [አል_አንዓም 162-163]

ከሽርክ አይነቶችም እንዲሁ፡- አላህ -ቀጣፊዎች ከሚቀጥፉት እጅጉን መላቅ ይገባውና- ሚስት ወይም ልጅ እንዳለው ማመን፤ ወይም በዚህ ፍጥረት ዓለም ውስጥ የተለያዩ ነገርን የሚያከናውኑ ከአላህ ሌላ የሆኑ አማልክት እንዳሉ ማመንም እንዲሁ ከከባዱ ሽርክ ነው።

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾﴾

[الأنبياء: 22]

{በሁለቱ (በሰማያትና በምድር) ውስጥ ከአላህ ሌላ አማልክት በነበሩ ኖሮ በተበላሹ ነበር። የዐርሹ ጌታ አላህም ከሚሉት ሁሉ ጠራ።} [አልአንቢያ፡ 22]

ሁለተኛ፡ ድግምት፣ ጥንቆላ እና የሩቅ ምስጢር አዋቂነትን መሞገት፡-

ድግምትና ጥንቆላ ክህደት ነው። ድግምተኛም ከሰይጣናት ጋር ቁርኝት ፈጥሮ፣ ከአላህ ሌላ እነርሱን አምልኮም ካልሆነ በቀር ድግምቱን እውን ሊያደርገው አይችልም። ስለዚህም ነው የትኛውም ሙስሊም ወደ ድግምተኞች መሄድም ይሁን የሩቅን ምስጢር አውቃለሁ በሚለው የውሸት ሙግታቸው አልያም ለወደፊት እንዲህ እንዲህ አይነት ነገር ይከሰታል ወይም ይሆናል ብለው በሚሞግቱት ሚናቸው እውነት አድርጎ መቀበልም የማይፈቀድለት።

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾﴾

[النمل: 65]

{«በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ ሩቅን ምስጢር አያውቅም። ግን አላህ (ያውቀዋል)። መቼ እንደሚቀሰቀሱም አያውቁም» በላቸው።} [አንነምል፡ 65]

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲህም ይላል፡-

﴿عَلِمَ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا﴾ إِلَّا مَن أَرْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾ [الحج: 26-27]

{«(እርሱ) ሩቁን ምስጢር ዐዋቂ ነው። በምስጢሩም ላይ አንድንም አያሳውቅም።» * ከመልክተኛ ለወደደው ቢኾን እንጅ (ለሌላ አይገልጽም) ። እርሱም ከስተፊቱም ከስተኋላውም ጠባቂዎችን ያደርግለታል።} [አል-ጂን: 26-27]

ሦስተኛ: ግፍ (በደል):-

በደል በነፍስ ወከፍ ደረጃ ተፅዕኖ መፍጠር የሚችል እጅግ ብዙ ክፋቶችና አስቀያሚ ባህርያቶችን የሚያጠቃልል ብዙዎች የሚወድቁበት ሰፊ በር ነው። ግለሰብ ራሱን መበደል፣ በዙርያው ያሉትን መበደል፣ ማህበረሰቡን መበደል፣ ጭራሽ ጠላቶቹንም ቢሆን መበደልን ሁሉ ያጠቃልላል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿... وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ ۙ أَلَّا تَعْدِلُوٓا۟ ۖ اَعْدِلُوٓا۟ هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ...﴾ [المائدة: 84]

[8]

{ሕዝቦችንም መጥላት ባለማስተካከል ላይ አይገፋፋችሁ። አስተካክሉ። እርሱ (ማስተካከል) ለአላህ ፍራቻ በጣም የቀረበ ነው።} [አል-ማኢዳህ: 8]

የላቀው አላህ በዳዮችን እንደማይወድ አሳስቦናል። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የላቀው አላህ እንዲህ ማለቱን ነግረውናል:- **ባርቼ ሆይ በደልን እኔ በራሴ ላይ እርም አድርጌአለሁ በመካከላችሁም እርም አድርጌዋለሁ። በመሆኑም አትበዳደሉ።**

23 የአለህ መልዕክተኛ (የአለህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- (“ወንድምህን በዳይም ተበዳይም ሲሆን እርዳው፤” ከሶሐቦች መካከል አንዱ እንዲህ አለ፡- “የአለህ መልዕክተኛ (የአለህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሆይ! ተበዳይ ሆኖስ አዎን እረዳዋለሁ፤ እስኪ በዳይ ሆኖ እንዴት እረዳዋለሁ?” አላቸው። እሳቸውም (የአለህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ አሉት፡- **“ሌሎችን ከመበደል ትገታዋለህ ወይም ታቅበዋለህ”**።)24

አራተኛ፡- በሐቅ ካልሆነ በቀር መገደሏን እርም ያደረጋትን ነፍስ መግደል፡

ነፍስ ማጥፋት በእስልምና ሀይማኖት ውስጥ ከባድ ወንጀል ነው። አለህ ነፍስን ለጠፋ ሰው በዱንያ ሳለ የተገዳዩ ቤተሰቦች ይቅር ካላሉላት በቀር ከባዱን ቅጣት ይኸውም እንዲገደል የፈረደበት ሲሆን በአኼራ ደግሞ አሳማሚ ስቃይ እንደሚጠብቀው የተዛተበት ከባድ ኃጢአት ነው። የላቀው አለህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي

الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا...﴾ [المائدة: 32]

[32]

{በዚህ ምክንያት በእስራኤሌ ልጆች ላይ እነሆ ያለ ነፍስ (መግደል) ወይም በምድር ላይ ያለማጥፋት (ካልሆነ በስተቀር) ነፍስን የገደለ ሰው ሰዎቹን ሁሉ እንደገደለ ነው፤ ሕያው

23 ሙስሊም ኪታቡል ቢሪ ወሲላቲ ወለአደቢ: ተሕሪሙ ዙልም በሚለው ባብ ስር (16/132) ዘግበውታል።

24 ቡኸሪይ ኪታቡል መዲሊሚ ወልገሶቢ: አዲን አኸከ ዲሊሙን አው መዝሉሙን በሚለው ባብ ስር (3/168) ዘግበውታል።

ያደረጋትም ሰው ሰዎቹን ሁሉ ሕያው እንዳደረገ ነው ማለትን ዳፍን።} [አል-ማኢዳይ: 32]

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲህም ይላል፡-

﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِدًا فَجَزَاءُ مَوْجُهُ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾ [النساء: 93]

{ምእመንንም አስቦ የሚገድል ሰው ቅጣቱ በውስጡ ዘውታሪ ሲኾን ገሀነም ናት። አላህም በርሱ ላይ ተቆጣ። ረገመውም። ለእርሱም ከባድ ቅጣትን አዘጋጀ።} [ኒሳ: 93]

አምስተኛ፡ በሰዎች ገንዘብና ንብረት ላይ ጉዳት ማድረስ

ይህም በስርቆት፣ በዝርፊያ፣ በጉቦ፣ በማጭበርበር ወይም በሌላ መንገድም ቢሆን ከባድ ወንጀል ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ [المائدة: 38]

{ሰራቂውንና ሰራቂይቱንም በሠሩት ነገር ለቅጣት ከአላህ የኾነን መቀጣጫ እጆቻቸውን ቁረጡ። አላህም አሸናፊ ጥበበኛ ነው።} [አልማኢዳይ: 38]

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲህም ይላል፡-

﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ ...﴾ [البقرة: 188]

{ገንዘቦቻችሁንም በመከላከቻሁ በከንቱ (ያለ አግባብ) አትብሉ፡-
:} [አልበቀራህ: 188]

አላህ -ጥራት ይገባውና- እንዲሁም ይላል፡-

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ

سَعِيرًا﴾ [النساء: 10]

{እነዚያ የየቲሞችን ገንዘብ በመበደል የሚበሉ በሆዶቻቸው
ውስጥ የሚበሉት እሳትን ብቻ ነው። እሳትንም በእርግጥ ይገባሉ።
} [አን-ኒሳ: 10]

እስልምና በሌሎች ገንዘብ ላይ ጥቃት ማድረስን አጥብቆ ይቃወማል፤ ከባድ እንደሆነም አበክሮ ገልጿል። እናም በሌሎች ንብረትና ገንዘብ ላይ ጥቃት በሚፈፀሙ ሰዎችም ይሁን በመሰሎቻቸው ላይ የህብረተሰቡን ስርዓት እና ደህንነት የሚያውኩ በመሆናቸው ከባድ ቅጣትን ጥሏል።

ስድስተኛ፡ ማጭበርበር፣ ክህደት እና ተንኮል፡-

እንደ መግዛትና መሸጥ፣ ውሎች እና በመሰሉ ሌሎችም መስተጋብሮች ላይ ሁሉ እነዚህ ባህሪያት እስልምና የከለከላቸውና ያስጠነቀቃቸው የሆኑ ተወቃሽ ባህሪያት ናቸው።

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّينَ ۝۱ الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝۲ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ۝۳﴾ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ ۝۴ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝۵﴾ [المطففين: 1-5]

፲፱፻፲፱ ዓ.ም ላይ ወረደው። * ለእነዚያ ከሰዎች ባስሰፈሩ ጊዜ የሚያስሞሉ። * ለእነርሱም (ለሰዎቹ) በሰፈሩ ወይም በመዘኑላቸው ጊዜ የሚያጎድሉ (ለኾኑት)። * እነዚያ እነርሱ ተቀስቃሾች መኾናቸውን አያውቁምን? * በታላቁ ቀን። * ሰዎች ሁሉ ለዓለማት ጌታ (ፍርድ)፤ በሚቆሙበት ቀን (ተቀስቃሾች መኾናቸውን) ።} [አል-ሙጠፊፊን: 1-5]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-[\(የሚያታልለን \(ያታለለን\) ከእኛ አይደለም\)](#)²⁵። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ حَوَآئِنَا أَثِيمًا ۝۱۷﴾ [النساء: 107]

{አላህ ከዳተኛ ኃጢአተኛ የኾነን ሰው አይወድምና።} [ኒሳ: 107]

ሰባተኛ፡ ሰዎች ላይ ድንበር ማለፍ

በስድብ፣ ዘለፋ፣ ሐሜት፣ ነገር ማዋሰድ፣ ምቀኝነት፣ ክፉ ጥርጣሬ፣ ስላላ፣ መሳሊቅ፣ ወዘተ. በመሳሰሉ ነገሮች የሰውን ክብር መዳፈር የተከለከለ ነው። እስልምና ፍቅር፣ ወንድማማችነት፣ መተሳሰብና መተጋገዝ የሚመራው ንጹህ እና ፅድቅ ያለ

²⁵ ሐዲሱን ሙስሊም ኪታቡል ኢማን፡ መን ገሽ ፈሊይስ ሚንና የሚለው የነብዩ ቃል በሚለው ባብ ስር (2/109) ዘግቡዎታል።

ማህበረሰብን ለመመስረት የሚጓጓ ሃይማኖት ነው። ስለዚህም ነው ማህበረሰቡን እንዲበታተን እና በግለሰቦቹም መካከል ጥላቻና መቃቃርን እንዲሁም ራስ ወዳድነትን እንዲሰፍን የሚያደርጉ የህብረተሰብ በሽታዎችን ሁሉ በብርቱ የሚቃወሙ።

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللُّغَبِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾﴾

[الحجرات: 11-12]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ወንዶች ከወንዶች አይቀልዱ። ከእነርሱ የበለጡ ሊኾኑ ይከጀላል። ሴቶችም ከሴቶች (አይሳለቁ)። ከእነርሱ የበለጡ ሊኾኑ ይከጀላል። ነፍሶቻችሁንም አታነውሩ። በመጥፎ ስሞችም አትጠራሩ። ከእምነት በኋላ የማመጽ ስም ከፋ። ያልተጸጸተም ሰው እነዚያ እነርሱ በዳዮቹ ናቸው። * እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ከጥርጣሬ ብዙውን ራቁ፤ ከጥርጣሬ ከፊሉ ኃጢአት ነውና። ነውርንም አትከታተሉ። ከፊላችሁም ከፊሉን አይማ። አንደኛችሁ የወንድሙን ስጋ የሞተ ኾኖ ሊበላው ይወዳልን? (መብላቱን) ጠላችሁትም፤ (ሐሜቱንም ጥሉት)። አላህንም ፍሩ። አላህ ጸጸትን ተቀባይ አዛኝ ነውና።}

[አልሑጁራት: 11-12]

ልክ እስልምና በህብረተሰቡ መካከል የሚደርሰውን ዘርና ጎሳን መሰረት ያደረገ መለያዎችን አጥብቆ የሚቃወም እንደሆነው ሁሉ ማለት ነው። አረቦች ከአረብ ካልሆኑት፤ ወይም ነጮም ሆነ ጥቁሩ ምናልባት በውስጣቸው ካለው ሃይማኖተኝነትና ፈሪሃ አላህ (+ቅዋ) ካልሆነ በቀር በሰብአዊ ማንነቱ ሁሉም እኩል ነው። ሁሉም በእኩል ደረጃ ለመልካም ስራ ይሸቀዳደማሉ። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ [الحجرات: 13]

{እናንተ ሰዎች ሆይ! እኛ ከወንድና ከሴት ፈጠርናችሁ። እንድትተዋወቁም ጎሳዎችና ነገዶች አደረግናችሁ። አላህ ዘንድ በላጮችሁ በጣም አላህን ፈረደችሁ ነው። አላህ ግልጽን ዐዋቂ ውስጥንም ዐዋቂ ነው።} [አል-ሐጁራት: 13]

ስምንተኛ፡ ቁጣር መጫወት፣ አስከሪ መጠጥ መጠጣት እና ዕዎችን መውሰድ፡-

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْحُمُرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَأَجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْحُمُرِ وَالْمَيْسِرِ وَيُصَدِّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾﴾ [المائدة: 90-91]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! የሚያሰክር መጠጥ ቁማርም ጣዖታትም አዝላምም ከሰይጣን ሥራ የኾኑ እርኩስ ብቻ ናቸው። (እርኩስን) ራቁትም ልትድኑ ይከጀላልና። * ሰይጣን የሚፈልገው በሚያሰክር መጠጥና በቁማር በመካከላችሁ ጠብንና ጥላቻን ሊጥል አላህን ከማውሳትና ከስግደትም ሊያግዳችሁ ብቻ ነው። ታዲያ እናንተ (ከእነዚህ) ተከልካዮች ናችሁን (ተከልከሉ)።} [አል-ማኢዳህ: 90-91]

ዘጠነኛ: የበከተ ሥጋ፣ ደም እና የአሳማ ሥጋ መብላት፡-

ለሰው ልጅ ጎጂና ቆሻሻ ነገሮች ሁሉ ሓራም ናቸው። እንዲሁም ከአላህ ውጭ ላለ አካል የሚቃረቡበት መስዋዕትነትም ሓራም ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٣﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ ءَلْغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ أَضْطَرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٤﴾﴾ [البقرة: 173-174]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ከነዚያ ከሰጠናችሁ ጣፋጮች ብሉ። ለአላህም እርሱን ብቻ የምትገዙ እንደኾናችሁ አመስግኑ። * በናንተ ላይ እርም ያደረገው በክትንና ደምን፣ የእሪያ ሥጋንም፣

በእርሱም (ማረድ) ከአላህ ስም ሌላ የተነሳበትን ነገር ብቻ ነው። ሽፍታና ወሰን አላፈ ሳይኾን (ለሙብላት) የተገደደ ሰውም በርሱ ላይ ኃጢአት የለበትም አላህ መሓሪ አዛኝ ነውና።} [አልበቀራህ: 172-173]

አስረኛ:- በዝሙትና ግብረሰዶማዊነት መጨማሪያ:-

ዝሙት ሥነ ምግባርን እና ማህበረሰቦችን የሚያበላሽ እና ለዘር መቀላቀል፣ ለቤተሰብ መጥፋት እና ትክክለኛ አስተዳደግ እንዲጠፋ የሚዳርግ እኩይ ተግባር ነው። የዝሙት ልጆች የሆኑ ሞራላቸው ተጎድተውና ማህበረሰብ ጠል ሆነው ነው የሚያድጉት። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلَا تَقْرُبُوا الزَّيْنٰٓىٔ اِنَّهٗ كَانَ فَحِشَةً وَسَاَءَ سَبِيْلًا ﴿٣٢﴾ [الإسراء: 32]

{ዝሙትንም አትቅረቡ። እርሱ በእርግጥ መጥፎ ሥራ ነውና። መንገድነቱም ከፋ!}[አልኢስራአ: 32]

የህብረተሰቡን ሁኔታ የሚያበላሹ ለሆኑ የአባላዘር በሽታዎች መስፋፋትም ምክንያት ነው። ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:-[\(ብልግና በሕዝቦች መካከል በይፋ እስከተንሰራፋ ድረስ በቀደምቶቻቸው ዘንድ ያልነበሩ በሽታዎችና ወረርሽኞችም በመካከላቸው መስፋፋታቸው አይቀርም።\)](#)²⁶

ስለዚህም እስልምና ወደዚያ የሚወስዱ መንገዶች ሁሉ እንዲገቱ አዟል። በዚህም መሰረት ሙስሊሞች ዓይኖቻቸውን ዝቅ እንዲያደርጉ አዟል፤ ምክንያቱም የተከለከለው እይታ የዝሙት መንገድ መንደርደርያ ነውና። ህብረተሰቡ ከሥነ

²⁶ ሐዲሱን ኢብኑ ማጃህ ኪታቡል ፊተን: አልዑቁባት በሚለው ባብ ስር (2/1333) ዘግቧል። አልባኒም በሰሊኤ ኢብኑ ማጃህ (2/370) ሓዲሁ የሐሰንነት ደረጃ እንዳለው ገልጸዋል።

ምግባር ብልሹነትና ብልግና ሊጠበቅ ዘንድ ሴቶችንም እንዲሰተሩ፣ በልብሳቸውም እንዲሸፈኑ እና ጩዋዎችም እንዲሆኑ አዟል። በአንፃሩ ትዳርን አዘዘ፤ የሚጋቡ ሰዎችንም አበረታታ፤ ባልና ሚስት ራሳቸውን በማርካታቸው እንኳ መልካም አጅርንና ምንዳንም እንደሸልማት አዘጋጀ። ይህም የተከበረ፣ ጩዋ ቤተሰብና በቤተሰቡም ውስጥ ኃላፊነት የሚሰማው ማህበረሰብ እንዲፈጠር የሚያስችል የዛሬ እንቡጥ የነገ ጀግና ትውልድ መፍራት ሊችል ዘንድ ነው።

አስራ አንደኛው፡ አራጣ መብላት

አራጣ ኢኮኖሚን ማውደም እና ንግዱ እንዲጠፍ ማድረግ ለሚችል ነጋዴም ይሁን የለት ጉርሱን ለሚያድን ችግረኛ በገንዘብ ፍላጎቱ መግዛት ነው። አራጣ ብድር ማለት ገንዘብን በሚከፈልበት ጊዜ የተወሰነ ጭማሪ አክሎበት እንዲመልስ በሚል ስምምነት ገንዘብን ማበደር ነው። ስለዚህም አበዳሪው የገንዘብ ፈላጊውን ችግር ለገንዘቡ ማደለቢያ ያደርገውና ተበዳሪን ከካፒታሉ ጭማሪ በሚጫንበት ትርፍ ብድር ሸክሙን ያከብድበታል።

አራጣ አበዳሪ የነጋዴንም፣ የአምራችንም፣ የገበሬንም ወይም ሌሎች የኢኮኖሚው ዝውውር አካላትንም ሁሉ ችግር የራሱን ገንዘብ ማደለቢያ ያደርጋል።

አስቸኳይ የጥሬ ገንዘብ ፍላጎታቸውን ተጠቅሞ የውድቀትና ኪሳራ አደጋ ቢያጋጥማቸው እንኳ ላይጋራቸው በሚያበድራቸው ብድር ላይ ተጭማሪ ጫና ይጥልባቸዋል።

እናም ይህ ነጋዴ ቢከስር እዳው ይከማችበትና አራጣ አበዳሪው በሰጠው ብድር ድባቅ ይመታል። ነገር ግን እስልምና ባዘዘው መልኩ ትርፍ እና ኪሳራ ተጋርተው አንዱ በጥረቱ ሌላኛው ደግሞ በገንዘቡ ቢተጋገዙ ኖሮ የኢኮኖሚው ዝውውር ለሁሉም ጥቅም ዘለቄታዊ ደስታን ያስገኝ ነበር።

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (٧٨) فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٧٩﴾ وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾ [البقرة: 278-280]

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ፍሩ። ከአራጣም የቀረውን ተዉ። አማኞች እንደኾናችሁ (ተጠንቀቁ)። * (የታዘዘችሁትን) ባትሠሩም ከአላህና ከመልክተኛው በኾነች ጦር (መወጋታችሁን) ዕወቁ። ብትጸጸቱም ለእናንተ የገንዘቦቻችሁ ዋናዎች አሏችሁ። አትበድሉም አትበደሉምም። * የድክነት ባለቤት የኾነም (ባለዕዳ) ሰው ቢኖር እማግኘት ድረስ ማቆየት ነው። (በመማር) መመጽወታችሁም ለእናንተ በላጭ ነው። የምታውቁ ብትኾኑ (ትሠሩታላችሁ)።} [አል-በቀራህ: 278-280]

አስራ ሁለተኛው፡ መስገብገብ እና ስስታምነት

እኔ ብቻ የማለትና የራስ ወዳድነት ጠቋሚ ምልክት ነው። ይህ ንፋግ አላህና መልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ያዘዙንን የመተባበርና የወንድማማቾችንን መሰረት ገፍትሮ ለሚስኪኖችና ለድሆች የሚሰጠውን የዘከ ግዴታውንም ሆን በጥቅሉ ማህበረሰቡን ችላ ብሎ ገንዘቡን ማከማቸት ብቻ ነው ኢላማው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ

خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾ [آل عمران: 180]

{እነዚያም አላህ ከችሮታው በሰጣቸው ገንዘብ የሚነፍጉ እርሱ ለእነሱ ደግ አይምሰላቸው። ይልቁንም፤ እርሱ ለነሱ መጥፎ ነው። ያንን በርሱ የነፈጉበትን በትንሣኤ ቀን (እባብ ኸኖ) ይጠለቃሉ። የሰማያትና የምድርም ውርስ ለአላህ ብቻ ነው። አላህም በሚሠሩት ሁሉ ውስጥ ዐዋቂ ነው።} [አሊ-ዒምራን: 180]

አስራ ሦስተኛው፡ ውሸት እና የሀሰት ምስክርነት፡-

የነቢዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ተከታይ ቃል አስቀድመናል፡-
“... ውሸትን ተጠንቀቁ! ምክንያቱም ውሸታምነት ወደ አመፀኝነት ይመራል፤ አመፀኝነት ደግሞ ወደ ጀሀንም ይመራልና። እናም አንዳችሁ ውሸታም በመሆንና ውሸትንም በመምረጥ ከቀጠለ አላህ ዘንድ ውሸታም ተብሎ ይመዘገባል።
”እጅጉን ከሚጠሉ ውሸቶች መካከል የውሸት ምስክርነት ተጠቃሽ ነው። በእርግጥ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ነገሩን በመቃወም እና መዘዙንም በማስጠንቀቅ በኩል እጅግ አሳስበዋል። ለሶሳቦቻቸውም በዚህ ረገድ ሲናገሩ ድምፃቸውን ከፍ አድርገው የሚከተለውን ብለዋል፡-“ከከባባድ ወንጀሎች መካከል አልጠቁማችሁምን? በአላህ ማጋራት፤ ወላጆችን ማመፅ” ካሉ በኋላ ተጋድመው አረፍ ካሉበት ከፍ ብለው ተቀመጡና እንዲህ አሉ፡ “የውሸት ምስክርነትን

ተጠንቀቁ፤ የውሸት ምስክርነትን ተጠንቀቁ።”²⁷ህዝባቸው በዚህ ነገር እንዳይወድቅ ለማሳሰብ በጣም ነበር የደጋገሙት።

አሥራ አራተኛ፡ ኩራት፣ ትምክህተኝነት፣ በራስ መደነቅ እና ትዕቢት

ኩራት፣ ትምክህተኝነትና ትዕቢት በእስልምና ሃይማኖት ውስጥ አስቀያሚ፣ የተወገዙና አስጸያፊ ተብለው ከተመደቡት ባህሪያት ናቸው። በርግጥ የላቀው አላህ ኩራተኞችን እንደማይወድም ነግሮናል። ስለ እነርሱ በአኼራ ያላቸው ሁኔታ ሲገልፅልን እንዲህ ብሏል፡-

﴿... أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ﴾ [الزمر: 60]

{በገሀነም ውስጥ ለትዕቢተኞች መኖሪያ የለም?} [ተመር: 60]

ኩራተኛ፣ ትምክህተኛና በራሱ የሚደነቅ ሰው አላህ ዘንድም ይሁን ፍጥረታቱ ዘንድ የተጠላ ነው።

ሐ- ከሐራም ነገሮች ተውባ ማድረግ

እነዚህ ከፍ ብለን የጠቀስናቸው አበይት ወንጀሎችና ክልከላዎች ናቸው። ማንኛውም ሙስሊም በእነርሱ ውስጥ እንዳይወድቅ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ አለበት። እያንዳንዱ ሰው ሲሰራው በነበረው ስራ ሁሉ መልካም ከነበረ በመልካምነቱ መጥፎ ከነበረ ደግሞ በመጥፎነቱ በትንሳኤ ቀን ምንዳውን ያገኛል።

የትኛውም ሙስሊም ከእነዚህ ክልከላዎች ውስጥ በአንዱ እንኳ ቢወድቅም ፈጥኖ ይጸጸት በተውባ ወደ አላህ ይመለስና ምህረትንም ይለምነው። ተውባው የምር እስከሆነ ድረስ ደግሞ ድጋሚ ወደ ወንጀሉ መመለስ የለበትም፤ ይልቁን በሰራው ነገር መፀፀት፤ ድጋሚ ላይመለስ ቁርጥ አድርጎ መወሰን ነው ያለበት።

---

²⁷ ሐዲሱን ኪታቡ ሸሃዳት፡ ማቂለ ፊ ሸሃደቲ ዙር በሚለው ባብ ስር (3/225) ዘግባውታል።

ምናልባት የበደለው አካል ከነበረ ደግሞ ከቻለ የበደለበትን መመለስ አለዚያ ደግሞ የተበዳዩን ይቅርታ መጠየቅ አለበት። የዚህኔ ተውባውም የምር ተውባ ይሆንለታል፤ አላህም ተውባ ባደረገበት ጉዳይ ላይቀጣው መሀርታውን ይለግሰዋል፤ ከኃጢአቱ ተውባ ያደረገ ኃጢአቱም ላይ እንዳልወደቀ ነውና።

እናም የአላህን ምህረት አብዝቶ መጠየቅ አለበት። ይልቁንም እያንዳንዱ ሙስሊምም ለሚያውቃቸው ትንንሽም ይሁን ትላልቅ ስህተቶቹ አብዝቶ የአላህን መሀርታ መጠየቅ አለበት።

﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾﴾ [نوح: 10]

{«አልኳቸውም፡- ጌታችሁን ምሕረትን ለምኑት። እርሱ በጣም መሐረ ነውና።} [ኑሕ: 10]

አዘውትሮ ምህረትን መጠየቅ እና ወደ አላህ መመለስ የምርጥ ሙእሚኖች ባህሪ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾ وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٥٤﴾﴾ [الزمر: 53-54]

{በላቸው «እናንተ በነፍሶቻችሁ ላይ ድንበር ያለፋችሁ ባሮቼ ሆይ! ከአላህ እዝነት ተስፋ አትቁረጡ። አላህ ኃጢአቶችን በመላ ይምራልና። እነሆ እርሱ መሐረው አዛኙ ነውና። * «ቅጣቱም ወደእናንተ ከመምጣቱና ከዚያም የማትርረዱ ከመኾናችሁ በፊት ወደ ጌታችሁ (በመጸጸት) ተመለሱ። ለእርሱም ታዘዙ።} [ዙመር: 53-54]

ሙ - ሙስሊሞች ይህንን ሃይማኖት በትትክል እንዲሰራጩ የሰጡት ትኩረት፡-

የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ንግግር፣ ድርጊትና ማፅደቅ የአላህን ቃል፣ የእስልምና ሃይማኖት ትእዛዛት እና ክልከላዎችን የሚያብራሩና ግልፅ የሚያደርጉ ማስረጃዎች በመሆናቸው ሙስሊሞች እነዚህን ትውፊቶች (ሓዲሥ) ከመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በመልቀሙ ላይም ይሁን የተዘገቡት ሐዲሶች በትክክል ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የተገኙና ጭማሪ የሌላቸው የነጠሩ ሐዲሞች መሆናቸውን በማጣራቱም ላይ እንዲሁም ተደብስብሰው ሰርገው የገቡ ቅጥፈቶችን በማበጠሩ ላይም ታላቅ ትግልን አድርገዋል። ለዚህም ይረዳቸው ዘንድ እነዚህ ትውፊቶች ወይም ሐዲሞች ከተውልድ ትውልድ በሚተላለፉበት ጊዜ ሊስተዋሉ የሚገባቸውን ረቂቅ መርሆዎችንና ስርአትን አደረጉ።

እናም ለአንባቢ ምንም እንኳ ጊዜያዎች ቢነጉዱም አላህ ለዚች ሙስሊም ማህበረሰብ ያገራላት ስለሆነው ዲኗን ጥርት ንጥር ባለ መልኩ ውሸትና እንቶ ፈንቶ ሳይቀላቀልበት የነብያቸውን ተውፊቶችና ሐዲሞችን ከትውልድ ትውልድ ስላሸጋገሩበት ብሎም ከሌላው ጎዳና ኡማ የተለዩበት ስለሆነው በዚህ የእውቀት ዘርፍ (የሐዲስ ጥናት) ዘርያ እጅግ ባጠረ መልኩ እንነጋገራለን።

የአላህ እና የመልዕክተኛውን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አስተምህሮትና ንግግር መተላለፍ በሁለት ዋና ዋና ጉዳዮች ላይ የተመሰረተ ነው።

እነሱም በልብና መሸምደድ እና በፅሁፍ ማስቀመጥ ናቸው። የመጀመሪያዎቹ ሙስሊሞች ትክክለኛ የመሃፈዝ ችሎታና አስፍቶ የመገንዘብ ችሎታ ነበራቸው። ይህም የሚለዩበት በሆነው አእምሯዊ ጥራት እና የማስታወስ ብርታት አማካኝነት ነው። ይህ ደግሞ ታሪካቸውን ላጠና ስለ እነርሱ ለሚያውቅ ሰው ሁሉ የማይሰወርበትና ግልፅ የሆነ ጉዳይ ነው። ሰፋብዩ ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አንደበት ሐዲሥን ሰምቶ በደንብ ሸምድዶ ለቀጣዩ የመሸምደድ ችሎታ ያለው ታቢዒይ ያስተላልፋል። እርሱም በተራው ከሱ በኋላ ለነበሩት ያስተላልፈዋል። በዚህ ሂደት ሐዲሶችን ወደሚጽፍ አንድ የሐዲሥ ሊቅ

ዘንድ እስኪደርስ ይቀጥልና ይህ ሊቅ በፅሁፍ ያሰፍረዋል። በልቦናውም ሸምድዶ በመፅሃፍ ውስጥም ያሰፍረውና ለተማሪዎቹም ይህንን መጽሐፍ ያነብላቸዋል። እነርሱም ሓዲሃቸን በቃላቸውም ሓፍዘው በፅሁፍም ያሰፍሩታል። ከዚያም እነርሱም ለተማሪዎቻቸው በዛው ሂደት ለቀጣዩ ትውልድ ያስተላልፏታል። በዚህ መልኩና ሂደት (የዘገባ ሰንሰለት) እነዚህ የሓዲህ ስብስቦች ወደ መላው ትውልድ እየተላለፉ ይገኛል።

በዚህም ምክንያት የትኛውም የረሱል (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሓዲህ ዘገባው የተላለፈበት ሰንሰለት ሳይጣራ ሓዲህ ተቀባይነትን አያገኝም።

ይህም የእስልምናን ማህበረሰብ ከሌሎች ማህበረሰቦች የሚለይበት የሆነን ሌላ እውቀት ይዞ መጣ። ይህም የዘገባ ሰንሰለት (ሰነድ) ጥናት ወይም የሰዎች ሓዲህን ለማስተላለፍ ብቁ መሆንና አለመሆን የሚጣራበት የእውቀት ዘርፍ (ዲልመል ጀርሕ ወተዕዲል) ነው።

የአላህ መልእክተኛ ሰ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሓዲህን ስለሚያስተላልፉ ዘጋቢዎች ማንነት የሚያጠና የእውቀት ዘርፍ ነው። በሓዲሁ ዘገባ ላይ ያሉ ግለሰቦች በነፍስ ወከፍ ደረጃ የሕይወት ታሪካቸውን፣ የተወለዱበትን እና የሞቱበትን ቀን፣ ሸይኾቻቸውና (መምህራቻቸው) ተማሪዎቻቸው እነማን እንደነበሩ፣ የዘመኑ ሊቃውንት ዘንድ የነበራቸው የታማኝነት ደረጃ፣ የመሓፈዝ (የመሸምደድ) አቅምና ችሎታቸው፣ አደራ ጠባቂነትና የንግግራቸው እውነተኛነት እንዲሁም መሰል ማንነታቸውን የሓዲህ አስተላላፊ ሊኖረው ከሚገባው ስብስብና አኳያ የሚጠናበት የእውቀት ዘርፍ ነው።

ይህ እውቀት ህዝብ ሙስሊሙ ከነብያቸው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ተላልፈዋል የተባሉ ሓዲሃችን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ ከሌላው ማህበረሰብ ሁሉ የተለየበት እውቀት ነው። እናም ከጥንት ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ ያንድን አካል ንግግር ትክክለኛነት በማጣራት ረገድ ይህን የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ንግግርን ለማጣራታ

የተደረገውን ያህል ትልቅ እና ከፍተኛ ጥረት የተደረገበት የታሪክ ክስተት ተከስቶ አያውቅም።

በሓዲስ ዘገባ ላይ ከፍተኛ ጥንቃቄ ባደረጉ መፃህፍት የተሰበሰቡ ትልቅ እውቀት ነው። እናም እነዚህ መጻሕፍት የረሱል (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሓዲሃችን ከትውልድ ወደ ትውልድ በማስተላለፍ ላይ አስተዋፅኦ በማበርከታቸው ብቻ የብዙ ሰዎችን የህይወት ታሪክ መዝግበዋል። በነዚህ የጥናቱ መፃህፍት ላይ እንደሚዛን የተቀመጡትን ረቂቅ መርሆችን ከመከተል ውጭ በጅምላ ፍረጃ አግባብ ማለፍ የለም። የሚዋሸውን ይዋሸል ነው የሚባለው፤ ለእውነተኛውም እውነተኛ ነው፤ የሽምደዳ ችሎታው ደካማው ደካማ ነው፤ የሽምደዳ ችሎታ ጠንካራ የሆነውን ጠንካራ ሓፊዝ ነው ብለው ለዚህም ያመቻቸው ዘንድ የዘርፉ ሊቃውንት የሚያውቁቸው የሆኑ ረቂቅ መርሆዎችን አስቀምጠዋል።

እናም በዘርፉ ሊቆች መሰረት የሓዲህ ዘጋቢዎች ሰንሰለት (ሰነድ) እርስ በርሱ የተቀጣጠለ ካልሆነ በቀር ሓዲሱ ሰሊጥ አይደለም። የተቀጣጠለው የሓዲህ ዘገባ ሰንሰለትም (ሰነድ) ታዲያ እያንዳንዱ ዘጋቢ ለማስተላለፍ የሚያስቸለው ብቁነት፣ የንግግር እውነተኝነት ከጠንካራ የሽምደዳ ችሎታ ጋር ያሟላ ሊሆን ይገባል።

ሌላው በሓዲህ ጥናት የማይዘነጋው ነገር

ለአንድ ሓዲህ የዘጋቢዎች ሰንሰለት መብዛትን በተመለከተ ነው። ስለዚህም የተወሰነው ሓዲህ ከአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የተዘገበበት የዘገባ ሰንሰለት (ሰነድ) ብዛት ከአንድ በላይ በርከት ያለ ሰነድ (ሰንሰለት) የሚሆንበት አጋጣሚ አለ። እናም የአንዱ ሓዲስ የዘገባ ሰንሰለት (ሰነድ) ብዛት ሁለት፣ ሶስት ወይም አራት የኢስናድ ሰንሰለቶች ሊኖሩት ይችላል። አንዳንዴም አስር የዘገባ ሰንሰለቶች አንዳንዴ ደግሞ ከዚያም በላይ የሆነ የዘገባ ሰንሰለት (ሰነድ) ሊኖረው ይችላል።

የዘገባ ሰንሰለቱ (ሰነድ) ብዛቱ በጨመረ ቁጥር የሓዲሱ ታማኝነትም እየበረታ ይመጣና ከረሱል (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መተላለፉ ይበልጥ ብርቱ ታማኝነት ይኖረዋል። በሁሉም የሓዲስ ሰንሰለት ዘገባ እርከን ላይ ከአስር በላይ ታማኝ ሰዎች የዘገቡት ሀዲስ “ሓዲሁን ሙተዋቲር” ተብሎ የሚጠራ

ሲሆን በሙስሊሞች ዘንድ ከፍተኛው የዘገባ አይነት ነው። ጉዳዩ በእስልምና ይበልጥ አሳሳቢ በሆነ ቁጥር -ለምሳሌ እንደ የእስልምና ማዕዘናት አይነቱ - በጉዳዩ የመጡት ሙተዋቲር የሆኑ ሓዲሦችም ይሁኑ የዘገባ ሰንሰሎቶችም በርከት ያለ ብዛት ይኖራቸዋል። ጉዳዩ እጅግ ቅርንጫፋዊና የሚበረታታ ጉዳይ ብቻ ሲሆን ደግሞ የዘገባ ሰንሰሎቶችም የሚሰጠው ትኩረትም አነስ ያለ ይሆናል።

ህዝብ ሙስሊሙ ዘንድ በዘገባ ረገድ እጅግ ከፍተኛ ትኩረት የተቸረው የተከበረው ቁርአን ስርጭት ሲሆን በፅሁፍ በመስፈሩም ይሁን በልብና በመሐፈዝ (በመሸምደድ) ቃላቶችን በማበጠርም ይሁን የሆሄያት አወጣጣቸው እንኳ ሳይቀር ብሎም የአቀራር ስልቱም ጭምር ታላቅ ትኩረት ተቸሮት ነው የተሰራጩው። ሽዎች ከሽዎች ለተከታታይ ትውልድ የተቀበሉት ነው። ስለዚህም ነው ላለፉት ክፍለ ዘመናት ምንም አይነት የብረዛም ይሁን የስረዝ ድለዛ እጆች ያላረፉበት። በስተምዕራብ የሚቀራው ቁርአን ራሱ በስተምስራቅ የሚቀራውና በየትኛውም የምድረቱ ክፍል የሚቀራው ቁርአን ራሱ ነው። ይህም በቁርአን ውስጥ የሚገኘው ቀጣዩን የኃያሉ አላህ ቃል እውነተኝነት የሚያረጋግጥ ተጨባጭ

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾﴾ [الحجر: 9]

{እኛ ቁርአንን እኛው አወረድነው። እኛም ለእርሱ ጠባቂዎቹ ነን።} [አል-ሒጅር: 9]

ረ- በመቀጠል:-

ይህ ነው እንግዲህ “ላ ኢላሃ ኢላሏህ” በሚል ይፋዊ መርህ ብቸኛው አምላክ ብቻ እንዲመለከ የሚጣራ። ይኸው ነው እስልምና አላህ ለባሮቹ እንደ ሀይማኖት የመረጠላቸው።

﴿... الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا...﴾ [المائدة: 3]

{ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ጸጋዬንም በናንተ ላይ ፈጸምኩ። ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደድኩ።} [አል ማኢዳህ: 3]

ይህ ነው እስልምና ሃይማኖት! አላህ ከእርሱ በቀር ሌላን ሃይማኖት ከማንም የማይቀበልበት ብቸኛ።

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [آل عمران: 85]

{ከኢስላም ሌላ ሃይማኖትን የሚፈልግ ሰው ፈጽሞ ከርሱ ተቀባይ የለውም። እርሱም በመጨረሻይቱ ዓለም ከከሰሪዎቹ ነው።} [አሊ-ዒምራን: 85]

ይህ ነው እስልምና በርሱ አምኖ መልካም የሰራን ሰው በጸጋዎች ሀገር ጀነት ስኬትን የሚያጎናፀፈው።

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٧٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٧٨﴾﴾ [الكهف: 107-108]

{እነዚያ ያመኑና መልካም ሥራዎችን የሠሩ የፈርደውስ ገነቶች ለእነሱ መስፈሪያ ናቸው። * በእርሷ ውስጥ ዘውታሪዎች ከእርሷ መዛወርን የማይፈልጉ ሲኾኑ፤ (መስፈሪያቸው ነው) ።} [አልኮህፍ: 107-108]

ይህ ነው እስልምና በከፊል የሰዎች ስብስብ ላይ ብቻ ያልተቆራኘው፤ በየትኛውም የሰው ዘርም ያልተገደበው። ይልቁንም በእርሱ አምኖ ሰዎችንም ወደርሱ የተጣራ (ዳዕዋ ያደረገ) ሰው ሁሉ ለእርሱ ከማንም በፊት ቀዳሚ እና የላቀው አላህ ዘንድም እጅጉን የሚከበሩበት ነው።

﴿... إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ [الحجرات: 13]

{አላህ ዘንድ የተወደደው ሀይማኖት እስልምና ነው።} [አል-ሑጁራት: 13]

ሰዎችን በእነርሱ እና ወደ እስልምና ሃይማኖት በመግባታቸው መካከል ግርዶሽ የሚሆኑ ጉዳዮችን ውድ አንባቢን መጠቆም አለብን።

አንደኛ፡- የእስልምናን ሀይማኖት እምነቱን፣ ድንጋጌውን እና ስነ-ምግባሩን አለማወቃቸው - ሰዎችም ለማያውቁት ነገር ጠላቶች ናቸውና - ነው። ስለዚህም የእስልምናን ሃይማኖት ለማወቅ ፍላጎት ያላቸው ሰዎች ሁሉ ይህንን ሃይማኖት ከመሰረታዊ ምንጮቹ ማወቅ እስኪችሉ ድረስ ማንበብ፣ ከዚያም ማንበብ፣ ከዚያም ማንበብ፣ ከዚያም ማንበብ አለባቸው። ንባቡም ታዲያ ሚዛናዊ በሆነ ገለልተኛ መንፈስና እውነታን ብቻ በመፈለግ ይሁን።

ሁለተኛ፡- ግለሰቡ ያደገበትን ሃይማኖት ትክክለኛነት በጥልቀትና በጥንቃቄ ሳያመዘዝን ላደገበት ሃይማኖት፣ ባህልና ልማድ ወገንተኛ መሆን። ጎጠኝነትም በውስጡ ይቀሰቀስና ከአባቶቹና ከአያቶቹ ውጭ ያለ ጎዳናን ሁሉ ውድቅ ያደርጋል። ወገንተኝነት አይንንም ያውራል፤ መስሚያንም ይደፍናል፤ አእምሮንም ከማሰላሰል ያቅባል። በመሆኑም ሰውየው ነፃና ገለልተኛ ሆኖ ማመዘዝንም አይችልም፤ ከዚያም ጨለማና ብርሃኑን እንኳ መለዎት ይሳነዋል።

ሦስተኛ፡ የነፍስ ዝንባሌ፣ ፍላጎትና ስሜት ከእውነት ከሚያቅቡ ነገሮች መካከል ናቸው። ማመዘዝንንና ማሰብን ወዳሻቸው ይነዱትና ሰው በማያወቀው በኩል ያወድሙታል፤ እውነትንም ከመቀበልና ለእውነት ተከታይ ከመሆን በኃይል ይገቱታል።

አራተኛ፡- በአንዳንድ ሙስሊሞች ላይ የሚገኙ ስህተቶችና መንሻፈጆች እስልምናን እንደማይወክሉ እየታወቀ በቅጥፈትና በግፍ ወደ ሃይማኖቱ ማስጠጋት። ሁሉም ማስተዋል ያለበት እውነታ ቢኖር ለሰው ልጅ ስህተት እስልምና ተጠያቂ እንደማይሆን ነው።

እውነታንና ቀናውን መመርዖ ለማወቅ ቀላሉ መንገድ አንድ ሰው ልቦናውን በንስሃ፣ ራሱን ዝቅ አድርጎ፣ በመተናነስ ወደ አላህ በመዘር አላህን አላህ የሚወደውንና የሚደሰትበት የሆነውን ቀናውን መንገድ እንዲመራው፣ ቀጥተኛውን ሃይማኖት እንዲገጥመው አላህን መማፀን ነው። በዚህም ባርያው ከዛ በኋላ እድለቢስ የማይሆንበትን ዘለቄታዊ ደስታና ስኬትን የተጎናፀፈ ህይወት ይኖራል። አላህ ተጣሪ በጠራውና በተማፀነው ጊዜ ዱዓውን እንደሚቀበለው ይታወቅ። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ [البقرة: 186]

{ባሮቼም ከእኔ በጠየቁህ ጊዜ (እንዲህ በላቸው) ፡- እኔ ቅርብ ነኝ። የለማኝን ጸሎት በለመነኝ ጊዜ እቀበለዋለሁ። ስለዚህ ለኔ ይታዘዙ፤ በኔም ይመኑ፤ እነሱ ሊመሩ ይከጀላልና።} [አልባቀራህ: 186]

ምስጋና ለአላህ የተገባ ይሁንና ተጠናቀቀ።

ይዘት

መቅደም	4
በመቀጠልም:-	4
ውድ አንባቢ ሆይ:-	8
1- የተውሒድ ቃል (ለ ኢላሃ ኢለላህ)	9
ለ- አላህ ለምን ፈጠረን?	22
2- ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው።	25
ሀ- የመልእክተኛው ትርጉም ምንድን ነው? ሙሐመድስ ማን ናቸው? ከእርሳቸውስ ሌላ መልክተኞች አሉን?	25
ለ- ከመልክተኞች የመጀመሪያው የሆኑት አባታችን አደም (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን):-	26
ሐ- ኑሕ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን):-	30
መ- ነቢዩ ሁድ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን).....	35
ረ- ነቢዩ ሲሊሕ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን).....	37
ሰ- ነቢዩ ኢብራሂም (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)	39
ሸ- ነቢዩ ሉጥ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)	42
ቀ- ነቢዩ ሹዐደብ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን).....	43
በ- ነቢዩ ሙሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)	46
ተ- ነቢዩ ዒሳ (የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)	59
3. ሙሐመድ ﷺ የአላህ መልእክተኛ (የነቢያትና የመልዕክተኞች መደምደሚያ).....	67
ሀ- ዘራቸው እና ማህበራዊ ክብራቸው (ደረጃቸው).....	68
ለ. ባሕርያቸው	68
ሐ- ቁረዳሾች እና ዐረቦች	69
መ- የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ተልዕኮ	69
ረ- ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ካጠናከረባቸው ተአምራት መካከል:-	82
ሰ- የተከበሩት ሶሳቦች (የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ባልደረቦች)	85
4- የእስልምና ምሰሶዎች (ማዕዘናት).....	87
የመጀመሪያው ማዕዘን:- ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ አለመኖሩን እና ሙሐመድም የአላህ መልዕክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር።	87
ሁለተኛው ማዕዘን: ሰላትን በአግባቡ መስገድ	88

ሐ- ሰስተኛው ማእዘን፡ ዘካ	89
መ- አራተኛው ማእዘን፡ የረመዲንን ወር መጻም	90
ሠ- አምስተኛው ማዕዘን፡- ወደ ተቀደሰው ቤት ሐጅ ማድረግ	91
5- የእምነት ማዕዘናት	92
6- የእስልምና አስተምህሮዎች እና ስነ-ምግባር	103
ሀ - ትእዛዞች	103
ለ - ሐራምና ክልክል ስለሆኑ ነገሮች	120
ሐ- ከሐራም ነገሮች ተውባ ማድረግ	135
መ - ሙስሊሞች ይህንን ሃይማኖት በትትክል እንዲሰራጩ የሰጡት ትኩረት፡-	137
ረ- በመቀጠል፡-	140
ይዘቶች	144